

ΠΑΝΑΘΗ- ΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Τὰ νέα ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Ἀπαντήσεις εἰς τὴν ἔρευναν τῶν «Παναθηναίων».

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ποιήματα.

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Φυλακή — διήγημα.

Π. Ρδ.

Ὁ τελευταῖος ἐξερευνητικὸς πλοῦς τῆς «Χελιδόνας».

ΕΜΜ. Σ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχεῖον καὶ τὸ Κράτος.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ἡ Φόνισσα — μυθιστόρημα — συνέχεια.

ΓΟΥΔΙΣΛΑΜΟΥ ΦΕΛΙΤΣΕ ΔΑΜΙΑΝΙ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Νεαπόλεως. — Ἰωάννης Μπόβιο.

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΣΣΑΣ

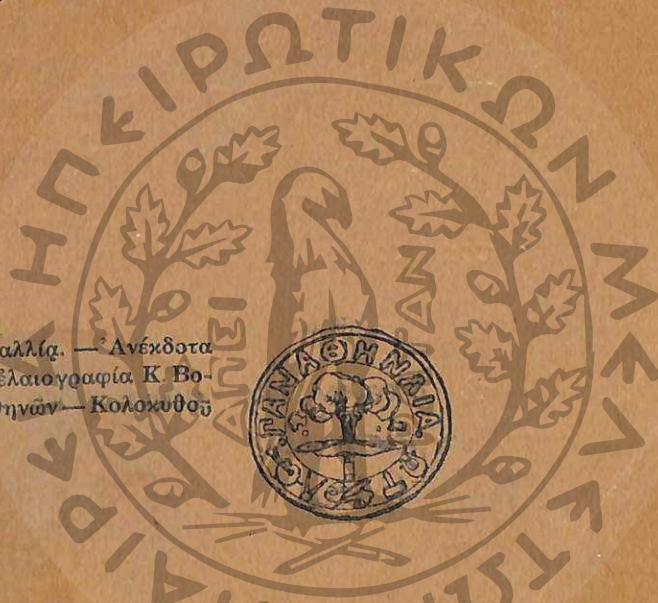
Ἐπιστολαὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

ΧΑΡΗ ΗΜΕΡΙΝΟΥ

Λόγοι καὶ ἀντίλογοι.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΤΕΧΝΗ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἐρβεστ Σπένσερ. — Τὸ ξένον δράμα ἐν Γαλλίᾳ. — Ἀνέκδοτα Καραϊσκάκη. — Εἰκόνες: 1) Τὸ Τρεχαντήρι. — Ἐλαιογραφία Κ. Βολανάκη, ἐκτὸς τοῦ κεμένου. — Ἐξοχαὶ τῶν Ἀθηνῶν. — Κολοκυθῶν εἰκόνες δύο. — Ἰωάννης Μπόβιο.

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25
 δι' έξ μην. „ 13
 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25
 δι' έξ μην. „ 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
 ΑΘΗΝΑΙ, 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
 ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Αι έγγραφα λογίζονται αρχόμε-
 ναι από 15 'Οκτωβρίου ή 15 'Α-
 πριλίου.
 Τα χειρόγραφα δέν επιστρέ-
 φονται.
 Εν τεύχος αποστέλλεται δωρεάν
 ως δείγμα.
 Αγγέλλεται πών νέον βιβλίον, το
 οποίον αποστέλλονται εις το γρα-
 φείον δύο αντίτυπα.

Έκαστον έτος των «Παναθηναίων» αποτελούν δύο όγκώδεις και πλουσίως εικονογραφημένοι τόμοι
 ΤΙΜΩΜΕΝΟΙ: Πολυτελώς χρυσόδετοι φρ. χρ. 30 }
 'Απλώς „ „ 28 } ελεύθεροι ταχ. τελών
 Χαρτόδετοι „ „ 25 }
 Έν τῷ έσωτερικῷ αὐ τιμαὶ αὐται εἰσδραχμας.

— Πάσα αίτησις πρὸς έγγραφὴν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.
 ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.
 πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» δὸδὸς Φιλελλήνων 18, 'Αθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΣ

Ὁ έγγράφων 3 συνδρομητὰς καὶ συναποστέλλον τὸ τίμημα τῆς έγγραφῆς των
 λαμβάνει τὰ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ ἐπὶ ἐν έτος δωρεάν.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ὅλην τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. 'Αναστάσιος Μάλτος,
 Οδὸς rue Pouschkin N° 70.

LA FRANCE ÉTRANGÈRE

ET COLONIALE

GRAND JOURNAL MENSUEL ILLUSTRÉ

Le seul résumant d'une façon pratique tous les
 renseignements

étrangers utiles aux Français et tous
 les renseignements français utiles aux Étrangers
 LE JOURNAL UNIVERSEL LE MEILLEUR
 MARCHÉ

8 Francs par an pour le monde entier

Spécimen contre 25 centimes

12, Rue du Helder Puscail, - 9.

Le «FranceÉtrangère», demande PAROUT des ré-
 dacteurs, des correspondants et des courtiers.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΚΟΝΔΥΛΟΦΟΡΟΙ

STYLOGRAPH & FOUNTAIN PENS

Έκομίσθη μεγάλη συλλογή 'Αμερικα-
 νικών κονδυλοφόρων, εις διαφόρους ποιό-
 τητας, διὰ τῶν οποίων ἀπαξ πληρου-
 μένων γράφονται 2,000 λέξεις.

Αἱ τῆς συνήθους ποιότητος με πένναν,
 τιμῶνται ἀπὸ 1 μέχρι 3 δραχμῶν ἑκα-
 στος, συνιστῶνται δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς
 κ. κ. σπουδαστάς, διότι ἀντικαθίσταται ἡ
 πέννα καὶ οὕτω καθίστανται διαρκεῖς.

Οἱ τῆς καλητέρας ποιότητος ἔχουσι
 πένναν χρυσήν, ἥς ἡ αἰχμὴ προστατεύε-
 ται ὑπὸ ἀδάμαντος τιμῶνται δὲ ἀπὸ 20
 μέχρι 50 δραχμῶν ἑκαστος.

Πάλλης καὶ Κοτζίᾱς

Χαρτοπῶλαι, δὸδὸς 'Ερμού

ΔΩΡΕΑΝ

Εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» θὰ δίδε-
 ται τὸ νέον περιοδικὸν

«ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ»

τὸ οποίον ἐκδίδομεν ἀπὸ 15 'Απριλίου καὶ τοῦ οποίου ἡ έτησίᾱ
 έγγραφῇ εἶνε 7 δρ. ἐν 'Ελλάδι καὶ 8 φρ. εἰς τὸ έξωτερικόν.

Οὕτω ἡ έγγραφῇ εἰς τὰ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ὑποβιβάζε-
 ται κατὰ 7 δραχ. καὶ 8 φρ. ἥτοι εἰς δρ. 18 καὶ φρ. 17 μόνον.

Bibliothèque Wilberg

ΛΕΙΒΙΒΛΙΟΤΗΚ

CIRCULATING LIBRARY

CABINET DE LECTURE

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΟΔ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΡ. 8

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Γ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ

'Οδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

Κ. ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ

ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟΝ

Λεωφόρος Πανεπιστημίου 4.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΥΠΟΚΑΜΙΣΩΝ

'Ανδρῶν καὶ Κυριῶν

ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

'Οδὸς Σταδίου 41.

Δ. ΣΟΥΛΤΑΤΟΣ

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑ

'Αθήναι δὸδὸς Σταδίου 28

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

ΤΦΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΛΕΤΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ

ΤΑΠΗΤΕΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ίδρυθεῖσα τῷ 1894.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

18. — Ὁδὸς Φιλελλήνων — 18.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ — ΠΛΟΥΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ — ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΤΙ ΔΡ. 1.

20 ΒΡΑΒΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΑ

ΟΡΙΜΑΒΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ

ΜΕΓΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ποικίλων μεταξωτῶν ὑφασμάτων ἑλληνικῆς βιομηχανίας,
κατασκευῆς καὶ συστήματος.

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ

Βραβευθέντων διὰ τοῦ Α'. Χρυσοῦ Βραβείου ἐν τῇ Παγκοσμίῳ ἐκθέσει τῶν Παρισίων 1900, τιμητικοῦ διπλώματος (ἀνωτέρου τοῦ χρυσοῦ) τῆς ἐκθέσεως τοῦ Σικάγου καὶ τῆς ἐκθέσεως Βουκουρεστίου καὶ δι' 20 ἄλλων βραβείων καὶ διπλωμάτων διαφόρων ἐκθέσεων ὡς καὶ 10 Βασιλικῶν τίτλων.

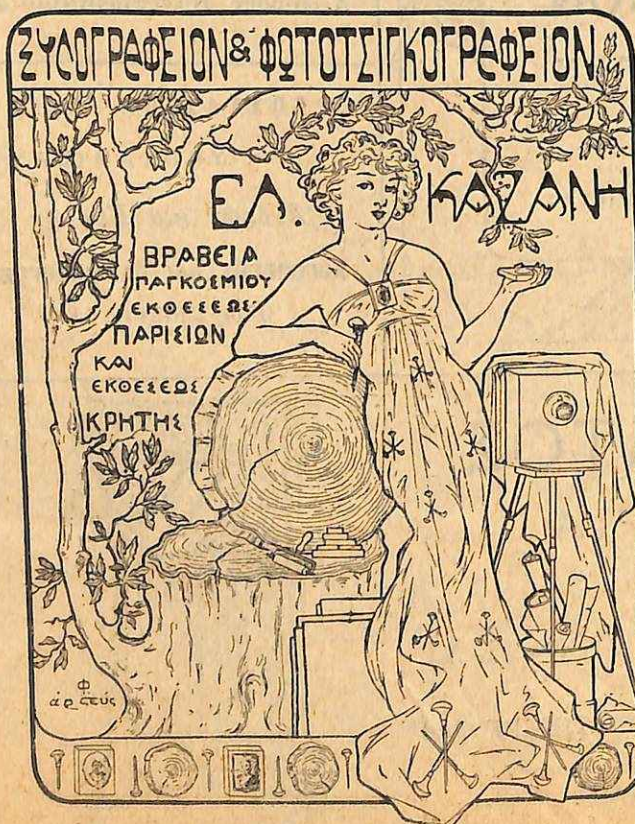
ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡ. 9

ΑΜΟΙΒΗ 50.000

Ἔνεκα τῆς καταπληκτικῆς τελειότητος τῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων μας ὑπερβαινόντων τὰ Εὐρωπαϊκὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν στερεότητα καὶ τελειότητα ἐργασίας πολλοὶ κακόβουλοι διαδίδουν μετ' ἐπιτάσεως, ὅτι ἐν τῷ καταστήματί μας πωλοῦνται Εὐρωπαϊκὰ τὰ ὅποια ὡς γνωστὸν δὲν εἶνε καθαρὰ μέταξα καὶ ἐπομένως φθείρονται ἀποτόμως.

Ὁ δυνάμενος ν' ἀνακαλύψῃ ἔστω καὶ μίαν κλωστήν χόρτου ἐντὸς τῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων μας καθὼς καὶ Εὐρωπαϊκὰ μεταξωτὰ ἐντὸς τοῦ καταστήματός μας θὰ λάβῃ ὡς ἀμοιβὴν **80.000** δραχμῶν.

ΑΛΛΑΣΣΟΝΤΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΟΜΒΡΕΛΛΩΝ ΔΙ' ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ ΗΓΓΥΗΜΕΝΗΣ ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΟΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑΣ & ΘΑΛΑΜΟΣΤΟΛΙΣΕΩΣ

ΡΟΔΟΛΦΟΥ ΒΑΒΕΚ

Ὁδὸς Σόλωνος 11 Ἀθῆναι

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΥΘΜΩΝ

ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΚΕΝ-
ΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑΤΩΝ

ΣΧΕΔΙΑ, ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΗΝ

Καλαθοθήκια — Κομψότης — Στερεότης

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Πλατεῖα Ἀγίων Θεοδώρων
Ἀθῆναι.

*
Ὅλα τὰ εἶδη χάρτου τυπογραφικοῦ
πρωτοκόλλων, γραφῆς κλπ.

Τιμαὶ ἐντὸς συναγωνισμοῦ.

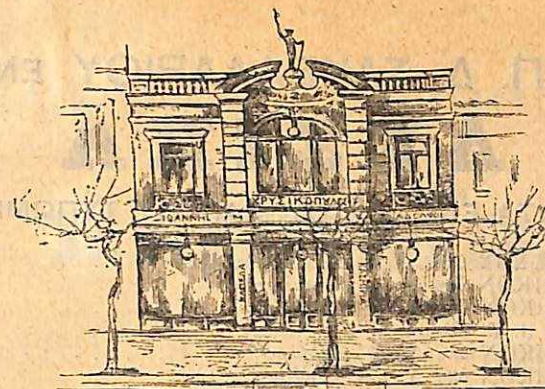
Ο ΤΙ ΝΕΟΝ

ΚΑΙ ΩΡΑΙΟΝ

Δ' ΑΝΔΡΑΣ

ΣΤΟΥ

ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΩΡΑΙΟΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΟΝ

ΚΑΙ

ΕΥΘΗΝΟΤΕΡΟΝ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἑρμοῦ.

Φωτογραφίαι παντὸς εἶδους

Μεγεθύνσεις χρωματίζονται μὲ παστέλ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ'

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ κτλ.

Ἀνώτατα βραβεῖα καὶ διπλώματα τιμῆς εἰς τὰς δια-
φόρους Ἐκθέσεις οἱ μόνοι δὲ εἰς τὴν τελευταίαν Ἐκθε-
σιν τοῦ 1900 τῶν Παρισίων λαβόντες δύο Μεγάλα
Βραβεῖα (Grand prix).

ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ

Ὑπουργοὶ καὶ τμηματάρχαι καὶ πάντες οἱ
τοῦ δημοσίου καὶ ἐταιριῶν καὶ ἰδιωτῶν ὑπάλ-
ληλοι, μὴ φοβῆσθε, δὲν πρόκειται νὰ πάρετε
τὰ παπούτσια στὸ χερί ἀπὸ τοὺς προϊσταμέ-
νους σας. Ἀλλὰ πρόκειται περὶ τῶν υποδημά-
των τοῦ κ. **Σκαρδιάκου** τῶν ὁποίων ἡ τελειό-
της ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ ἐργασίας καὶ
στερεότητος εἶνε τοιαύτη, ὥστε οἱ φιλόκαλοι πε-
λάται του, λυπούμενοι νὰ ποδοπατήσουν ἀρι-
στοτεργήματα τῆς τέχνης, τὰ κρατοῦν ἐπὶ πολὺ
εἰς τὰς χεῖράς των θαυμάζοντες αὐτά. Νομίζετε,
ὅτι εἶναι ὑπερβολή; Περάστε ἀπὸ τὸ υποδημα-
τοποιεῖον του καὶ θὰ βεβαιωθῇτε.

Εὐρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν **Προαστείου ἀρ. 10.**

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδόσις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.
— Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ,
ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων
ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων. Λογαριασμοὶ τρε-
χούμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3 1/2	»	»	ἀπόδοσις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν.
4	»	»	» μετὰ ἓνα μῆνα.
4 1/2	»	»	» » τρεῖς μῆνας.
5	»	»	» » ἑξ μῆνας.
5 1/2	»	»	» » ἐν ἔτος καὶ πλέον.

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πώλησις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας δό-
σεις, μετὰ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς
τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ
ἐπὶ ἀπλῇ μεσίτει.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. Προμήθεια παντὸς εἶδους
ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέροντος ὁρους, με-
τρητοῦς καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ.

ΑΠΟΘΗΚΑΙ. Ἐμπορεύματα ἐν παρακαταθήκῃ.

Δειγματολόγιον.

ΔΕΡΜΑΤΑ Βυρσοδεψίου Μοσχάτου.

ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

17. Ὁδὸς Νομισματοκοπείου καὶ Πραξέζου 16.

Ἐνταῦθα Ἱπποκρίτου Νεοκλῆος. Γενν.

Κ. Γ. ΠΕΡΡΑΚΗ

Εἰδικὸς ἅπαντα τὰ εἶδη χάρτου, χαρτὸν, περιτυλίξεις, διὰ ἑμπορίας κατασκευῶν εἰς ἑλ-
λους καὶ φέλλα διὰ παντοπωλεία, στέγασα ἐγγόρια ὅλων τῶν εἰδῶν, διὰ κατασκευῶν
ὅλα τὰ εἶδη χαρτὸν ἐγγόρια καὶ ἐξωτερικά, διὰ Κόττα ἅπαντα τὰ εἶδη χαρτὸν.

Ἄπαντα εἰς τιμὰς ἐξαιρετικάς.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ

Γ. Γ. ΡΑΖΗ

Ἀθῆναι — ὁδὸς Σταδίου — Ἀρσάκειον

Ἀγορά, Πώλησις, Ἀναλλαγή.

ΤΙΜΒΡΕΣ - POSTE USES

Γ. Γ. ΡΑΖΗ

Athènes, Rue Stadiou, Arsakion

ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
ΤΙΜΗΘΕΙΣ ΔΙ' ΟΚΤΩ ΒΡΑΒΕΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ, ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 60

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΔΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΔΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	υπό Α. Α. Σακελλαρίου	Τόμοι 3.	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Ε. Α. Τσακαλώτου		» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Ε. Α. Τσακαλώτου		» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Α. Ι. Ολυμπίου		» 360	» 9
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Ν. Κοντοπούλου		» 1087	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Ν. Κοντοπούλου		» 1100	» 10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Ι. Πεοβάνογλου		» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Ι. Πεοβάνογλου		» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Α. Ν. Γιάνναρη		» 1146	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	υπό Ρ. Ρουσοπούλου		» 1080	» 12

Ευρίσκονται εν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΕΠΙΠΛΟΠΟΙΟΣ

Ὁδὸς Νομισματοκοπείου 7.

ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΝΩΣΤΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΡΕΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΜΨΟΤΗΤΑ

Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

56 — Ὁδὸς Σταδίου — 56

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Κυριῶν.

N. CONSTANTINIDES

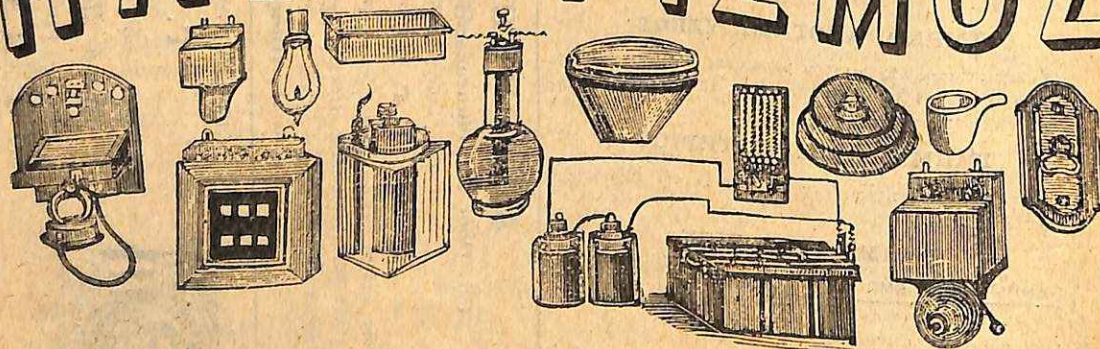
MARCHAND - TAILLEUR

56 — Rue de Stade — 56

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co

Costumes-tailleur pour Dames.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΚΟΝ

Γ. ΚΑΖΑΓΛΗ

παρὰ τῇ πλατείᾳ Λαυρίου

Κατασκευὴ κινητῶν Λαμπτήρων ἀσετιλίνης, ἀποθήκη ἀνθρακασβεστίου, κατασκευὴ Λαμπῶν ἀεριοφωτός καὶ εἰδῶν πολυτελείας.

ΤΗΛΕΦΩΝΑ καὶ Ἡλεκτρικοὶ Κώδωνες

ΓΑΛΒΑΝΟΠΛΑΣΤΙΚΗ Ἐπινομιλῶσεις κ.τ.λ.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Γ. Ν. ΠΑΠΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 23

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΜΕΓΑ ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς

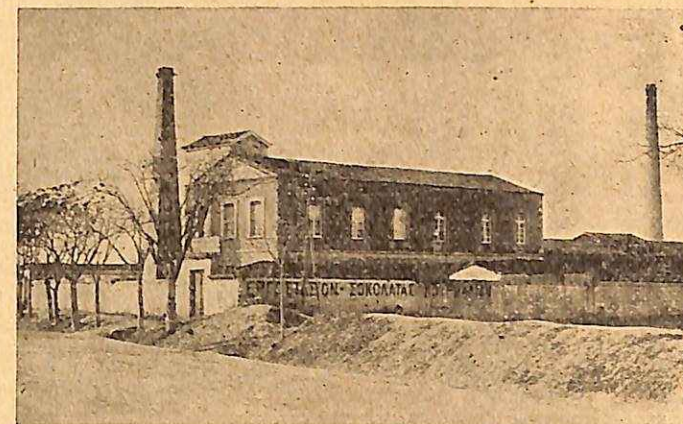
Θ. ΚΟΥΡΜΑΛΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ

ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 26.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἑταιρικὸν 10.000.000. — Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ, Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εἰσπραξίαι γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἔμπορευμάτων. Τρεχνοὶ λοισμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3 1/2% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4% μετὰ ἓν ἔτος. — 5% μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

„ΝΕΟΝΑΣΤΥ“
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δείκα συντάσσεται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖται συνεργατῶν.

Ἄρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας, εἰδήσεις ἀκριβέσταται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Ἑυρώπης

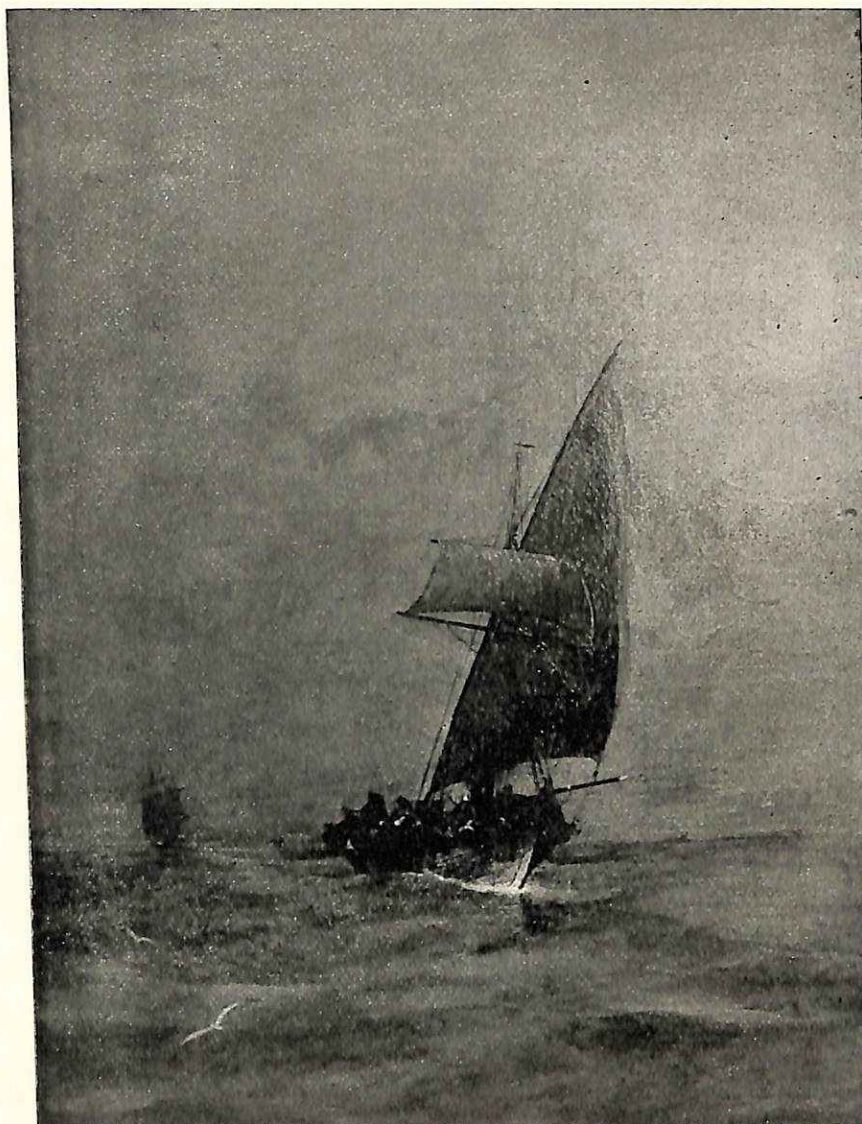
Τὸ ποικιλώτερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

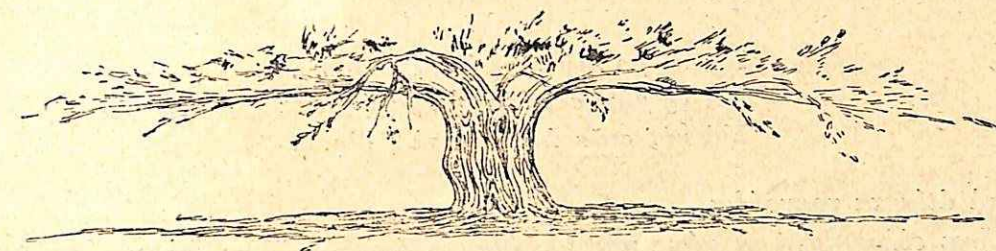
Ἐσωτερικοῦ. Τρίμηνος Δρ. 8. — Ἐξάμηνος Δρ. 15. — Ἐτήσια Δρ. 30

Ἐξωτερικοῦ. Ἐξάμηνος Χρ. φρ. 25. — Ἐτήσια Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (ὁδὸς Βουλῆς ἀριθ. 6).

ΤΟ ΤΡΕΧΑΝΤΗΡΙ
ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ Κ. ΒΟΛΑΝΑΚΗ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'
15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1903

ΤΑ ΝΕΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Σὲ μακρυνὴ ἀπόκρυφῃ σπηλιά, μακρυνὰ ἀπὸ τῆς ματιᾶς τῆς ἀνθρώπινης, εἶχε κρύψει ἡ Νεράϊδα τὸν ἀτίμητο θησαυρό.

Καὶ τὸ βασιλόπουλο, μέσα στὴν κρυφὴ χαρὰ ποῦ γεννοῦσε στὴν ψυχὴ του τὸ ὁλόχρυσό στέμμα ποῦ θὰ φοροῦσε μιὰν ἡμέρα ὅταν θ' ἀνέβαινε τὸν θρόνο, εἶχε καὶ τὸ κρυφὸ παράπονο πῶς ἔλειπαν ἀπ' αὐτὸ τὰ πιδὸ πολύτιμα, τὰ πιδὸ μοναδικὰ, τὰ πιδὸ σπάνια ἴσως πετράδια. Καὶ τώρα ἔχασκαν βαθουλὰ καὶ σκοτεινὰ δίπλα στὴν ἀφθαστὴ λαμπράδα του καὶ στὴ φημισμένη μαγικὴ δύναμι ποῦ εἶχε μιὰ φορὰ ἀπάνω στὴν τύχη τοῦ μικροῦ βασιλείου.

Ἐπέρασαν χρόνια πολλά, καὶ τὸ διάβα τους ἔσβυνε σιγὰ σιγὰ τὴν ἐλπίδα ἀπὸ τῆς ψυχῆ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ του, καὶ ἀπόμεινε μόνον ἡ ὁμορφιὰ τοῦ ὀνείρου· δὲν ἀξιώθηκε ὁ λαὸς ἐκεῖνος νὰ χαρῇ ἀκέραιον τὸ δῶρο τοῦ μυθικοῦ βασιλέως, ποῦ μόνον ἀπὸ τὴ μακρυνὴ παράδοσι, σὰν σ' ἓνα ὄραμα μέσα, μεγάλο, περίτεχνο, δοξασμένο τὸ ἐγνώρισε καὶ τ' ἀγάπησε.

Ὅμως ξημέρωσε μιὰ ἀνέλπιστη, εὐτυχισμένη καὶ ὁλόχαρη ἡμέρα.

Ἡ Νεράϊδα, ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸν νέο βασιλέα, ἀποφάσισε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὴ μακρυνὴ ἀπόκρυφῃ σπηλιά καὶ τοῦ φανερώσῃ τὸ μέρος ποῦ ἦταν κρυμμένη ἡ κληρονομιά ἢ πατρικὴ.

Τόση εἶναι ἡ χαρὰ του, ποῦ δὲν τολμᾷ νὰ πιστέψῃ τὴν ἀλήθεια. Ὁ λαὸς του περιμένει μὲ λαχτάρα τὸ ὀνειρεμένον δῶρο. Καὶ ἡ χώρα του, ἡ ὑπερήφανη γιὰ τὸν βασιλέα ποῦ ἐχάρισε καὶ πάλι στὸ βασίλειό του τὸν ἀτίμητο θησαυρό, μὲ συγκίνησιν ἐτοιμάζεται νὰ ἐορτάσῃ τὴν ἀνέλπιστη εὐτυχία. Γιατὶ ἔχει τὴ μαγικὴ δύναμι τὸ στέμμα ἐκεῖνο νὰ δώῃ εἰς

τὸν λαὸν τὸ θάρρος, τὴν ἀγάπη τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ζωῆς, τὴν ἐλπίδα τοῦ αἰώνιου μεγαλείου. Γιατὶ ἔχει τὴ μαγικὴ δύναμι νὰ ζωντανεύῃ

Τὸν κόσμον ποῦ ποτὲ δὲν ἐγεννήθη
Καὶ ζῇ μέσα στὰ δάση τὰ βαρύνοντα
Καὶ μέσ' στῶν ὠκεανῶν τὰ βύθη...

«ὦ, τὰ ἀτίμητα τραγούδια...

«Ὡς ἦναι εὐλογημένα τὰ χέρια ποῦ τὰ ξέθαψαν ἀπὸ τὸν ἄδικο θάνατον. Ἡ ψυχὴ μας ἀνοίγει ἀνυπόμονη τὴ μεγάλη της ἀγκαλιά, νὰ τὰ θερμάνῃ μὲ τὴν ἀγάπη της καὶ νὰ ἀγνόν, τὸν ἔρωτα.

Ξενητεμένα — χρόνια τώρα — ἀπὸ τὸ ἔθνος, ποῦ γι' αὐτὸ ἐγράφησαν, ἀπ' αὐτὸ ἐνεπνεύσθησαν καὶ γι' αὐτὸ προωρίσθησαν, ἄς σκύνουν εἰς τὴν καρδιά του ἀπάνω, νὰ αἰσθανθοῦν μὲ τί παλμούς, μὲ τί συγκίνησιν καὶ μὲ τί χαρὰν θ' ἀκουσθῇ ὁ ἦχος των. «Ὡς ἔλθουν, μὲ τ' ἀδελφὰ των ν' ἀδελφωθοῦν. Νὰ δείξουν ἀκόμη μεγαλεῖτερη τὴν ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ, τελειότερη τὴν τέχνη του σ' ἐκείνους ποῦ δὲν ἠμπούρεσαν ἀπὸ τὰς σπαρμέναις χορδῆς τῆς λύρας του ν' ἀκούσουν γεμῆτον καὶ τέλειον τὸν ἦχον τοῦ μεγάλου του τραγουδιοῦ.

Ψάλε μας τὰ νέα τραγούδια σου καὶ φέρε μας ἐκεῖ ὅπου τῆς τέχνης τῆς μεγάλης ἡ πνοή. Δόσε μας νέας συγκινήσεις, κλονισμοὺς νέους.

Μέσ' 'ς τ' Ἅγιο Βῆμα τῆς ψυχῆς

στήσε τῆς Τέχνης τὸ ἅγιο βῆμα ποῦ σκορπᾷ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὸ μεγαλεῖον, τὸν πόνον καὶ τὴν συμπάνθειαν.

Ἡ μεγάλη θεὰ στεφανωμένη ἔρχεται νὰ προσθέσῃ νέα λουλούδια στὰ λουλούδια τὰ ἀμάραντα ποῦ πέρνουν τὸ μαγικὸ νησί ποῦ σ' ἐγέννησε, καὶ μαζῇ του ἡ ψυχὴ ἡ ἐλληνική, κατέθεσαν εἰς τὸν τάφον σου ἐπάνω.

Σκόρπισε παντοῦ, σὲ κάθε γωνιά ποῦ μιὰ καρδιά πάλλει καὶ μὲ τὸ ὄνειρον ζῇ, τῆς τέχνης τὸ ἀτίμητο, τὸ ἅγιο φῶς, ὅπου

Στὸν κόσμον τοῦτον χύνεται καὶ 'ς ἄλλους κόσμους φθάνει.

KIMON MICHAILIDHS

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ *

ΕΡΕΥΝΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Δ. Γρ. Καμπούρογλους.

Εἰς τὰς πεφωτισμένας ἀλλὰ καὶ πῶς ἱλιγγιώδεις καὶ ἱεροξεταστικὰς ἀνακρίσεις τοῦ φίλου Νιρβάνα ἐξομολογοῦμαι δι' ὀλίγων.

Ὅταν γράφω καὶ τὸ γράφω, ἡ προσπάθειά νὰ καὶ νὰ τὸ διηγηθῶ, τὸ γράφω, ἡ προσπάθειά νὰ τὸ γράφω, ἀκριβῶς ὅπως θὰ τὸ διηγούμην.

Τοῦτο ἀνέκαθεν τὸ ἡσθανόμην, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ τὸ πραγματοποιήσω· τώρα ὅχι μόνον τὸ κάμνω, ἀλλὰ διορθώνω καὶ τὰ παληά μου.

Τὸ κήρυγμα τῆς ἀπελευθερώσεως τὸ ἐβροντοσάλπισε πρῶτος ὁ Γαβριηλίδης· κατόπιν ἐξετρύπωσαν ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον οἱ φοβισμένοι φιλελεύθεροι καὶ οὕτως εἰσέχθη τὸ μικτὸν σύστημα διὰ τῆς δημοσιογραφίας εἰς τὰς διαφημίσεις, τὴν χρονογραφίαν καὶ τὴν λογοτεχνίαν μέχρι τοῦδε.

Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι τὸ καβουρδιστῆρι ἐντὸς τοῦ ὁποίου στρηφογυρίζει, ἀνακατώνεται καὶ ψήνεται ἡ γλῶσσά μας.

Εἰς τὸ καβουρδιστῆρι τοῦτο ρίπτονται λέξεις καὶ φράσεις καὶ τύποι πάσης ἐλληνικῆς χώρας καὶ πάσης ἐλληνικῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ὀμήρου μέχρι τοῦ συγχρόνου Βάγγου· δοκιμάζονται καὶ ὅ,τι εἶναι διὰ νὰ μείνῃ, μένει.

Ἐνῶ ὅμως τελεῖται ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ τὸ δοκιμαστικὸν πανδαιμόνιον τοῦτο — τὸ ὁποῖον ἡ τύχη ἐπεφύλαξε διὰ τὰς ἡμέρας μας, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τόσας κατακτήσεις — ἡ σοβαρευομένη Ἐπιστήμη βαδίζει τὴν λεωφόρον τῆς κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ ἀρχαῖον Ἀττικὸν τυπικόν, ἡ λαϊκὴ δὲ Μοῦσα ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον τῆς ἀγκαλιά μὲ τὴν συλλογὴν τῶν Ἀραβαντινῶν τοῦ πατρὸς διὰ τὴν ποίησιν καὶ τοῦ υἱοῦ διὰ τὴν μελωδίαν.

Ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἡ μικτὴ τῆς λογοτεχνίας γλῶσσα ἀποκρυσταλλώσῃ τοὺς τύπους τοὺς ὁποίους θὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ὁ χρόνος καὶ δὲν θὰ τοὺς ἐπιβάλῃ ἀπὸ τώρα ὁ Ψυχάρης, τότε ἡ μικτὴ αὕτη γλῶσσα θὰ γενικευθῇ καὶ θάντικαταστήσῃ καὶ τὴν ἀκραι-

φνῶς καθαρεύουσιν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τὴν καθαρῶς δημώδη τῆς λαϊκῆς Μοῦσης.

Τότε, καὶ μόνον τότε, θὰ δυνηθῇ νὰ γραφῇ γραμματικὴ τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς καὶ τὸ παλαιὸν τυπικὸν θὰ ταξινομηθῇ εἰς τὴν Ἀρχαίαν φιλολογίαν.

Τότε, καὶ μόνον τότε, θὰ δυνηθοῦν οἱ ξένοι νὰ μάθουν τὴν ζωντανὴν γλῶσσάν μας, τὴν ὁποίαν γνωρίζει τώρα μόνον ἡ ψυχὴ μας.

Μέχρι τοῦ χρόνου ἐκείνου ἡ διγλωσσία μας ἢ μᾶλλον ἡ τριγλωσσία, ὅχι μόνον θὰ ὑπάρχῃ, ἀλλὰ θὰ εἶναι, χάριν τῆς ζυμώσεως, καὶ ἀπαραιτήτος.

Μέχρι τοῦ χρόνου ἐκείνου ὁ μὲν νοῦς μας θὰ μεταχειρίζεται τὴν καθαρεύουσαν, ἡ καρδιά μας τὴν δημώδη καὶ ἡ γλῶσσά μας τὴν μικτήν.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

Γρηγόριος Ξενόπουλος.

1) Γράφω συνήθως κατὰ τὸν τρόπον γ. Καὶ γράφω τοιουτοτρόπως τόσον ἀπὸ «ἀνάγκην αἰσθητικὴν» ὅσον καὶ «ἐκ λόγων θεωρητικῶν». Δὲν εἰμπορῶ νὰ ξεχωρίσω τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Ἴσως ἡ αἰσθητικὴ ἀνάγκη ἐλάνθανε μέσα μου, καὶ μόνον οἱ θεωρητικοὶ λόγοι τὴν κατέστησαν ἐπιτακτικὴν, ἀφοῦ μ' ἐπεισαν ὅτι ἦτο νόμιμος, ἀνθρωπίνῃ, ὁ γνῆς.

2) Ὅταν ἀρχίσω νὰ γράφω, ἔγραφα κατὰ τὸν τρόπον α. Εἰς κάποιον νεανικὸν μου μυθιστόρημα, τὸ πιατάκι τὸ λέγω *δοκωρατήριον*. Ὁ φωτεινότητος καὶ κριτικώτατος νοῦς τοῦ Μητσάκη μου κατέδειξε τότε τὴν πλάνην μου — πρὸ τοῦ Ψυχάρη. Καὶ μετὰ τὸ ἄρθρον τοῦ Μητσάκη περὶ τῶν πρώτων μου ἔργων, ἀρχισα νὰ σκέπτομαι διαφορετικὰ. Διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο, σημαίνει ὅτι προὔπηρχεν ἡ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη. Καὶ διὰ νὰ τὴν προσδιορίσω ἐδῶ δὲν εὐρίσκω παρὰ τὸ τετριμμένον ἄξιωμα, ὅτι κάθε πρᾶγμα πρέπει νὰ ἐκφράζεται μὲ τὴν λέξιν του, καὶ κάθε λέξις σημαίνει ἓνα πρᾶγμα. Ὅχι, τὸ ὑποκωράτηριον δὲν σημαίνει τὸ πιατάκι ποῦ ἀκουμπᾷς τὸ φλυτζάνι σου ὅταν πίνῃς καφέ. Τὸ πολὺ-

πολὺ εἰς κανένα Μουσεῖον ἡμπορεῖς νὰ εὔρης ὑπογρατήριον καὶ... νὰ το μεταφράσῃς. Ἄλλ' ἀνάγκη νὰ μεταφράσῃς τὸ πιατάκι δὲν ὑπάρχει καμμία, — οὔτε ἐσωτερικὴ οὔτε ἐξωτερικὴ.

3) Ὁ τρόπος μου εἶνε πάντοτε ὁ ἴδιος, γ. Ἄλλ' ὁ τρόπος γ εἶνε κρᾶμα ἀπὸ α καὶ ἀπὸ β. Λοιπόν, ὅταν γράφω διήγημα ἢ δρᾶμα, εἰς τὸ κρᾶμα μου ἐπικρατεῖ ὁ τρόπος β. Ὅταν γράφω κριτικὴν ἢ χρονολογίαν, ἐπικρατεῖ ὁ τρόπος α. Τὸ θλιβερόν διατί, τὸ λέγω παρακάτω.

4) Νομίζω, ὅτι ἡ παραγωγή μου εἶνε μᾶλλον αὐθόρμητος, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ ἐρωτῆ. Σπανιώτατα μὲ κατέχουν ἰδέαι περὶ ὁριότητος ἢ μὴ τῶν τύπων τοὺς ὁποίους μεταχειρίζομαι, καὶ ποτὲ σχεδὸν δὲν τροποποιῶ τὴν ἔκφρασίν μου «χάριν ὁρισμένων γλωσσικῶν θεωριῶν». Ὁδηγός μου εἶνε τὸ γλωσσικόν μου αἶσθημα, τὸ αὐτί, τὸ γούστο, ὅπως θέλετε. Δὲν ἀρνούμαι ὅτι δύο-τρεις φορὰς ἐπεχείρησα νὰ γράψω καὶ κατ' ἀμιγῆ τρόπον (α ἢ β), ἀλλὰ κάποτε ὁμοίως ἐπεχείρησα νὰ θεματογραφήσω καὶ γαλλικά. Ἀπλὴ ἰδιοτροπία, χωρὶς σημασίαν, ἢ ὁποία δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ μου καταλογισθῇ.

5) Πάντοτε ὁμιλῶ ὅπως γράφω. Ἡ διαφορὰ μετὰ τοῦ γραπτοῦ καὶ τοῦ προφορικοῦ μου λόγου ἐν γένει, — καὶ εἰς τὸ τυπικὸν ἀκόμη, — δὲν πιστεύω νὰ εἶνε πολὺ μεγαλητέρα ἀπὸ οἷον δῆποτε εὐτυχισμένου ἀνθρώπου, εἰς τὸ ἔθνος τοῦ ὁποίου δὲν ἐπικρατεῖ ἡ ἰδική μας διγλωσσία. Καὶ ὁ Ψυχάρης καὶ ὁ Πάλλης καὶ ὁ κ. Σ. Παγανέλης ἐπίσης ὁμιλοῦν ἀπαράλλακτα ὅπως γράφουν. Ἄλλ' ἡ ὁμιλία τῶν ἐξαφνίζει ἢ ἰδική μου ὄχι.

6) Δυστυχῶς, ὁ γλωσσικός μου τρόπος δὲν με ἱκανοποιεῖ. Ἐπιθυμοῦσα πολὺ τὸ κρᾶμά μου νὰ ἦτο πάντοτε τὸ ἴδιον, δηλαδὴ νὰ μὴν ἐπικρατοῦσεν εἰς αὐτὸ πότε τὸ α καὶ πότε τὸ β. Αὐτὸ συμβαίνει, πρῶτον διότι ἡ ἀνάγκη μὲ κάμνει νὰ μὴ γράφω πάντοτε πράγματα τοῦ γούστου μου, — ὅταν δὲν γράφῃς μὲ γούστον, καὶ τὸ γλωσσικόν σου αἶσθημα νυστάζει, — καὶ δεύτερον, διότι ἡ φυσικὴ μου τεμπελιὰ μ' ἐμποδίζει νὰ παλλαχθῶ ἀπὸ τὴν σύμβασιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔλεγα καλλίτερα ρουτίαν. Καὶ αὐτὸ με κάμνει νὰ συλλογίζωμαι, εἰς μερικάς στιγμὰς ἀμφιβολίας, ὅτι ἂν ἦμιον ἀνεξάρτητος ὅπως ὁ Πάλλης, ἢ ἂν εἶχα ἰσχυρότερον χαρακτῆρα ὅπως ὁ Καρκαβίτσας, ποῖος ξεύρει! ἴσως κ' ἐγὼ θὰ καταντοῦσα σιγὰ-σιγὰ εἰς τὸν τρόπον β. Δὲν θέλω νὰ το κρύψω: ὁ τρόπος μου μ' ἐνοχλεῖ ἀκριβῶς, ὅταν εἰς τὸ κρᾶμα μου ἐπικρατῇ τὸ α.

7) «Ἡ γλῶσσα ρεῖ». Μόρφωσις ὁριστικὴ δὲν εἰσέω καλὰ-καλὰ τί σημαίνει, καὶ νομίζω ὅτι κάθε γλωσσικός τύπος τοῦ μεταχειριζόμεθα, εἶνε μοιραίως προσωρινός. Τὸ διαρκές, τὸ αἰώνιον, ἔγκειται εἰς τὸ πνεῦμα. Ἐν τούτοις ἡ γενικότης αὐτῇ, δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ θεωρῶ κάθε ἔργον ἐμπνευσμένον ὡς τέλειον καὶ γλωσσικῶς. Ἡ μετάφρασις τῆς «Ἰλιάδας» τοῦ Πάλλης (τρόπος β) ἢ μετάφρασις τῆς «Νάνας» τοῦ Ἰ. Καμπούρογλου (τρόπος γ) αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν μοῦ κάμνουν. Καὶ ὀλίγα, μὰ πολὺ ὀλίγα ἀπὸ τὰ ἰδικά μου ἔργα, τὰ εὐτυχέστερα, ἐπίσης. Ὅχι ὅμως καὶ τὸ διήγημα ἐκείνο, ποῦ ψευδώνυμον, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ κ. Γ. Χατζηδάκης παρέθεσεν ἀποσπάσματα εἰς μίαν τοῦ μελέτην, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι καὶ ἡ δημοτικὴ ἢ δημοτικίζουσα γλῶσσα δὲν κάμνει πάντοτε κακὴν ἐντύπωσιν!

8) Ἀκολουθῶ τὴν ἱστορικὴν γραφὴν, ἐφ' ὅσον δὲν παραβιάπτει τὴν νέαν προφοράν (βρίσκω καὶ ὄχι ὑρίσκω, — εὔρηκα ὅμως καὶ ὄχι ἔβρηκα). Σέβομαι τὴν συνήθειαν, ὅταν δὲν προξενῇ μεγάλην βλάβην, καὶ πιστεύω ὅτι ὑπάρχει λόγος αἰσθητικός, νὰ μὴ προκαλῇ ὁ λογοτέχνης τὸ ὑπὸ τοῦ Ροῖδου ὀνομασθὲν «ἐξάρνισμα τοῦ ὀφθαλμοῦ». Ἐπειτα διὰ τῆς ἱστορικῆς ὁρθογραφίας καταφαίνεται, — καὶ αὐτὸ μοῦ ἀρέσει, — ἡ ἐνότης τῆς γλώσσης, ἡ ὁποία μετεμορφώθη καὶ προώδευσε διὰ τῶν αἰώνων, ἀλλ' εἶνε μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀπὸ τῶν Πηλασγῶν μέχρι σήμερον. Δὲν λέγω ὅτι καὶ οἱ ἀντιπρονοῦντες δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἔχουν δίκαιον. Νέον ἔθνος, σὰς λέγουν, νέα γλῶσσα, νέα γραφή, λογικώτερα καὶ πρακτικώτερα. Ὁ μακαρίτης ὁ Καμπύσης μάλιστα εἶχε προχωρήσῃ τόσο εἰς αὐτὴν τὴν ἀντιληψιν, ὥστε ἐσκέπτετο σοβαρῶς νὰ δοκιμάσῃ τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον εἰς τὴν νεοελληνικὴν. Καὶ θὰ ἐτύπωνε ἓνα βιβλίον τοῦ ἔτσι: «To dactylidi tis manas». Γελάτε ἢ θυμόνετε; Καὶ ὅμως... εἶσθε βέβαιοι, ὅτι ὁ Καμπύσης δὲν προησθάνθη μίαν ἀνάγκην, ποῦ θὰ τὴν αἰσθανθοῦν οἱ ἀπόγονοί του μετὰ ἑκατὸν ἢ μετὰ διακόσια χρόνια; Μολονότι ἐγέλασα κ' ἐγώ, χωρὶς νὰ θυμώσω, ἐξομολογοῦμαι ὅτι δὲν εἶμαι βέβαιος, — οὔτε δι' αὐτό, οὔτε διὰ τίποτε!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Δημήτρ. Ἀναστασόπουλος ὁ Ἀθηναῖος

Γράφω ὄχι μόνον κατὰ τοὺς μνημονευθέν-

τας ὡς κυριωτέρους τρεῖς γλωσσικούς τύπους α, β, γ, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλείστας ἄλλας ὑποδιαιρέσεις αὐτῶν, ἐκ λόγων δὲ πάντοτε αἰσθητικῶν.

Ἄλλοτε ἔγραφον ἀποκλειστικῶς κατὰ τὸν γλωσσικὸν τύπον α. Κατὰ τὸν τύπον αὐτὸν ἔγραφον καὶ ἔνεκα ἱστορικῶν λόγων, ἐντοπίζων τὰ ἰδεώδη τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς μόνον τὸν ἀρχαῖον κόσμον. Καὶ ἔνεκα λόγων ἐκπαιδευτικῶν, ἐπηρεασθεῖς ἀπὸ τὰς ἀποκλειστικότητας τῆς σχολικῆς ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως. Τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ γράφειν ἀπέβαλον ἐκ λόγων μόνον αἰσθητικῶν, ἀναγνωρίσας τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ ἀρχαίου ἡμῶν λεκτικοῦ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Νεοελληνικῆς ζωῆς.

Κατὰ τὰ θέματα καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ρυθμίζεται καὶ ὁ γλωσσικός μου τρόπος τοῦ γράφειν. Τοῦτο δὲ γίνεται ἐκ καθαρῶς ἐνδιαθέτων ἐσωτερικῶν λόγων, οὐχὶ ἐκ τῶν προτέρων γνωστῶν μου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐμπνεύσεων τῆς στιγμῆς, κατ' ἣν γράφω.

Οὐδεμία γλωσσικὴ θεωρία μοὶ ὑπαγορεύει τὸν κατ' ὃν γράφω τρόπον, φρονῶν ὅτι πᾶσα τοιαύτη θεωρία ἐφηρμοσμένη κατ' ἀρχήν, ἢ ἔλεν εἶσθαι ἐμπόδιον εἰς κάθε γνήσιον δημιουργικὸν ἔργον. Ὁ τρόπος δέ, κατ' ὃν γράφω, εἶναι ἐντελὴς αὐθόρμητος.

Ἡ γλῶσσα τοῦ προφορικοῦ μου λόγου συμφωνεῖ μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἔργων μου, μόνον ἐν ἣ περιπτώσει ταῦτα ἀναφέρονται εἰς ὁρισμένον κύκλον ζωῆς καὶ ἐνεργητικότητος ἀφ' ἑνός, καὶ εἰς ὁρισμένον κύκλον προσώπων καὶ ὠφελείας ἀφ' ἑτέρου. Ὅσοι δηλ. **πραγματικώτερα, αἰσθητικώτερα, θετικώτερα** τὰ περὶ ὧν γράφω θέματα, καὶ ὅσοι τὰ πρόσωπα, εἰς ἃ ἀπευθύνομαι, κεῖνται χαμηλότερον κοινωνικῶς, ὁ δὲ σκοπὸς τῆς ὠφελείας τῶν γραφομένων ἀμεσώτερος, τόσο καὶ ἡ προσέγγις τῆς ὁμιλουμένης πρὸς τὴν γραφομένην μεγαλειτέρα. Ὅσοι τὰ θέματα δέ, ἀντιθέτως, **θεωρητικώτερα**, καὶ αἱ, πρὸς ἃς ἀπευθύνομαι, τάξεις, ὑψηλότεραι, ὁ δὲ σκοπὸς τῆς ὠφελείας ἐκφεύγει ὑπὸ τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, τόσο καὶ ἡ προσέγγις τῆς ὁμιλουμένης πρὸς τὴν γραφομένην μικροτέρα. Δύναμαι δὲ νὰ εἶπω ὅτι ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐμπνεύσεών μου καὶ τῶν πρὸς μελέτην θεμάτων μου ὑπάρχουν καὶ ἐμπνεύσεις καὶ θέματα ἐπιβάλλοντά μοι φύσει τὴν χρῆσιν γλώσσης ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτου πρὸς τὴν λαλουμένην. Εἰς πάσας δὲ τὰς περιπτώσεις ταύτας αἱ διαφοραὶ ἔγκεινται εἰς τὸ τυπικὸν καὶ λεκτικόν.

Ἀπὸ τὸν γλωσσικὸν τρόπον ἐν γένει τοῦ γραπτοῦ μου λόγου εἶμαι πληρέστατα ἱκανοποιημένος, ἀφοῦ ἡ γλῶσσα, ἣν μεταχειρίζομαι, δὲν ἐντοπίζεται εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, περιλαμβάνουσα ὁλόκληρον τὸ ἀπὸ τοῦ Ομήρου μέχρι σήμερον χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὰ θέματα, τὰ πρόσωπα, τὸν σκοπὸν καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς συγχρόνου Νεοελληνικῆς ζωῆς. Οὔτε δὲ κατὰ σύμβασιν, οὔτε κατ' ἀνάγκην γράφω, κατ' ὃν γράφω τρόπον. Ἀλλὰ κατ' ἐμπνευσιν ἢ κατ' αἶσθησιν συγγραφικὴν.

Φρονῶ ὅτι ὁ γλωσσικός τύπος γ, εἶναι τύπος κατὰ πρόσχημα, μὴ ὑπάρχων αἰσθητικῶς, ἀλλ' οὔτε ἱστορικῶς, διότι ὁ **μικτός** λεγόμενος τῆς γλώσσης οὗτος τύπος δὲν ἀποτελεῖται ἐκ τῆς λεγομένης δημώδους καὶ καθαραιότητος μόνον, ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν ἀπ' αἰώνων μορφωθέντων γλωσσικῶν τρόπων τοῦ γράφειν.

Δὲν ἀναμένω ὁριστικὴν μόρφωσιν τῆς γλώσσης, οὐδὲ γράφω **μόνον προσωρινῶς**, ὡς γράφω. Ὁ κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης δι' ὅλων τῶν αἰώνων τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ δι' ὅλων τῶν ἐποχῶν αὐτῆς ἐπαρκεῖ, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς κάθε εἶδος λόγου, πεζοῦ ἢ ποιητικοῦ, πρακτικοῦ ἢ θεωρητικοῦ, φρονῶ δὲ ὅτι αἱ περὶ ἀνεπαρκείας τῆς δημώδους ἢ τῆς καθαραιότητος κατηγορίαι τούτου ἢ ἐκείνου τῶν γραφόντων εἶναι ἀνάλογοι τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀγνοίας τῆς γλώσσης, ἣν ἀντιμάχεται.

Οὔτε κατὰ τὴν αὐστηρὰν ἱστορικὴν λεγομένην γραφὴν γράφω, ὅταν γράφω, οὔτε ὅπως προφέρω. Γράφω οὕτως, ὥστε νὰ μοῦ παρὰγεται, ἐφ' ὅσον μοῦ εἶναι δυνατόν, τέλειον μουσικὸν συναίσθημα, προκειμένου περὶ ἔργων Τέχνης, προκειμένου δὲ περὶ ἄθροιστον δημοσιογραφικῆς ἀνάγκης, οὕτως, ὥστε ἡ ζωὴ αὐτῶν ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ περιβάλλον, εἰς ὃ ἀπευθύνονται.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Ἅγιος Θέρος.

1) Εἰς τὸν γ' τρόπον, φροντίζων δηλαδὴ νὰ μὴν ἀπέχω παρὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ὑπὸ ἀνεπτυγμένων λαλουμένην, ἐνδύων ὅμως αὐτὴν μετὰ τὸ πρέπον ἐνδυμα γραπτῆς γλώσσης οἱ θεωρητικοὶ λόγοι συμπίπτουν μετὰ τὴν αἰσθητικὴν ἀνάγκην.

2) Παλαιότερα ἔγραφα αὐστηρότατα εἰς τὸ πρῶτον εἶδος, προπάντων μετεχειριζομένην τὸν πρῶτον ὕψος μετὰ τὸν καιρὸν ἢ μελέτην συνθετικώτερον ὕψος.

καὶ κάποια ἐσωτερικὴ ἀνάγκη τοῦ κατὰ φύσιν, ὅσον τὸ δυνατόν, γράφειν, μ' ἐπεισαν ὅτι πρέπει νὰ διορθώσω τὸ ὄργανον κάπως καὶ νὰ γράφω ἀναλυτικώτερα μὲν, ἀλλ' εἰς τὸ τυπικὸν τῆς καθαρευούσης πάντοτε, μὲ μικρὰς τινὰς διαφορὰς.

3) Εἰς τὴν ποίησιν, τὴν ἀληθινὴν δημοτικὴν εἰς τὸ πεζόν, τὸ γ' εἶδος, διαβαθμίζων τὸ ὄργανον, ἐκ λόγων αἰσθητικῶν πάντοτε, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου τοῦ πεζογραφήματος.

4) Διὰ ν' ἀποκριθῶ εἰς τὸ ἐρώτημ' αὐτό, μοῦ ἐπιβάλλεται κάποια ἐξομολόγησις, τὴν ὁποίαν καθ' Ἑλλήν, ὅχι συγγράφων, ἀλλ' ἀπλῶς γράφων, κ' ἐπιστολὰς ἀκόμη, ἂν θέλῃ νὰ εἶνε εἰλικρινής, ὀφείλει νὰ κάμῃ: Δὲν ἤξευρόν τι συναισθημα συνέχει τὰς ψυχὰς τῶν γραφόντων Γάλλων, Ἀγγλῶν κλπ. Ὅ,τι ὅμως ἐγὼ δοκιμάζω, — καὶ μετ' ἐμοῦ πᾶς, νομίζω, Ἑλλήν γράφων — εἶνε μία ἐνδόμυχος κραυγὴ, πνιγομένη ἐξόπισθεν τοῦ τοιχώματος τῶν στηθῶν μου: ἡ κραυγὴ, ὅτι κατὰ τὸ ψευδὲς ὁδηγεῖ τὰ δάκτυλα, τὰ ὁποῖα κρατοῦν τὴν πέναν' αἰσθάνομαι, ὅτι ἀφοῦ κινήσουν ἀπὸ τὸν λογισμὸν οἱ στοχασμοί μου, πρέπει, πρὶν ἐξωτερικευθῶν, νὰ περάσουν ἀπὸ κάποιον διωλιστῆρα, ὁ ὁποῖος ἀποφράσσει τὴν ἐξοδὸν τὰ προσμένει.

5) Αὐτονόητον εἶνε, ὅτι ὁμιλῶν ἐκφράζομαι ἀναλυτικώτερα, συχνὰ μάλιστα καὶ παραλυμένα, ἂν θέλετε: γράφων ὅμως εἶμαι συνθετικώτερος μὲν κατὰ τὴν φράσιν, ἐπανέρχομαι δὲ εἰς τοὺς τύπους τῆς γραπτῆς γλώσσης ἐνθυμοῦμαι καὶ τὸν Ἑλβέτιον κάποτε: «Σχεδὸν πάντοτε γράφεις κακῶς, γράφων ὅπως ὁμιλεῖς.»

6) ... Καὶ ὅμως εἶμαι ἱκανοποιημένος σχεδὸν τελείως. Σύμβαισι καὶ ἀνάγκῃ δὲν εἰμποροῦν, νομίζω, νὰ λείψουν ἀπὸ κάθε γραπτὸν λόγον κάθε γλώσσης.

7) Τίποτε δὲν θεωρῶ ὀριστικὸν εἰς τὴν γλώσσαν. Ὡς ἔχει, καλὴ εἶνε διὰ σήμερον. Παρὰ τὰς διδαχθεῖσας θεωρίας, τὴν ἐπικράτησιν τῆς λεγομένης κακοβούλως διγλωσσίας, δηλαδὴ τῆς λεγομένης μὲν μορφῆς τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν εἰς τὴν ποίησιν, τῆς καθαρευούσης δὲ δημοτικῆς εἰς τὸ πεζογράφημα φρονῶ ἀνταποκρινομένην διὰ τὸ παρὸν εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τῆς Τέχνης καὶ τοῦ ἔθνους.

8) Γράφω κατὰ τὴν ἱστορικὴν γραφὴν, δηλαδὴ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν κατὰ τούτους ἐξέλιξιν τῶν τύπων, φρονῶν ὅτι, παρὰ τὰς ἐξωτερικὰς μεταβολὰς, εἶνε ἐνιαία ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα, ἀπὸ τῆς Ἰλιάδος, μέχρι τῆς

Ἀπολογίας Σωκράτους καὶ ἀπ' αὐτῆς πάλιν μέχρι τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ πρικο-Χάρου.

Σπάρτη

ΛΓΙΣ ΘΕΡΟΣ

Μ. Μαλακάσης.

Σέβομαι τὴ γραμματικὴ ὅσο μπορῶ, καὶ ὅσον θέλω, ὅπως καὶ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν.

Οἱ γλωσσικοὶ τρόποι δὲν ἐσταμιπαρίσθησαν ποτὲ εἰς τὴν διάνοιάν μου, παρὰ μόνον ὁσάκις ἐπέμεινα ἀπὸ ἰδιοτροπίας βέβαια, νὰ ὑποβάλω τὰ γραφόμενά μου εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἰδίωμα.

Φρονῶ ὅτι τὸ ὕψος δὲν εἶνε ἐθνικὸ ζήτημα, καὶ ὅτι δι' ἓνα καλλιτέχνην, αἱ ἀνωμαλῖαι αὐτοῦ, καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἐλέγχουσαι ἀσυνέπειαν, δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ αἰσθητικαὶ ἀνάγκαι ἐνδιάθετοι καὶ αὐτόματοι.

Δὲν θὰ γράφω ποτὲ στὴ δημοτικὴ γλῶσσα τὴν ἄκρατον καὶ τὴν ἀμιγῆ τοῦτο μὲ ἐστενοχώρησε ὁσάκις τὸ ἔκαμα· μοῦ ἐσκλάβωσε τὴν ψυχὴ καὶ μοῦ ἀφῆρεσε τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκφράσεως.

Αὐτὸ δὲν θὰ πῇ βέβαια ὅτι θὰ γράφω στὴν καθαρεύουσιν ἐλευθερώτερα.

Ἐπιδιώκω πάντοτε — χωρὶς νὰ κοπιᾶζω γι' αὐτὸ — τὴν δυνατωτέραν ἀπλοποίησιν τῆς ἐκφράσεως εἰς τὸν πεζὸν καὶ εἰς τὸν ἔμμετρον λόγον, καὶ δὲν θέλω ὁ ἀναγνώστης μου νὰ στενοχωρηθῇ ὁποσδήποτε. Ἡ καινοφάνεια τῆς ἐκφράσεως — ἐφ' ὅσον δὲν εἶνε αὐθαίρετος — εἶνε βέβαια ἀπὸ τὰ ὠραιότερα προτερήματα τοῦ λόγου. Δὲν ἔχει στὴν περίστασιν αὐτὴ ὁ συγγραφεὺς νὰ λογαριάσῃ κανέναν. Ὁ Γρυπάρης, ὁ ὁποῖος ἀκόμα κάνει καὶ κατάχρησιν αὐτῆς, εἶνε τὸ καλλίτερον καὶ τὸ προχειρότερον παράδειγμα. Δὲν ἐννοῶ αὐτὴν τὴν στενοχωρίαν τοῦ ἀναγνώστου, ἡ ὁποία ἀποβλέπει αὐτὸν καὶ μόνον.

Ἐξ ἄλλου δέχομαι πᾶν ὅ,τι ἐπιβάλλει ἡ χρῆσις καὶ ἡ συνήθεια — ἐφ' ὅσον καὶ τοῦτο συμβιβάζεται μὲ τὴν αἰσθητικὴν μου πάντοτε, ἀδιάφορον ἂν ἐπεβλήθῃ ὀρθῶς ἢ ὄχι.

Ἄν τὰ μακαρούνια — λέγει ὁ Κονεμένος κάπου — τὰ ποῦν παπαροῦνες αὔριον, θὰ τὰ πῶ καὶ γώ. Καὶ ἔχει πολὺ δίκαιον ὁ ἄνθρωπος.

Λοιπὸν χωρὶς νὰ παραδέχομαι κανένα περιορισμόν, οὔτε ἀπὸ κείνους ποῦ θέλουν οἱ δημοτικισταί, οὔτε ἀπὸ κείνους ποῦ θέλουν στενὰ νὰ ἐπιβάλουν οἱ καθαρολόγοι, ἀκολουθῶ τὸν δρόμον τῆς γλώσσης ὅπως τὴν ἐξελίσσει ὁ χρόνος μὲ τὰς ἀνάγκας του, χωρὶς νὰ προεξοφλῶ τίποτε ἀπ' ὅ,τι δὲν ἐγείνεν ἀκόμη.

Ἔπεται συνέχεια.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΩΔΗ Σ' ΕΝΑ ΧΑΜΕΝΟΝ ΕΡΩΤΑ

Ἐνας χλωμὸς ἥλιος ἐφάνηκες
Καὶ σκόρπιες θαμπὴν αὐγὴ
Ἀνάμεσα ἀπ' ἑὶς ἀχνὰ τὰ σύννεφα
Ποῦ τὸ κορμάκι σου εἶχε βγῆ·

Τὰ φτερουγάκια σου ἀνασήκωσες
Τὰ ἀλαφροκίνησες λευκά,
Σὰ γιὰ νὰ διώξῃς κάποιον ὄνειρο
Κ' ἔπειτα ἀπάνω τους γλυκὰ

Τὰ δόξανθα μαλλὰκια ἀκούμπησες
Μὰ πρὶν ἀρχίσῃ νὰ φύσῃ,
Ἀπ' τὰ ματιάκια σου ὅπως τὰ κλείσῃς
Ἡ πρῶτη ἐστάλαξε δροσιὰ

Καὶ ὅπως τὰ σύννεφα σ' ἐζώσανε
Πικρὰ, μὲ ἀργότατη σιωπὴ,
Ἐχάθηκες, τὴν πρώτην χύνοντας
Μὲ τὸ φτεροῦγισμα ἀστραπῆ.

SATYRICUM

Μὲς τὸ ρυθμὸ μου ἐχρῆθηκε τὸ γέλιο ἐνὸς Σατύρου
Καὶ μὲς τῇ λάγνῃ μου ψυχῇ, ἡ Ἀρτέμιδα ἀμαζόνα,
Τὶς νύχτες τὶς φωτόλουστες στὰ βύθια ἐνὸς οὐρανοῦ
Σπέρνει ἓναν πόθο ἀγνώριστο κ' ἓνα κορμὸν ἀγῶνα.

Μάταια, ξυπνάω Ἀπόλλωνα καὶ μὲ τίς κρύφειες μου ὄλες
Δυνάμεις, στένω στὸ ρυθμὸ τῆς τραγικῆς μου φρίκης
Τὸν ὠμορφότερο χορὸ τῆς Σκέψης καὶ τῆς Νίκης
Μὲ κυνηγῆτρες τῶν δασῶν καὶ Νύμφες φωτοβόλες.

Μάταια τὸ φῶς του τὸ ἄσελγο σὰ χύση τὸ φεγγάρι
Καὶ οἱ βλεφαρίδες μου σμιχτοῦν στὰ ῥίγη ἐνὸς ὀνείρου
Ἔρχετ' ἢ Ἀρτέμιδα αἰγὰ τὸν ὕπνο νὰ μοῦ πάρῃ—
Μὲς τὸ ρυθμὸ μου ἐχύθηκε τὸ γέλιο ἐνὸς Σατύρου

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΕΞΟΧΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ—ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΟΚΟΛΗ

ΦΥΛΑΚΗ

— Παλινῆς !
— Παρών.
— Εἶσαι τέσσερες ἡμέρες φυλάκισι. Πάρε
τὰ πράματά σου καὶ ἀκολούθει τὸν ἀρχιφύ-
λακα.

Ὁ Παλινῆς ἔσφιξε τὸ σῶμα του γιὰ νὰ
σταθῇ εἰς προσοχὴν αὐστηροτέραν, πρὸ τῆς
τιμωρίας, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαμπαν ὅλα
τὰ γαλόνια τῶν ἀνωτέρων. Τὸ αἶμα τοῦ ἔξέ-
στανε τὸ μακρουλὸν τριανταφυλλένιον πρόσω-
πον. Ἦτο ἡ πρώτη τιμωρία. Ἦλπιζε νὰ τοῦ
τὴν ἀναγγείλουν κἄπως γλυκύτερα. Ἀλλὰ δὲν
ἠκούσθη καμμία παρηγοριά, δὲν ὑπάρχει, κα-
θὼς φαίνεται, θωπεῖα μέσα στοὺς γυμνοὺς αὐ-
τοὺς τοίχους. Ὁ ἐπιλογίας ἀφοῦ τὰ εἶπε τό-
σον ὠμά, ἔρριξε κάτω στὸ χαρτὶ τὰ μουστάκια
του καὶ ἔβαζε τὴν ὑπογραφὴν του μὲ κύκλους
πολλοὺς ποῦ δὲν εἶχον ἀρχὴν μήτε τέλος. Ὁ
Παλινῆς ἐστράφη ἐπάνω στῆς ἀρβύλες του καὶ
ἀντίκρυσε τὸν ἀρχιφύλακα ὁ ὁποῖος τὸν ἀνέ-
μενε, τυλίγων στὸ δάχτυλό του μίαν ἄλυσσον
κλειδιῶν. Τί σιωπὴ ἦταν ἐκείνη! Κανένας δὲν
τοῦ ἔλεγε «θάρρος», οἱ τοῖχοι ἦσαν γυμνοί,
δὲν εἶχον οὔτε μιὰ εἰκόνα ποῦ νὰ τοῦ χαμο-
γελά.

— Πάρε τὴν κουβέρτα σου, εἶπεν ὁ ἀρχιφύ-
λαξ. Μία θὰ πάρῃς.

— Μόνο;

— Στὴ φυλακὴ δὲν ἐπιτρέπονται περισσό-
τερες. Μισὴ στρώμα καὶ μισὴ σκέπασμα.

Ὁ Παλινῆς ἐφορτώθη τὴν κουβέρτα, τὸ
βαρὺ κολόβιον, τὴν καθαβάνα, καὶ ἐβάδισεν
ἐμπρός. Ἐμπῆκε σὲ μιὰ τρύπα. Πίσω του ἐ-
στράφη ἓνα βαρὺ κλειδί. Εὐρέθη στὴ φυλακὴ,
μετὰ ἓνα φεγγίτην δίπλα του, μὲ ἓνα ὠριμέ-
νον κομμάτι οὐρανοῦ, καὶ ἓνα κελίμι ἡλίου,
ριγμένον ἀπὸ τὸ παράθυρον εἰς τὸ βρωμερὸν
πάτωμα, μετρημένον μὲ τὸν πῆχυν. Ἐρρίξε
τὴν κουβέρτα κάτω καὶ ἐκύτταξε τριγύρω. Ἐκεῖ
τὴν γωνιά κατὶ ἐκινήθη. Ἦτο ἓνας φυλακι-
στὴς σαλπικτῆς, μόλις ξυπνῶν ἀπὸ χονδρὸν
ὕπνον.

— Ἐ! καλῶς τὴ συντροφιά. Φυλάκισι;

— Ναί, εἶπεν ὁ Παλινῆς.

— Ἀπὸν προσκλητήριον;

— Ναί.

— Ἐ βρὲ παιδί, θὰ περάσῃ. Δυὸ χρόνια εἶν'

αὐτά. Ἐγὼ μὲ τὴ φυλάκισι τᾶκαμα τέσσερα,
μὰ κι' αὐτὰ θὰ περάσουν. Ὡωωχ! Ὁ ὕπνος
τρώει τὴ φυλάκισι. Τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω
κόφ' το δίπλα.

Καὶ ἔχωσε πάλιν τὸ σαγόνι του μέσα στὴν
κουβέρταν. Ὁ Παλινῆς ἔμεινε μονάχος. Ἦ-
θελε νὰ καλοσυλλογισθῇ ποῦ ἐμπῆκε, καὶ εὐ-
ρισκεν ὅτι τόσον βαρεῖα εἶν' αὐτὴ ἡ σκέψις,
ποῦ ὁ νοῦς του ἔπρεπε νὰ πάρῃ ὅλας τὰς δυ-
νάμεις του διὰ νὰ τὴν ὑποφέρῃ. Ἀπὸ τὴν
πλατεῖα στολὴ μόλις ἐσώζετο τὸ κεφάλι του,
τὸ ξανθόν, τὸ παιδιάτικον, τὸ χαϊδεμμένον
ποῦ ὑπενθύμιζε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. Καὶ
τὸν ἐσυλλογίσθη αὐτὸν τὸν παλαιὸν ἄνθρω-
πον, ποῦ τὸν ἄφησε κρεμασμένον μαζὺ μὲ τὰ
ροῦχα του εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ ἱματισμοῦ.
Πῶς ἐκρεμιόταν ἐκεῖνο τὸ σακκάκι μὲ τὰ χέ-
ρια ἀδειανά, ἐκεῖνο τὸ καπέλο φορεμένο εἰς
τὴν κἀνναν κἀποιου γκρά; Ἄ, ἦταν τρομερὸν
τὸ τελευταῖον βλέμμα ποῦ τοὺς ἔρριξε. Ἡ μετα-
μόρφωσις προχωροῦσε, ἀλλὰ μὲ ἀντίστασιν ἀ-
κόμη τοῦ παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον ἐσβυνεν εἰς τὸν
τραχὺν ἐναγκαλισμὸν τῆς μαλλίνης στολῆς.
Κυττάζων ἀσυνειδήτως τὰ ροῦχα του εἶδεν εἰς
τὸ μανίκι τοῦ ἀμπεχόνου του μιὰ λαδιά. Ἐ-
κάρφωσε τὰ γαλὰνὰ μάτια ἐπάνω της. Μία κη-
λὶς, ἓνα σημεῖον τῆς μεταμορφώσεως. Ἡσθάνθη
κάτι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν μύθων ὅταν
ἐννοῶσαν τὰ πόδια των νὰ βαρύνουν καὶ νὰ
γίνωνται κορμὸς δένδρου. Φυλακὴ — καὶ εἶχε
μόνον δεκαπέντε ἡμέρες νεοσύλλεκτος. Τώρα
ἐσυλλογίσθη ὅτι ἔφταιγεν αὐτός, ποῦ ἦλθε
μετὰ τὸ προσκλητήριον. Ἀλλὰ τί ἔφταιγεν αὐ-
τός; Ὁ χορὸς ἔφταιγε, χθὲς τὴν νύκτα. Καὶ
δὲν ἔφταιγεν οὔτε ὁ χορὸς, ἀλλὰ ἡ Σαβέττα
καὶ τὰ μάτια της. Εἶχε πάρει ἀδειαν χθὲς τὸ
βράδυ, τὴν πρώτην ἀδειαν. Ὑστερα ἀπὸ τό-
σον ἄγριον ὕπνον μέσα στὸν στρατῶνα — τὸ
καντήλι θαμπό, Θεέ, ἡ προσευχὴ τῶν στρα-
τιωτῶν γεμάτη μυστήριον, τὸ πλάγιασμα τρο-
μακτικόν, ὀγδόντα βαθεῖς ἀναπνοὲς ποῦ ἀνέ-
βαιναν καὶ κατέβαιναν μαζὺ μέσα στὸν θάλα-
μον, τὸ σιωπητήριον αἰωνίως λυπητερόν — ἡ
πρώτη βραδεῖα τῆς ἐξόδου ἔπρεπε νὰ περάσῃ
ἀλλοιῶτα. Καὶ ἐπέρασεν εἰς κἀποιο συγγε-
νικὸ τοῦ σπίτι ὅπου ἐβάστηξεν ὁ χορὸς ἕως
τὰς 4 τὸ πρωῒ. Ἡ Σαβέττα ἦτο ἐκεῖ τυλίγ-

μένη μαζί του μέσα εις τούς κύκλους τῶν βαλυσμῶν. Καθὼς ἔδενε τὸ κορμὶ της μὲ τὸ χέρι του ὁ Παλινῆς ἐνόμιζε πῶς ἔπιανε περὰ. Τὸ κορίτσι ὑψώνετο ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν τῆς ἡβης, ἔτσι ἔτοιμο νὰ πετάξῃ μὲ κάποιον ἄλλον μαζί. Ἦτο ξανθὴ, μὲ ἓνα φῶς ἡμέρας εἰς τὰ μαλλιά της, εἰς τὰ μάτια, εἰς τὸ πηγούνι. Παιδὶ ἀκόμη. Ἐχόρευεν εἰς τὴν πολύφωτον σάλαν, ὅπως θὰ ἐπηδοῦσε καὶ εἰς τὴν φραγμένην αὐλὴν παρθεναγωγείου, αἰσθανομένη τὴν ἀνάγκην ἑνὸς παιγνιδίου ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ διακοπήν. Καὶ καθὼς ἐπιάσθησαν εἰς τὸν χορόν, ἐνόμισαν καὶ τὰ δύο παιδιά, ὅτι αὐτὸ τὸ δέσιμον τῶν χειρῶν ἠμποροῦσε νὰ εἶνε καὶ τὸ τελειωτικόν. Ὁ Παλινῆς ἠσθάνετο ὅτι πρέπει νὰ δεθῇ ὀριστικῶς εἰς αὐτὴν τὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς μὲ τὴν Σαβέτταν, πρὶν ἢ στιγμὴ φύγῃ. Καὶ ἡ Σαβέττα δὲν ἐσκέπτετο τίποτε ὀλιγώτερον ἀπὸ αὐτό. Μέσα εἰς τούς κύκλους ἐνὸς βάλς, οἱ πόθοι κάμνουν ἰδικούς τῶν κύκλους, ἀπὸ τούς ὁποίους δύσκολον εἶνε νὰ ξετυλιχθῇ κανεὶς. Καὶ ἐχόρευσαν ὥς τὸ πρωῒ. Ὁ Παλινῆς ἐπῆγε νὰ κοιμηθῇ. Ὅταν ἐξύπνησεν, ἦτο ἡ ὥρα ποῦ εἰς τὸν στρατῶνα τοῦ ἐγίνετο προσκλητήριον. Ἐφόρεσε τὸ σπαθὶ τοῦ ἀνάποδα ἀπὸ τὴν βίαν, τὰ κουμπιά τοῦ ἀμπεχόνου τοῦ ἐμπῆκαν εἰς ξένες τρύπες, ἔφυγεν ἄνιφτος, ἔτρεξεν, ἐλαχάνισεν, ἀλλὰ κοίμα. Οἱ στρατιῶται ἔφευγον γὰρ τὰ γυμνάσια.

— Ποῦ ἦσουν Παλινῆ;

— Ἐκαμα λάθος στὴν ὥρα, κύριε ἐπιλοχία.

— Ἄμα εἶσαι στρατιώτης, ὅλα τὰ ρολόγια πᾶνε σωστά. Κάθησε στὸ θάλαμο.

Καὶ τὸ μεσημέρι ἐτελείωσεν αὐτὴ ἡ ἱστορία.

— Τέσσερες ἡμέρες φυλάκις.

Τέσσερες ἡμέρες! Περνοῦν ποτέ; Ὁ σαλπικτῆς ἔλεγε πῶς περνοῦν καὶ τέσσερα χρόνια. Ἀλλὰ φαίνεται πῶς ὁ ἄνθρωπος εὐρῆκε τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς του μέσα στὴν φυλακὴν, καθὼς ἐφαίνετο ἀπὸ τὸ συχνόν του τάνυσμα μέσα εἰς τὴν κουβέρταν, τὸ γεμάτον ἡδονήν. «Τί εἶνε ὁ νόμος!» ἐσκέφθη ὁ Παλινῆς. Ἀρχισε νὰ βλέπῃ μέσα εἰς τὴ σκόνῃ καὶ στῆς ἀράχνες, τὰ μεγάλα νεύματα τοῦ νόμου. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὑπερηφανεύθη πῶς ἔβαλε καὶ αὐτὸς ὁ τιμωρημένος ἓνα καρφὶ γὰρ νὰ στηρικθῇ ὁ νόμος. Ἀλλὰ ἦτο ὑπερηφάνεια μιᾶς στιγμῆς. Τὸν ἔπιανεν ἔπειτα τὸ παράπονον τῶν παιδιῶν ποῦ τιμωροῦνται. Εἶχεν ἓνα κλάμμα στὸν λάρυγγα. Ἐπесεν ἀπάνω στὴν κουβέρτα, τὴν ὁποίαν εἶχε στρώσει ἐντελῶς ἄθλια. Εἶδεν ἓνα μαῦρον ἔντομον νὰ γυρίζῃ στὰ σανίδια,

νὰ χώνεται σὲ κάποιαν τρύπα καὶ νὰ ξαναφαίνεται. Εἶδε τὸ ράφι ποῦ εἶχεν ἀράχνες καὶ τὴν καραβάναν τοῦ σαλπικτῆ γεμάτην λίπος. Τὸν χυδαῖον ἐκείνον ποῦ ἐκοιμάτο στὴ γωνιά. Τὸ παραθύρου ποῦ ἦτο στενὸ γιὰ τὸ φῶς. Τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν τοίχων, ἐπάνω στοὺς ὁποίους τὸ μολύβι παλαιῶν φυλακισμένων ἄφησε τοὺς στεναγμούς των σὲ στίχους. Τὴ λαδιὰ τοῦ ἀμπεχόνου, τὸ πλάτος τῆς χονδρῆς στολῆς, τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ τότε εἶπε μέσα.

— Εἶμαι ἄθλιος, ἄχ! τί εἶμαι!

Ὁ νόμος μπροστά του ἦτο ἀκαταλόγιστος. Τοῦ ἠρνεῖτο κάθε δίκαιον, καὶ ἔβλεπε μόνον πῶς ἦτο τόσο ἀδύνατος μπροστά του, ὥστε δὲν εἶχεν ἄλλο νὰ κάμῃ παρὰ νὰ χύσῃ τὸ κλάμμα ποῦ τοῦ εἶχε δέσῃ τὸ λαιμό. Τοῦ ἔφεραν τὸ συσσίτιον, κατὶ ἑληξ ὅς ἓνα κομμάτι χαρτὶ παλαιοῦ στρατιωτικοῦ ἐγγράφου. Τὸ πέταξεν ἀπάνω στὸ ράφι.

Ἐξω ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐσεῖσθη ἓνα ἰσχνὸν δένδρον. Κάποιος ἄνεμος ἐφύσηξε. Ἦσαν αἱ μεσταὶ πνοαὶ τοῦ Ὀκτωβρίου ποῦ πετοῦσαν πρὸς τὴν πόλιν, φέρουσαι τὰς σταγόννας αἱ ὁποῖαι κλείουν τὰ φιλήματα ποῦ δὲν ἐδόθησαν τὸ καλοκαίρι εἰς κάποια χεῖλη. Ὁ ἄνεμος ἐμπῆκε διὰ τοῦ παραθύρου τῆς φυλακῆς. Τοῦ ἔφερνε φιλήματα γιὰ τὴν Σαβέτταν. Ὁ τιμωρημένος τὴν ἐσυλλογίσθη, ἔτσι αἰωνίως χορεύουσιν καὶ αἰωνίως μαζί του. Τί μάταιο πρᾶγμα κ' ἐκεῖνος ὁ χορὸς! Ὁ Παλινῆς μέσα στὴν ἀθλιότητά του ἐσκέφθη τώρα ὅτι ἡ Σαβέττα δὲν ἦτο γι' αὐτόν. Ἡ μητέρα της τὴν ἐγύριζε στοὺς μικροὺς χορούς, μήπως συναντηθῇ μέσα στοὺς κύκλους τοῦ βάλς μὲ καμμιὰ σακκοῦλα παραλῇ. Ὁ Παλινῆς εἶχε μόνον ὄνειρα. Δὲν ἦτο λοιπὸν γι' αὐτόν.

Μέσα εἰς αὐτοὺς τοὺς συλλογισμούς του ἐκτύπησαν ἡ ἀρβύλες τοῦ ἀρχιφύλακος ποῦ ἐγύριζεν ἀπέξω. Ὁ ἀρχιφύλαξ ἔκαμνε μετρημένα μετρημένα βήματα ἀπάνω καὶ κάτω, καὶ μουρμούριζε σὰν ζουζοῦνι κάποιο τραγοῦδι τῶν βουνῶν παραπονιαρικο καὶ ἀργὸν καὶ μακρυνόν. «Νὰ εἶχα τὰ βήματά του» ἐσυλλογίσθη ὁ Παλινῆς μὲ τὸ κεφάλι του λιθίνως βαρὺ, ἀκουμβημένον στὸ τραχὺ προσκέφαλο. «Νὰ ἦμουν ἔτσι ἐλεύθερος, ὅξω στὸν ἀέρα, νὰ μὴν ἦμουν ἔτσι ἄθλιος. Ἀχ!»

Ἐνα δεύτερο «ἄχ» ἠκούσθη ἀπόξω, πολὺ βαρύτερο. Νὰ ἦταν ἡχώ; Ὁχι, ἦταν ἓνας στεναγμὸς τοῦ ἀρχιφύλακος. Πῶς; Ἐστέναζε κ' ὁ ἐλεύθερος;

— Δὲν ἔχεις ἡσυχία, Παλινῆ, τοῦ εἶπεν ὁ

ἀρχιφύλαξ, βλέπων μέσα ἀπὸ τὰ σίδερα τοῦ παραθύρου.

— Δὲν μοῦ λές, κύρ λοχία, εἶνε κανεὶς ἄλλος ἔξω;

— Ὁχι.

— Ποιὸς ἐστέναζε τώρα;

— Ἐγώ.

— Αὐτὸ εἶνε παράξενο.

— Ὁχι καὶ πολὺ παράξενο. Σοῦ φαίνεται παράξενο βέβαια. Πῶς νὰ μὴ στενάξω μέσα σὲ τέτοια φυλακή.

— Ἐσὺ φυλακή;

— Ἐγὼ ὁ λοχίας. Δεκαπέντε χρόνια λοχίας. Παντρεμένος. Τρία παιδιά. Καὶ πάντα ὁ ἴδιος, φυλακισμένος σ' ἓνα στρατῶνα, σ' ἓνα νόμο, στὸ στρατό, μὲ κατάλαβες. Μπορῶ νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ φυλακή; Ἀμ πῶς! Νά, θὰ πεθάνω μέσα. Συλλογίσου με ἀπόστρατο, θυρωρὸ σὲ καμμιὰ πόρτα... Γεῖά σου γιατί ἔρχεται ὁ λοχαγός.

Καὶ ὁ λοχίας ἔφυγε. Ὑστερα ξαναγύρισε γιὰ μιὰ στιγμὴ.

— Ἄν θέλῃς, εἶπε, ἔβγα στὸ παράθυρο καὶ κύτταξέ τον. Εἶνε λυπημένος. Τὰ ἴδια συλλογιέται μ' ἐμένα. Κι' αὐτὸς τὴ φυλακὴ του, μὲ τὴ διαφορὰ πῶς ἔχει μεγαλείτερους τοίχους ἀπὸ τὴ δική μου.

Εἶχε νυκτώσει. Ἐχτύπησε προσκλητήριο. Ὁ Παλινῆς ἔμεινε στὸ σκότος. Ἀκουγεν ἀκόμη τὰ λόγια τοῦ λοχία. Μέσα στὸ σκοτάδι ἀκούσθη κάτι ποῦ ἐταράχθη στὴ γωνιά. Ἐξύπνησεν ὁ σαλπικτῆς.

— Ἄν θέλῃς φῶς, συνάδελφε, ἄπλωσε στὸ ράφι καὶ πάρε τὸ κοντὶ μὲ τὴ μπογιά. Τοῦβαλα ἓνα φυτῆλι καὶ τόκαμα λυχνάρι. Μὰ τὸ καλὸ ποῦ εἶναι θέλω, βρὲ παιδί, μὴν τ' ἀνάβῃς. Ἄν τύχη καὶ σὲ πιάσουν, ἡ τεσσάρων θὰ γείνῃ δαχτύλου.

Ὁ σαλπικτῆς ἀνεσηκώθη καὶ μάζωσεν εἰς τὸ σκότος ἓνα κομμάτι κουραμάνας. Ἐπειτα ἐχώθη πάλιν στὴν κουβέρτα κ' ἐπῆρεν ἄλλον ὕπνον.

Ἐξω ἠκούσθη τὸ σιωπητήριον. Ἦτο λυπητερόν ὅπως εἶνε αἰωνίως γιὰ ὅλους, γιὰ τὸν στρατιώτην, γιὰ τὸν διαβάτην, γιὰ τὴν πλάσιν ποῦ τὸ ἀκούει, γιὰ τὴν ζωὴν ποῦ δὲν θέλει νὰ κοιμηθῇ. Ἡ σάλπιγγα ἐσήμαινεν ὅ-

πνον στὰ ὄνειρα καὶ στὰ βάσανα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔξω ἀπὸ τὸ φυλακεῖον ἠκούσθη ἡ φωνὴ «στὰ ὄπλα». Ἦρχετο ὁ διοικητής, κατὰ τὴν συνήθειαν ποῦ εἶχε νὰ μπαίνει αἰφνιδίως τὴν νύκτα στὸν στρατῶνα. Ὁ Παλινῆς ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν του. Τὸν ἠκούσε νὰ μπαίνει στοὺς θαλάμους, νὰ ζητῇ ἐξήγησιν «πῶς ἐκεῖνο, ἐπιλοχία, πῶς αὐτό, θαλαμάρχ, πῶς τὸ ἄλλο, δεκανέα». Ἐπειτα τὸν ἠκούσε νὰ βγαίνει καὶ νὰ γυρίσῃ μόνος του στὴν μεγάλην κατασκότεινον αὐλὴν. Τὸ σπαθὶ τοῦ ἐσύρετο στῆς πέτρες.

Ἐπλησίασε στὴν φυλακὴν, μήπως ἀνακαλύψῃ φῶς. Ἐπειτα ἀπεμακρύνθη. Ἀλλὰ πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν μεγάλην θύραν, ὁ Παλινῆς ἠκούσε καλὰ ἓνα «ἄχ» βαθύ. Ὁ διοικητής ἐστέναζε...

Τὸ πρωῒ ποῦ ἐκτύπησεν ἡ διάνα, ὁ Παλινῆς ἐτινάχθη ἀπάνω. Ἐκύτταξε δεξιὰ, ἀριστερά, ἀπάνω, κάτω, κ' ἐβεβαιώθη πῶς ἦτο στὴ φυλακὴ Ἀλλὰ μόλις ἐνθυμήθη τὰ νυκτερινὰ λόγια τοῦ λοχία, οἱ τοῖχοι τῆς φυλακῆς τοῦ ἀρχισαν νὰ φεύγουν. Ἡ φυλακὴ ἐπλάταινε. Ἡ στέγη ἔφυγε. Οἱ τοῖχοι προχωροῦσαν ὁλονέν. Ἡ φυλακὴ ἐγίνετο μεγαλείτερη, ἔπειτα πολὺ μεγάλη, ἔπειτα ἄπειρος. Καθὼς ἐμεγάλωναν καὶ ἔφευγαν οἱ τοῖχοι, ἐπῆραν μέσα των ὅλην τὴν πόλιν, ἔπειτα τοὺς ἀγρούς, ἔπειτα τὰ βουνά, ἔπειτα τὴν θάλασσαν. Ὅλος ὁ τόπος ἦτο φυλακισμένος μαζί μὲ τὸν Παλινῆν. Οὔτε ἓνας ἐλεύθερος. Φυλακισμένος ὁ λοχίας, ὁ διοικητής, οἱ νόμοι, ἡ πόλις, τὰ χωράφια, ὁ ἀέρας. Οἱ τοῖχοι ἐσταμάτησαν ἐπὶ τέλους ἐκεῖ ποῦ σβύνει ὁ ὀρίζων. Πέραν τῶν τοίχων αὐτῶν ὑπῆρχεν ἡ ἐλευθερία, ἀλλὰ ποιὸς ἠμποροῦσε νὰ τὴν φθάσῃ; Ὁ Παλινῆς ἠσθάνθη τότε πῶς ἔτρεχε κάτω πρὸς τοὺς ἀγρούς. Ἐπῆγαινε νὰ ἀνοίξῃ τὴν πύλιν τῆς μεγάλης φυλακῆς, τὴν πύλιν ποῦ ἐφαίνετο νὰ εἶνε πέρα εἰς τὴν φρίσσουσαν θάλασσαν, πέρα εἰς τὴν ὁμίλιν. Ἀκολουθοῦσε χιλιάδες ἀνθρώπους, χιλιάδες ἐλευθέρους, ποῦ ἐπῆγαιναν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ ἴδιο μέρος. Στὸν δρόμον εἶδε τὴν Σαβέτταν καὶ τῆς εἶπε, βλέπων πάντοτε ἐκεῖ ποῦ ἔσβυνεν ἡ θάλασσα.

— Πᾶμε νὰ βγοῦμε ἀπὸ δῶ.

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣ ΤΗΣ "ΧΕΛΙΔΟΝΟΣ",

*Les vagues ont fouetté mon navire
dans tous les parages de l'Europe,
aux Açores, en Afrique, en Amé-
rique et mon oeuvre a grandi comme
un arbre qui monte vers le ciel mal-
gré les tempêtes.*

Albert, Prince de Monaco.

Υπάρχει εις την οικογένειαν των ευρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν πολυφύλῳ ἀπόπαιδο, ἐν περιέργῳ κρατίδιον ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακό.

Ο πληθυσμὸς του σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν κινήτος, ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀλίγας χιλιάδας κατοίκων, διαβατικῶν ὡς χελιδόνων, τοὺς ὁποίους φέρει ἐκεῖ ἐπὶ τῶν πτερυγῶν της ἡ τύχη. Ἐκαστος εἰς τὸ ἰδιόρρυθμον τοῦτο κρατίδιον εἶνε ὑπεύθυνος διὰ τὰς πράξεις του καὶ ἡ πολιτεία αὐτὴ εἶνε καὶ αὕτη ἀντικειμενικῶς ἀνεύθυνος ἔχουσα μόνην ἐκδήλωσιν τῆς ὑπάρξεώς της μικρὰν ἀστυνομίαν χάριν τῆς τάξεως, ἡ ὁποία ἐνίοτε συλλέγει καὶ θάπτει τὰ ἀνθρώπινα ῥάκη ὅσων τυχόν δὲν ἠξιώθησαν νὰ ἴδωσιν ἀνατρεπομένην τὴν καλπάζουσαν κατ' αὐτῶν ἀτυχίαν. Διὰ τοῦτο τὸ ὀλιγόπληθρον τοῦτο μόλις 22 τετρ. χιλιομέτρων ἐμβαδοῦ κρατίδιον, εἰς τὸ ὁποῖον βεβαίως ἡ φαντασία τῶν ἀρχαίων θὰ ἔθιπε τὴν κατοικίαν καὶ τὸ κρυσφύγετον τῆς Τύχης, ἡ μικρὰ αὕτη περὶ γῆς, δὲν ἔχει σκοποὺς κατακτητικὸς οὔτε τάσεις ἐκπολιτιστικὰς διῆθεν τῶν ἄλλων.

Καὶ ἐν τούτοις εἶνε περίεργον! ἔχει τὸν φιλοδοξώτερον ἡγεμόνα. Διότι ἐκεῖ ὅπου βασιλεύει ἡ τύχη, ἡγεμονεῖ ὁ πρίγκιψ Ἀλβέρτος ὁ ὁποῖος ἔχει τοὺς κατακτητικωτέρους σκοποὺς Ὠνευροπόλησε πάντοτε τὴν τολμηροτάτην κατάκτησιν, ἐφαντάσθη νὰ κατακτήσῃ μὲ τὸν ἄκακον ἐξερευνητικὸν του γούπον τοὺς πυθμένας τῶν θαλασσῶν, ἐσκέφθη νὰ ἀπλώσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν του πορφύραν μέχρι τῶν βυθῶν τοῦ Ὠκεανοῦ, εἰς τὰ ἀνήλια βασίλεια τῶν ὀστράκων, νὰ σύρῃ τὰ ἐξερευνητικὰ του μηχανήματα μέχρις αὐτῶν τῶν θεμελίων τοῦ θρόνου τοῦ Ποσειδῶνος.

Μία μικρὰ ἱστιοφόρος ἡμιολία τοῦ ἐρησιμευσε πρὸς τοῦτο, ἐν λεπτὸν γιῶτ μόλις 200 τόννων, ἡ περίφημος «Χελιδὼν», ἡ ὁποία ἡτύ-

χησε νὰ περιαγάγῃ πολλάκις ἀνὰ τοὺς ὠκεανοὺς τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς ἡγεμονικῆς ἐρασιτεχνίας, τὴν εὐγενεστέραν ἐπιστημονικὴν μορφήν τὴν ὁποίαν ὁ ναυτικὸς συνήντησε ποτέ, νὰ τὸν συντροφεύῃ εἰς τὰς περιπετείας του τόσον οἰκειοθελῶς, νὰ συμμερίζεται τὴν τραχύτητα τοῦ ἐπαγγέλματος του.

Ἐχομεν ἐνώπιόν μας κομψὸν τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «La carrière d'un navigateur par Albert Prince de Monaco», τοῦ ὁποῖου ἡ Revue Scientifique εἶχε πρὸ τινος δημοσιεύσει ὡραίως περικοπὰς. Τὸ βιβλίον τοῦτο μετὰ χάριτος περισσῆς γράμμενον, ἀναφέρεται εἰς τὸν τελευταῖον πλοῦν τὸν ὁποῖον ὑπὸ αὐτὸν τὸν πρίγκιπα Ἀλβέρτον ἐπεχείρησεν ἡ «Χελιδὼν» πλουτίσασα τὴν ἐπιστήμην μὲ πληθὺν περιέργων ὑδρογραφικῶν καὶ θαλασσογραφικῶν παρατηρήσεων, τῶν ὁποίων περιγραφή εὐρίσκεται εἰς τὸ «Résultats des campagnes scientifiques du Yacht «Hirondelle», Exposition Universelle de Paris 1889.

Ἐπὶ τετραετίαν ἡ «Χελιδὼν» ὑπέστη ἄλλεπαλλήλους μετατροπὰς τὰ περίκομψα κατασκευάσματα τοῦ ἐπιστέγου ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἐξέλιτρα τῶν βολίδων καὶ ἄλλων ἀλευτικῶν μηχανημάτων, ἡ ὡραιότερα τοῦ πλοίου αἵθουσα κατέστη φυσικὸν ἐργαστήριον καὶ ἡ «Χελιδὼν» πλουσία ἐξ ἀναμνήσεων καὶ ἐπιστημονικῆς δόξης, φέρουσα δ' ἐπὶ πλέον ἐπ' αὐτῆς δύο σοφοὺς καὶ ἕνα ἐρασιτέχνην καὶ πᾶν ἐφόδιον διὰ τὸν πλοῦν της, ἡπλυνε τὰ λευκὰ πτερά της εἰς τὴν οὐρανὸν αὐραν πρὸς τὰς Ἀζόρας ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ.

Ἐκτὸς τοῦ κυρίου σκοποῦ τοῦ ταξιδίου, τῆς ἐρευνῆς δηλ. τῶν ρευμάτων τοῦ Β. Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, ὁ Ἀλβέρτος ἠσχολήθη καὶ εἰς ζωολογικὰς ἐρεῦνας τὰς ὁποίας καὶ ἔχομεν ὑπ'

ὄψιν μας καὶ ἡ πρώτη τοιαύτη του ἔρευνα, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀκόμη ἡ «Χελιδὼν» εὐρίσκετο εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ πλοῦ της πρὸς τὰς Ἀζόρας, διηυθύνθη διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὀργανωθέντων λεπτοτάτων ἀλευτικῶν μηχανημάτων πρὸς τὰ ἀσθενῆ ζῶδια τῶν ὁποίων τὰ ὄργανα, ἐχθρὰ τοῦ φωτός, ἐπιτρέπουν εἰς αὐτὰ νὰ ἀνέρχονται ἐκ τοῦ βύθους μόνον κατὰ τὰς ἀσελίνους νύκτας καὶ ῥίπτουν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης τοὺς σκαρδαμυγμοὺς τοῦ φωσφορισμοῦ των. Συνήθως τὰ πλήρη τούτων δὲν φαίνονται παρὰ μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ πανταχοῦ τότε, ὅπου ἐπὶ τῶν γαληνιώντων ὑδάτων πέση ἡ ὕρασις, ἀποκαλύπτει μίαν ἔμφυχον μάζαν φωτεινὴν καὶ σπινθηρίζουσαν ἀναλόγως τῶν κρούσεων τοῦ σκάφους ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν τριβῶν. Ἡ πελαγία φαῦνη, ὡς ὀνομάζουσι τὸ σύνολον τῶν μυριάδων ζῶφίων εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδεται τὸ φαινόμενον τοῦ φωσφορισμοῦ τῆς θαλάσσης, πλουσιωτάτη κατ' ἀριθμὸν εἰδῶν, περίεργος κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν λεπτότητα τῶν ἀτόμων μεταβάλλει θέσιν περιοδικῶς ἐν ὁτομῶν μεταβάλλει κατὰ ἀπλήλυσιν ἐν μιᾷ νυκτὶ περιγράφει μετὰ περισσῆς χάριτος ὁ πρίγκιψ Ἀλβέρτος. Ἰχθύς ὅλων τῶν μεγεθῶν, ἄλλοι ἐφωδιασμένοι μὲ λαμπρὰς λεπίδας, ἄλλοι λαμπυρίζοντες μὲ ἀποχρώσεις φωτεινὰς, πάντες ἔνοπλοι διὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὴν ἄμυναν ἀναμυγνύονται μετὰ ποικίλων μαλακοστράκων* μὲ διαφανεῖς ὀπλισμοὺς ἀπὸ τοὺς ὁποίους διαφάνονται τὰ ἔγχρωμα ὄργανά των, μετὰ μαλακίων λεπτῶν κυματουμένων ἢ ἄλλων παχέων καὶ κοντοχόνδρων, μετὰ μεδουσῶν μὲ πλουσιωτάτην κόμην ἐφωδιασμένων μὲ μόνην τὴν κίνησιν τὴν ὁποίαν ταῖς παρέχουν αἱ σφύξεις τῆς ὀμβρέλλας των, μετὰ σαλπῶν διαφανῶν ἠνωμένων πρὸς ἄλτων, μετὰ σαλπῶν διαφανῶν ἠνωμένων πρὸς ἄλτων, μετὰ σαλπῶν διαφανῶν ἠνωμένων πρὸς ἄλτων. Ἐνίοτε λήλας διὰ δεσμῶν ὁμοίως διαφανῶν. Ἐνίοτε γίγαντες ὡς οἱ φουσητῆρες** καὶ οἱ ὄρυκες*** διέρχονται πρὸς ζήτησιν τῆς ζωῆς καὶ ἡ ταχεῖα μετὰ τοῦ σώματός των ἀπομακρύνει τὰς τατόπισις τοῦ σώματός των ἀπομακρύνει τὰς

* Τὰ μαλακόστρακα ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέραν τάξιν ὑπαγομένην εἰς τὴν ὀμοταξίαν τῶν ἀρθρωτῶν. Περιλαμβάνει δὲ τὸν καρκίνον (κάβουρα), τὰς καραβίδας, ἀστάρους κλπ. τὰ δὲ μαλάκια ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέραν συνομοταξίαν ἣτις περιλαμβάνει τὰ κατώτατα ζῶα, ὡς τοὺς ὀκτάπους σπηλίας, τὰ ὄστρεα, ἀκαλήφας, κοράλλια, σπόγγους κλπ.

** Οἱ φουσητῆρες ἀνάγονται εἰς τὰ κητοειδῆ καὶ ταῦτα εἰς τὰ θηλαστικά, εὐρίσκονται δὲ ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντες περίπου ὡς αἱ φάλαιναι καὶ ἔχοντες μήκος φθάνον ἐνίοτε τὰ 20 μέτρα.

*** Καὶ αἱ ὄρυκες εἶνε ὁμοίως φύσεως ζῶα ἔνυδρα.

λεγεῶνας τῶν μικροζῶων. Ἡ ζωὴ τότε ἀνὰθρώσκει ἐκ τῶν ἐρειπίων της, ὅταν δ' ὁ ἥλιος τῆς πρωΐας ψαύσῃ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, διὰ πρώτην φοράν φωτίζει τὰ νεκρὰ σώματα τῶν θιμάτων τῆς τοιαύτης πάλης ἡκρωτηριασμένα καὶ συντετριμμένα ἄτινα ἀνήλθον ἐκ τῶν κατωτάτων βασιλείων ἵνα πλουτίσωσι τὰ φιαλίδια τῶν σοφῶν τοῦ πλοίου του. Οἱ πρώτοι ζωολόγοι ὠκεανογράφοι διέθετον ὅπως διεισδύσωσιν εἰς τὰ μυστήρια τοῦ πλέοντος τούτου βοήθου κόσμου δίκτυα ὡς ἐκεῖνα διὰ τὰς ψυχὰς (πεταλοῦδας), συρόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἢ κατερχόμενα εἰς βάθος ἑκατοντάδος μέτρων. Ὁ πρίγκιψ Ἀλβέρτος κατεσκεύασεν ἀναλόγως μεγάλων διαστάσεων ἀλλὰ λεπτῆς κατασκευῆς ὄργανον ἀνάλογον πρὸς τὴν πυκνότητα καὶ τὸ εὐθραυστον τῆς πελαγίας φαύνης, τὸ ὁποῖον ὀνόμασε «δίκτυον ἐπιφανείας», ἀποτελούμενον ἐξ ἐνὸς μεταξίνου σάκκου ἔχοντος δύο πτέρυγας ἐκ νήματος κανναβίνου ἀνοιγομένης πρὸς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ ἐξ ἐνὸς ἐπικλινοῦς ὁμοίως μεταξίνου δικτυώτου ταπεινουμένου ὑπὸ μεγάλην κλίσιν πρὸς τὰ κάτω. Εἰς κάδος μεταλλικὸς κλείει τὸν πυθμένα τοῦ σάκκου, τεμάχια δὲ φελλόδρου περιστεφύουσιν τὴν ἀνωτέραν περίμετρον καὶ μολύβδου σφαῖρα σύρει τὸ ὅλον πρὸς τὰ κάτω.

Μεγεθυνομένα ἐντὸς τοῦ κρυσταλλικοῦ ὕδατος τὰ προϊόντα τῆς ἀλειείας ταύτης γενομένης ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀποτελοῦνται ἐκ μαλακοστράκων ἀδιαφανῶν μικροτέρων τῶν κόκκων τῆς ἄμμου καὶ ἄλλων μικρῶν ἐπιπλατέων ἢ στενῶν τὰ ὁποῖα προχωροῦσι τῇ βοήθειᾳ τῶν ποδῶν των μὲ φωσφορίζοντας ὀφθαλμούς, ἐξ ἄλλων ζελατινοειδοῦς μορφῆς, κινουμένων κατὰ πᾶσαν ἔννοιαν διὰ τῶν ἀοράτων τῶν ὀργάνων, ἐκ μεδουσῶν ἰσχνῶν κινουσῶν βραδέως τὴν ὀμβρέλλαν των μέσῳ τοῦ ζωϊκοῦ τούτου πλήθους, ἐκ βελουιδῶν τῶν ὁποίων τὸ σῶμα ἐν σχήματι ἀτράκτων ὀλισθαίνει ὡς τορπίλη, ἐκ σιφωνοφόρων καὶ ἄλλων μικροζῶων. Βλέπει τις ἀκόμη ἐν τῷ δικτύῳ ἀνερχομένῳ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἰχθύς ἐλαχίστους καὶ ἀνακαλύπτει ἐπίσης περίεργα ζῶα τῶν ὁποίων τὸ σῶμα καθ' ὅλοκληρίαν διαφανὲς δὲν καθίσταται ὁρατὸν παρὰ μόνον διὰ τῆς μετατοπίσεως τῶν γειτονικῶν μαζῶν τῆς παραγομένης ὅταν τοῦτο κινήται. Ὅπως δὲ ἐκ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, τοῦ ἐπὶ κατωτέρου, ἀκόμη ἀντήλθῃ παρατηρήσεις ὁ πρίγκιψ Ἀλβέρτος ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ του δίψῃ μετέτρεψε καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ τελειότερον τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρεθὲν «δίκτυον ἐπι-

φανείας», οὕτω δὲ τῷ παρεσχέθῃ ἡ εὐχαρίστησις νὰ ἴδῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ σάκκου τοῦ δικτύου του πληθύνει μικρῶν μυστηριωδῶν ὄντων ἐσχάτων κατοίκων τῶν σκοτεινῶν βασιλείων, ἐκ τῶν ὁποίων διὰ πρώτην φοράν ἤρχοντο πρὸς τὸν ἥλιον.

Περίεργον συνάντησιν ἀποτελοῦσι ἐν τῇ θαλάσῃ τὰ ἐκβράσματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα παράγουσι μακρόθεν τὴν ἐντύπωσιν ναυαγίου καὶ τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις ἀποτελοῦνται ἐκ πελαγίων μαλακοστράκων ἀγαπώντων τόσον πολὺ τὸν πλάνητα βίον ὥστε ἐλλείπει ἄλλου πλωτῆρος ἵνα προσκολληθῶσιν, προσκολλῶνται πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἀφρώδους σιέλου σχηματίζοντα πυκνὸν δάσος κυματιζόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ πλήρες καραβίδων καὶ ἄλλων μαλακοστράκων. Τὰ ἐκβράσματα ταῦτα ἄλλοτε περὶ ἀποτελοῦνται ἐκ μιᾶς ἐπηγεκνίδος (σανίδας) κεκαλυμμένης ἐξ ἀνατίφων καὶ περιστοιχιζομένης ὑπὸ πληθύνος ποικίλων ἰχθύων, ἀκολουθοῦνται δὲ συνήθως ὑπὸ κητῶν. Ἐνῶ μίαν ἡμέραν κατεγίνετο διὰ λέμβου τῆς «Χελιδόνος», τὴν ὁποίαν ἡ γαλήνη τῷ ἐπέτρεψε νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἐν μέσῳ ὠκεανῶ, εἰς τὴν ἀλυσμένην ἐνδὸς τοιοῦτου θαλασσίου ἐκβράσματος, παρουσιάσθησαν αἰφνης ἀρκετὰ πλησίον τῆς λέμβου τοῦ τρία μεγάλα κητοειδή τὰ ὁποῖα ἀφοῦ ἔρριψαν νέφη ὕδατος εἰς τὸν ἀέρα, ἐπήδησαν ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εἰς μεγάλα ὕψη παίζοντα καὶ συνταράσσοντα τὴν θάλασσαν διὰ τῆς πτώσεώς των, καὶ ἐξηφανίσθησαν κατόπιν. Εἰς ἕτερον ταξίδιον τῆς «Χελιδόνος» προηγουμένου, συνήτησεν αὕτη πλέουσα πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἐκ τῶν Ἀζορῶν ἕνα ὑπερμεγέθη ἰχθύν ἐκ τῶν καλουμένων «γυμνοδόντων», ἕνα μύλλον παρακολουθοῦντα μίαν ἐπηγεκνίδα τὸν ὁποῖον καὶ ἠλίευσεν. Τὸ κήτος τοῦτο μὲ τὸ ἐξέχον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περύγιον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν τοῦ ἐκ τοῦ πλαγίου, εἶνε ὁλόκληρος κατοικία παρσιτών, εἴτε ἐξωτερικῶς ἐπιπλατέων μαλακοστράκων ὡς ἀργυρᾶ νομίσματα ἢ ἄλλων μακρῶν καὶ ἐρυθρῶν σκολήκων ἐμφυτευμένων μέχρις αὐτοῦς ἔτι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κήτους, εἴτε τοῦ ἐκ τρημαφόρων, εἰδούς πρωτοζῶων καὶ ἄλλων. Τὸ ἀλιευθὲν τότε κήτος ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Ἀλβέρτου ἀνήκεν εἰς τὰ orthagoriscus μοῖα καὶ ἐξύγισε 274 ὀκάδας· τοιαῦτα παράσιτα ἀκόμη ἀπαντῶνται καὶ εἰς τοὺς δελφί-

νας τῶν ὁποίων τὴν ἀλυσμένην θαυμασίως περιγράφει ὁ πρίγκηψ Ἀλβέρτος καὶ εἰς τῶν ὁποίων τὸν στόμαχον εὐρίσκουσι πολυπόδας, εἰς τὰ ἐντόσθια ταινίας καὶ εἰς τὸ ἥπαρ καὶ τὸ λίπος των παράσιτα.

Τὰς τελευταίας ἡμέρας αἰτνες προηγήθησαν τοῦ κατάπλου τῆς «Χελιδόνος» εἰς Ἀζόρας ἡσυχολήθη ὁ σοφὸς φυσιοδίφης εἰς τὴν συλλογὴν τῶν τηθέων, τῶν γνωστῶν ἐπίσης ὑπὸ τὸ ὄνομα γαλέρα ἢ δρόμων πορτογαλικός. Ἀποτελεῖται ἡ γαλέρα αὕτη ἐξ ὑποστάσεως ζελατινώδους, χρώματος παλαιᾶς ἐνετικῆς ὑάλου, ἐν σχήματι στεφάνης μετὰ ἑνῶν διασταλτῶν, ἐξηρημένης ἐξ ἐνὸς πλωτῆρος πλήρους ἀερίου καὶ σχήματος πύλου τριπύλου, ὁ ὁποῖος τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἀνέμου παρέχει τὴν κίνησιν τῶν τηθέων. Αἱ ἱνες, μήκους τριῶν ἢ τεσσάρων μέτρων, φέρουσι κύστιν σχεδὸν ἀοράτως· ἐκάστη δὲ εἶνε ἐφωδιασμένη μὲ δηλητηριώδες κέντρον εἰς τὸ ἄκρον νήματος περιεστραμμένου περὶ ἑαυτὸ, δι' ὧν παραλύουσιν ὅσους ἰχθῦς ἤθελον τὰ ἐγγίσει, ἐνῶ μία ἄλλη στεφάνη ἀναλαμβάνει τὴν ἀπομύζησιν τοῦ ἰχθύος. Ἐπὶ τῶν τηθέων τούτων εὐρίσκομένων εἰς τὰς θερμὰς θαλάσσας καὶ ἰδίως παρὰ τὰς Ἀζόρας ἐξήτασεν ὁ πρίγκηψ Ἀλβέρτος τὸ εἶδος τοῦ ἀερίου δι' οὗ πληροῦται ὁ πλωτὴρ καὶ τὸν τρόπον δι' οὗ παράγεται τοῦτο ἐν τῇ θαλάσῃ.

Οὕτω ἐφθάσε πλησίον τῶν Ἀζορῶν ὅπου ἐσκόπει νὰ ἐρευνήσῃ τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης εἰς 3,000 μέτρων βάθος, τὸ τελευταῖον προσιτὸν ὄριον εἰς τὰ ἐρευνητήρια μηχανήματα τῆς «Χελιδόνος».

Εἰς ἀπόστασιν περίπου 70 μιλίων ἀπὸ τῆς Graciosa ἢ βολὴς μεγάλου βάθους ἔδειξε 1.850 μέτρα καὶ μὲ πολλοὺς κόπους τοῦ πληρώματος, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ πλοῖον ἔλειπεν ὁ αἰμός, ἀνεκυσθὲν τὸ ριφθὲν εἰδικὸν δίκτυον ἔφερεν εἰς φῶς πολλοὺς κάδους ἐκ τοῦ μυστηριώδους θησαυροῦ ὁ ὁποῖος καθαρῶς ἀπεκάλυψε πλῆθος ὁλόκληρον ἀστέρων, καὶ μαλακοστράκων καὶ ἄλλων λεπτοτάτων ὀργανισμῶν προσιτῶν εἰς τὸ μικροσκοπίον, ὡς ἐπίσης καὶ πληθύνει ἰχθύων καὶ ὀστράκων λεπτοτάτων καὶ ὠραιότατων ἐν ἀπειρῷ ποικίλῃ καὶ ὁλοθυρίων, τῶν περιέργων τούτων κατοίκων τοῦ κατωτάτου ὑδρογείου βασιλείου ἅτινα ὁμοιάζουσι πρὸς ἀλάντας ἔχοντα σχῆμα σωλήνος διατρήτου εἰς τὰ ἄκρα. Τὰ περιέργα ταῦτα ζῶα στεροῦνται πνευμόνων καὶ ποδῶν ἄλλ' ἢ πε-

πλατυσμένη αὐτῶν γαστήρ ὁμοία πρὸς τὸ κάτω μέρος ὑποδήματος, φέρει σειρὰν κυλινδρικών μέρους ὑποδήματος διδουσῶν βραδυτάτην κί- συσταλτῶν ἐξοχῶν διδουσῶν βραδυτάτην κί- νησιν εἰς τὰ ἀδρανῆ ταῦτα ζῶα. Τέλος εὗρεν εἶδος ἰχθύος τῶν βαθέων ὑδάτων μὲ μέτωπον ὀξὺ προεξέχον καὶ καλύπτον στόμα ἐστρογγυλευ- σμένον καὶ συνεσπασμένον, τὸ ὁποῖον ὀνο- σμένον καὶ ζωολόγων δολιχόουρα καὶ μάζεται ὑπὸ τῶν ἐπιφάνειαν ἐστερημένων τῶν λε- ἰχθῶν εἰς τὴν ἐλαττώσεως τῆς πίεσεως πύδων του ἔνεκα τῆς ἐλαττώσεως τῆς πίεσεως τῶν 11,8 ἀτμοσφαιρῶν εἰς ἣν ἔζη.

Μεταχειριζόμενος δὲ τὴν ἀλιευτικὴν κύρ- την, κοινῶς παρ' ἡμῶν λεγομένην κιοῦρτον ἄλλ' ἐλαφρῶς τροποποιημένην εἰς τρόπον ὥστε νὰ περιλαμβάνῃ ἐσωτερικῶς μικροτέρους ὁμοίους καλαδίθους ἵνα μὴ διαφεύγῃ καὶ οἱ μικρότε- ροι ἰχθῦς, ἠλίευσεν εἰς βάθος 2000 μέτρων, πιθανῶς διὰ πρώτην φοράν, ἰχθῦς δυναμένους νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο εἶδη ἀνήκοντα ἀμφο- νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο εἶδη ἀνήκοντα ἀμφο- τερα εἰς τὸ εἶδος τῶν ἐγγέλων μὲ χρῶμα με- λανόφαιον καὶ μὲ ὀφθαλμοὺς ὠχροκύνανους ἄτροφικὰς ὑπάρξεις τῶν κατωτάτων ὕδρων κό- σμων πιθανὸν ἔνεκα τῆς ἄμμου εἰς τὴν ὁποίαν ζῶσιν. Οἱ ἰχθῦς τοῦ εἶδους τούτου ἐκράτουν εἰς τὸ στόμα των ἐν ζεύγος μαλακοστράκων καθισταμένων οὕτω ὁμοτραπέζων καὶ ἐμποδι- ζόντων ἐνίοτε καὶ τὴν κίνησιν τῆς σιαγόνης τοῦ ἰχθύος.

Καταπλεύσας εἰς τὸν λιμένα Horta de Fayal τῶν Ἀζορῶν ἐπανευρίσκει ἐκεῖ ὁ εὐγενὴς φυσιοδίφης παλαιᾶς του γνωριμίας, καὶ τὰς ἐκδρομὰς του διευνύει πρὸς τὸν ἐσβεσμένον κρατῆρα Pico τοῦ ὑφαιστείου Caldeira τῶν Ἀζορῶν ὅπου ἀγρεύει διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἔντομα ἐκ τῶν κρατῆρων ἵνα μελετήσῃ τὸν τρό- πον κατὰ τὸν ὅν μετατρέπονται ταῦτα ὡς δυνη- θῶσι νὰ ζήσωσιν ὑπὸ τὰς νέας συνθήκας εἰς τὴν νέαν πατρίδα των, ἔντομα ἅτινα εὐρίσκονται καὶ εἰς ἑτέραν χώραν πολὺ ἐκείνης μεμακρυσμένην καὶ ὧν τὴν ἐν ταῦτῳ ὑπαρξὶν εἰς τόσον μεμα- κρυσμένης χώρας ἐξηγοῦσι διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἀποδημητικὰ πτηνὰ μεταφέρουσι τὰ ὡ- τῶν ἐντόμων ἐκεῖνον.

Ἀποπλεύσας ἐκ Fayal ἠλίευσεν εἰς βάθος 800 μέτρων ἀντικείμενα θαυμάσια. Μέγα μέ- ρος τοῦ ἀλιεύματος ἀπετέλουν σπόγγοι ἔξοχοι ὅμοιοι πρὸς φωλεὰν κατασκευασμένην ὑπὸ τοῦ ῥάμφους πτηνῶν ἢ πρὸς κύνιστρον ἐξ ὑά- λου πλεγμένου ὑπὸ τῆς χειρὸς ἐνδὸς καλλιτέ- λου, μὲ τὸν πόδα πεπλατυσμένον ἵνα δι' αὐτοῦ προσκολλῶνται ἐπὶ τοῦ πυθμένος τὰ ἄ-

σταθῇ ταῦτα κοιλεντερωτὰ τὰ ὁποῖα ἐναλλάξ διεκδικοῦσι δύο ὀργανικοὶ κόσμοι, ὁ τῶν ζώων καὶ ὁ τῶν φυτῶν. Ἐφερὲν ἐπίσης πολλοὺς ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων μαλακῶν ἰχθύων οἱ ὁ- ποῖοι ὁμοιάζουσι πολὺ πρὸς παλαιὸν σκοῦφον καὶ τινες ἰχθῦς ὧν εἰς ἐκ τῶν μακρῶν εἶχε τὴν φυσιογνωμίαν ἐντελῶς γελοῖαν. Ἡ ὑπερ- βολικὴ του ρὶς κατεκάλυπτε τὸ στόμα του καὶ ἠπεῖλει τοὺς διαβάτας μὲ τρεῖς σφαῖρας ἐφω- διασμένας μὲ ὀρθίας αἰχμὰς ἐνῶ μία ἀτελείω- τος οὐρὰ ἐμήκυνε τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ ἀντι- κειμένου τούτου. Μερικαὶ καραβίδες πολὺ μεγά- λα, εἶχον μεταξὺ τῶν κεραίων των, δεκάκις ἢ τὸ σῶμα των μακροτέρων, τὰ λείψανα ἄλλων σωμά- των ἠκρωτηριασμένων. Οἱ σπόγγοι περὶ τῶν ὁ- ποίων ὁμιλήσαμεν εἶχον περιέργον ἀμυντικὴν ἰ- διότητα, ἐπλησσαν δηλαδὴ τὰς χεῖρας διὰ τῶν διαπεραστικῶν των πλήκτρων αἰτνες διὰ πρώτην φοράν ἐτόλμησαν νὰ τὰ σύρωσιν ἐκ τῶν ἀ- δύτων τῶν ὠκεανῶν, ὡς τὰ ῥόδα πλήττουν τὰς αὐθάδεις χεῖρας αἱ ὁποῖαι τὰ ἐπιβου- λεύονται.

Ἐπλησίαζεν ἤδη ἡ «Χελιδὼν» πρὸς τὴν νῆσον τῶν Flores ὅποτε τὸ δίκτυον ἐκ νέου ριφθὲν εἰς βάθος 2000 μέτρων ἔφερε μόνον ἐν περιέργον σύμπλεγμα ἐκ μιᾶς βερόνης, δια- φανοῦς, στρογγύλης ὡς βυτίου τῆς ὁποίας ἡ οἰκογένεια εὐρίσκεται εἰς τὴν κατωτέραν βαθ- μίδα τῶν ὀργανικῶν ὄντων, καὶ ἐξ ἐνὸς ἄλ- λου ὀνομαζομένου phronima, διαφανοῦς καὶ τούτου ὡς κρύσταλλον, τὸ ὁποῖον διαρκῶς δια- περᾷ ἡ βερόνη καὶ τὸ κατατρώγει.

Ἐν Santa-Cruz τέλος, τῆς ὁποίας τὴν προ- σινέουσαν ἀπόκρημνον ἀκτὴν διὰ τρίτην φο- ρὰν ἐχαιρέτα ἡ «Χελιδὼν», περὶ τὸν ἀγρυπνον ταῦτον φρουρὸν ὁ ὁποῖος μέσῳ τοῦ βασιλείου τῶν κυκλῶνων ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τὸν νέον κόσμον, εἰς βάθος 1560 μέτρων καὶ ἀπὸ πυθμένος βρα- χυδεστάτου καὶ σπηλαιώδους, ὁ σάκκος τοῦ δι- κτύου ἔφερεν ἀναμειγμένα μὲ δείγματα τοῦ πυθμένος ἰχθῦς διαφόρων μορφῶν, καραβίδας κερασόχρους μεγάλας, θάμνους ὁλοκλήρους ἐκ κοραλλίων ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκινούργο ζῶα χρώματος ζωροῦ ἐρυθροῦ, κιτρίνου, λιλὰ, ἐνῶ εἰς τῶν συντρόφων του σοφῶν ἡσυχολήθη ἐπὶ ματαίῳ εἰς ἐρεῦνας ἐντὸς τῶν λιμνῶν τῆς νήσου.

Ἐκ Flores διηυθύνθη εἰς τὴν νῆσον Corvo, ἐσβεσμένον ἡφαίστειον μὲ λίμνην ἐπὶ τοῦ στο- μίου τοῦ κρατῆρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εὐρίσκουν καταφύγιον καὶ στιγμὰς ἀναπαύσεως ἐκ τῶν τρικυμιῶν διάφορα θαλάσσια πτηνὰ. Ἐν Corvo

μετεσχημάτισε τὰς ἀλιευτικὰς του κύρτας (κιούρους) αἱ ὁποῖαι ἔβλεπεν ὅτι δὲν ἐπλήρουν τὸν προορισμὸν των, ἀντικαταστήσας τὰ μεταλλίνα δίκτυά των, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζεν ὅτι ἀπήρεσκον εἰς τίνα ἔνυδρα ζῶα, δι' ἄλλων μεταξίνων καὶ δώσας εἰς αὐτὰς σχῆμα πολυεδρικόν. Ἐπιτυχία ἔσται τὴν νέαν των τροποποίησιν διότι δι' αὐτῆς ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν πλῆθος ἰχθύων, καρκίνων, καραβίδων ὑπερμεγέθων νέου εἶδους, ἴσων πρὸς μεγάλα πινάκια καὶ ἐφωδιασμένων μὲ ἰσχυροτάτας χηλὰς. Παραδόξως δὲ τινὲς ἐκ τούτων ἀνήρχοντο ἀφ' ἐαυτῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξηρητημένοι ἐξωτερικῶς τῆς κύρτης παρὰ τὴν μεταβολὴν τῆς πίεσεως, τῆς θερμοκρασίας καὶ τοῦ φωτός, πρᾶγμα ὅπερ καὶ ἄλλοτε εἶχε παρατηρήσει ὁ Ἀλβέρτος, ἀλλ' ἐν τῇ Μεσογείῳ ἐν ἣ ἡ θερμοκρασία τοῦ βυθοῦ δὲν κατέρχεται κάτω τῶν 13 βαθμῶν ἀντὶ τῶν δύο μόνον εἰς οὓς κατέρχεται ἡ τοῦ ἀντιστοίχου του τοῦ ὠκεανοῦ.

Τέλος ἔπλευσεν εἰς τὴν Graciosa καὶ μετὰ μικρὰν ἐκεῖ διαμονὴν καθ' ἣν ἡσχολήθη εἰς τὸ κυνήγιον τῶν κυανῶν περιστερῶν καὶ ἐπεσκέφθη τὴν σκοτεινὴν λίμνην ἐπὶ τοῦ ἐσβεσμένου ἡφαιστείου τῆς Caldeira, ἐπελήφθη τοῦ μεγάλου ταξειδίου τῆς ἐπανόδου τὸ ὁποῖον ὁμοίως ἐχρησιμοποίησε δι' ἐξερευνητικὰ πειράματα.

Ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς Pico μετεχειρίσθη ἔτερον εἶδος μηχανήματος ἀλιευτικοῦ, μίαν ράβδον σιδηρὰν πρὸς ἣν καθέτως εἶναι ἐφηρμοσμένοι τρεῖς παράλληλοι ράβδοι ἐφωδιασμένοι εἰς τὰ πέρατά των διὰ μακρῶν σαρώθρων ἐκ στυπίου. Καὶ τὸ ἀλιευτικὸν τοῦτο ὄργανον τὸ ὁποῖον εἶνε προωρισμένον διὰ τὰ βραχώδη μέρη εἰς ἃ εἶναι κίνδυνος νὰ θρυσθῇ τὸ δίκτυον, τῷ ἐκόμισεν ἕνα ἰδιαίτερον κόσμον μαλακοστράκων, ἀστέρων, σπόγγων, σκωλήκων, ἀκόμη καὶ ἰχθύων περιπελεγμένων εἰς τὰ δάση τῶν κοραλλίων, ὡς ἐπίσης ἐκ

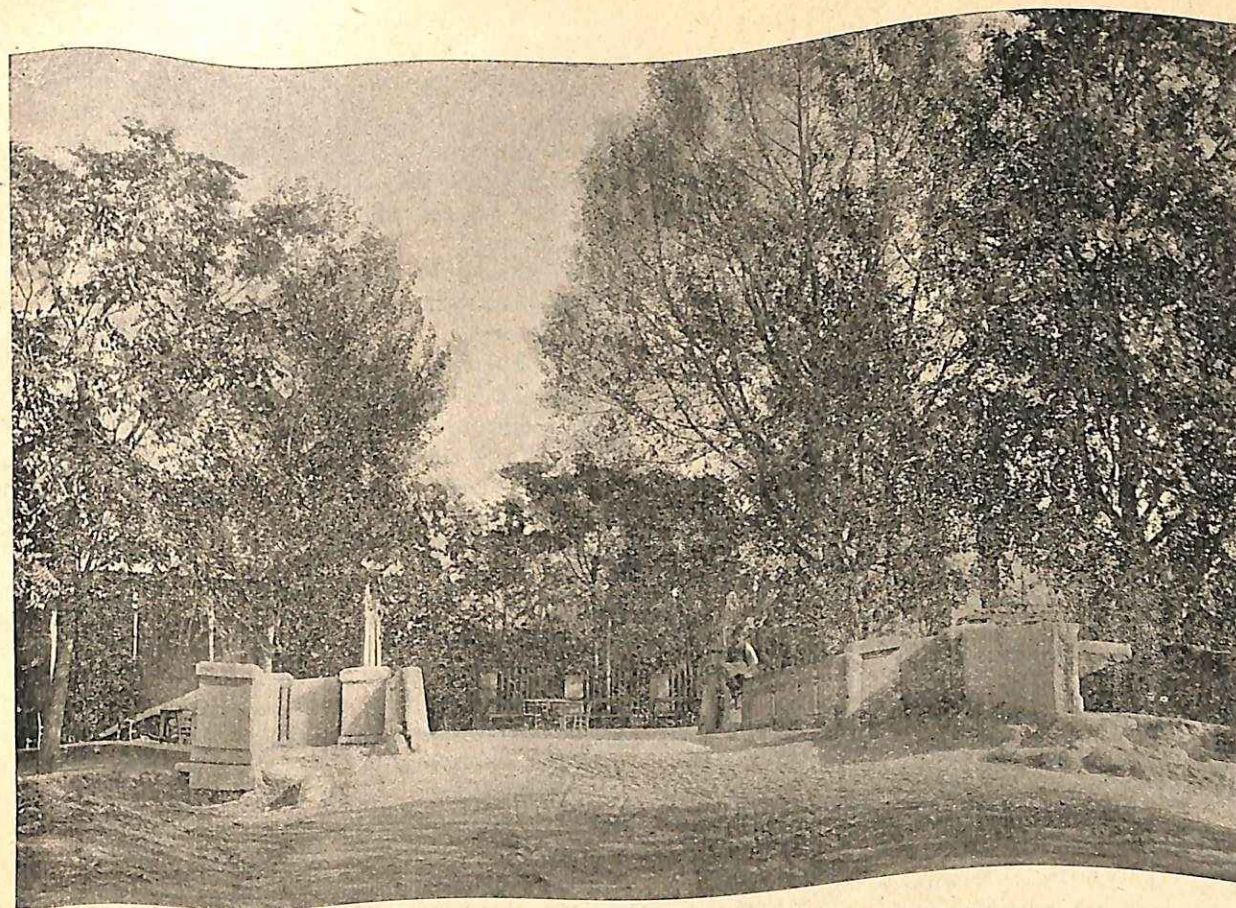
νέου καὶ ἐκ τῶν ἀδρανῶν ἐκείνων ζώων ἅτινα ὀνομάζονται ὀλοθούρια καὶ τὰ ὁποῖα ὀνομαζομένου fierasfer, ὁ ὁποῖος ἐν κινδύνῳ εὐρίσκει καταφύγιον ἐντὸς τοῦ ὀλοθουρίου.

Εἰς βάθος 2840 μέτρων, τὸ μεγαλείτερον βάθος εἰς ὃ ἠλίουσεν ἡ βολὴς ἔφερε δεῖγμα ἁμμου λευκὴν ἀργιλώδη, καὶ θερμοκρασίαν πνυμένους 4 βαθμῶν. Τὸ δίκτυον τῆς «Χελιδόνος» οὐρανὸν ἔφερεν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου κατοίκους ἐνὸς κόσμου τὸν ὁποῖον κατέστησαν μόλις ἀτελέστατα γνωστὸν ἀποστολαὶ διοργανωθεῖσαι ὑπὸ μεγάλων κρατῶν καὶ ἐπὶ ἰσχυρῶν πλοίων, δηλαδή, ὀλοθούρια, ἀστερίας, μαλακόστρακα, πάντα νέου εἶδους.

Ὁ πρίγκιψ Ἀλβέρτος ἐπανερχόμενος ἐκ τῶν Ἀζορῶν ἐκόμισε προσέτι δωδεκάδα θαλασσιῶν χελωνῶν αἱ ὁποῖαι ἔλκουσι τὴν καταγωγὴν των ἐκ τῶν τροπικῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰς ὁποίας συλλαμβάνουσιν ἐν καιρῷ γαλήνης καὶ εὐδίας διὰ λέμβου κοιμωμένας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Αἱ χελῶναι αὗται παρουσιάζουσι ἀξιοσημειωτὸν ζωικὴν δύναμιν, διότι ἡ καρδιά των ἀποχωριθεῖσα τοῦ σώματος ἔξακολουθεῖ νὰ πάλῃ ἐπὶ πολλὰς ὥρας αἱ δὲ σιαγόνες των ἀποχωριθεῖσαι τῆς κεφαλῆς ἔξακολουθοῦσι νὰ συλλαμβάνωσιν ἀντικείμενα ἐπὶ τινὰ καιρόν καὶ αὐτὸ τὸ ζῶον διατηρεῖται ἐν τῇ ζωῇ νῆστι ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας καὶ μῆνας.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος ἐξαιρενητικὸς πλοῦς τῆς «Χελιδόνος» τῆς ὁποίας τὰ ἱστία ἐκόλπωσε πάντοτε ὁ ἀκραιφνὴς ἐπιστημονικὸς ζήλος καὶ ἡ ἡγεμονικὴ ἀληθῶς ἐθελοδουσία ἐνὸς σοφοῦ ἡγεμόνος. Καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος πλοῦς τῆς «Χελιδόνος» συμπληρῶν τὸ εὐγενὲς ἔργον τοῦ πρίγκιπος Ἀλβέρτου, ἐπιβεβαιοῖ ὅτι πράγματι τὸ ἔργον του τοῦτο ἐμεγαλύνθη καὶ κατηρτίσθη ὡς «δένδρον τὸ ὁποῖον ἀνυψοῦται πρὸς τὸν οὐρανὸν παρὰ τὰς θυέλλας».

Π. Ρδ.

ΕΞΟΧΑΙ ΑΘΗΝΩΝ — ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΟΚΟΛΗ

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Ἀἴσθημα γενικῆς χαρᾶς ὑπεδέχθη τὴν εἶδησιν, ὅτι ἐν ταῖς ἀποθήκαις λησμονημένου ἀχρήστου χάρτου τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, γενομένης μεταθέσεως καὶ μετασκευῆς τῶν γραφείων ἀνευρέθη πολὺτιμος θησαυρὸς ἱστορικῶν ἐγγράφων, ἀναγομένων εἰς τὸν Μέγαν ἡμῶν ὑπὲρ Ἀναστάσεως Ἀγῶνα. Εἶναι δὲ τόσον μέγας ὁ θησαυρὸς οὗτος καὶ κατὰ ποσόν, ὅγκον καὶ ἀριθμὸν ἐγγράφων, — ἀνεξαρτήτως τῆς ἀνεκτιμήτου αὐτῶν ἱστορικῆς σημασίας, — ὥστε τὴν ἰδέαν τοῦ ποσοτικοῦ, τοῦ κατ' ὄγκον μεγέθους τοῦ θησαυροῦ τούτου ἐξαγγέλλουν οἱ ἐξῆς ἀριθμοί. Ἐγγράφα 150,000

περίπου, συγκεντρωμένα εἰς 23,297 φακέλλους, συσσωματωθέντας εἰς 127 ὀγκωδεστάτας δέσμας. Εἰς στατιστικὸς ἐμμανὴς, ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κατάγινονται εἰς τοιοῦτον εἶδος παραστάσεις καὶ καταλήγουν εἰς ἀνάλογα παραστατικά συμπεράσματα, εἰς ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀναγγέλλουν εἰς τὴν κοινωνίαν, ποσὰς τὰ ἐν ἐνεργείᾳ τηλεγραφικὰ σύματα, δὲ ἡδύναντο νὰ περιτυλιχθῶν περὶ τὴν γῆνιν σφαιραν, ἢ πόσους κύκλους τοῦ ἰσημερινοῦ ἀποτελοῦν αἱ ἐπὶ τῆς γῆς σιδηροδρομικαὶ γραμμαῖ, δὲ ἡδύνατο νὰ καταστρώσῃ καὶ περὶ τοῦ θησαυροῦ τῶν ἐγγράφων τούτων περιεργότατα

πορίσματα. Ὅτι π. χ. ζυγίζουν ταῦτα ἐν ὄλῳ τόσα χιλιόγραμμα, ὅτι ἀπλούμενα, ἐν ἑκαστον παραπλεύρως τοῦ ἄλλου, θὰ ἠδύναντο νὰ καταλάβουν μῆκος ἐβδομήκοντα περίπου χιλιόμετρων, ὅσον ἴσως τὸ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Θήβας διάστημα.

Ἀλλὰ δι' ἐμὲ θὰ εἶχεν ἀξίαν εἰς ἄλλος μεταλλογικός ὑπολογισμὸς περὶ τοῦ θησαυροῦ τῶν ἐγγράφων τούτων ποῖος νὰ ᾖναι ἄραγε ὁ κυβισμὸς τῶν 127 τούτων πελωρίων δεσμῶν. Πόσα κυβικά μέτρα πολυτίμου χώρου εἶχον τὴν ἀδιακρισίαν νὰ καταλαμβάνουν εἰς τὰς ἀποθήκας ἀρχαίων πραγμάτων τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, μεταξὺ ἄλλων ἀπορριμμάτων, ὀλιγώτερον ἀρχαίων.

Εἶναι τοῦλάχιστον ἀνακουφιστικόν, ὅτι δὲν κατεῖχον ἄλλας χρησιμότητας θέσεις ἐν αὐτῷ. Διότι ἡ διάδοσις ὅτι ἀνεκαλύφθησαν... εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου εἶναι βεβαίωτον, ὅτι δὲν εἶναι ἀληθής· ἡ κοινοτέρα ἄλλως λογικὴ ἀποκρούει τὴν ὑπόνοιαν ὅτι τὰ παλαιόγλυφα ταῦτα, τῶν ὁποίων ἡ διάσωσης ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ οἱ παντοπῶλαι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐλησμονήθησαν, τὰ εἶχον ἀποκρούσει καὶ αὐτοὶ ὡς ἄχρηστα, θὰ εἶχον τὴν αὐθάδειαν νὰ παραμένουν ἐκεῖ, ἐν αὐτῷ δηλαδὴ τῷ ἀρχεῖῳ, ἐπὶ πλέον τοῦ ἡμίσεος αἰῶνος, ὑπεκφεύγοντα τὴν προσοχὴν τῶν καθαριστῶν καὶ τὴν δικαίαν τιμωρίαν τοῦ σαρώθρου.

Διότι εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῶν κρατῶν, καὶ εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῶν ὑπουργείων, δὲν ὑπάρχουν θησαυροὶ ἐγγράφων, ἀγνοούμενοι καὶ λησμονημένοι. Δὲν ὑπάρχουν δεκάδες κυβικῶν μέτρων δεσμῶν ἐγγράφων, περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ὁποίων οὐδεὶς γνωρίζει τι. Τὰ ἀρχεῖα ἀποτελοῦνται ἐκ θησαυρῶν γνωστῶν, ταξινομημένων, καταγεγραμμένων, ἐτοιμῶν, ὅπως ἀνοίξουν τὸ στόμα των, μὲ τὰ πελιδνά των χεῖλη, δηλαδὴ τὰς σελίδας μὲ τὰ κιτρινισμένα φύλλα, εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἐρωτήσεις τῶν ἐπιγινομένων περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ παρελθόντος, ἐτοιμῶν ὅπως ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν μέριμναν, ἣτις ἐτάζει καὶ διερευνᾷ τὸ παρελθὸν διὰ νὰ διαφωτίσῃ τὸ μέλλον. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ ὅρος «ἀρχεῖον» ἀναφέρεται εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐν ἐπιγνώσει τηρεῖ τὸ Κράτος. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἔννοια δημοσίου ἀρχείου εἶναι ἀναπόσπαστος τῆς ὑπάρξεως ἐπισήμου καταλόγου καθοδηγοῦντος εἰς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ.

Τὰ Ἀρχεῖα ἐγκλείουν τὴν παράδοσιν, θάλ-

πουν τὰς ἀναμνήσεις τὰς ἐθνικάς, καὶ ἔχουν θεματοφύλακας καὶ φρουροὺς ἀκοιμήτους τῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἀναμνήσεων τούτων τοὺς ἀρχαιοφύλακας, ἐτοιμοὺς νὰ ἀνοίξουν πρὸς ὑμᾶς οἶαν δῆποτε θέλετε ἐκ τῶν σελίδων τοῦ παρελθόντος.

Εἰς τὰ Ἀρχεῖα λοιπὸν δὲν ὑπάρχουν ἄγνωστοι, λησμονημένοι θησαυροί, ὅπως δὲν ὑπάρχουν ἄγνωστα καὶ λησμονημένα πεντακοσιόδραχμα καὶ στερλίνα καὶ εἰκοσάφραγκα εἰς τὸ χρηματοκιβώτιον ἀργυραμοιβῶν.

Διὰ τοῦτο εἶναι μεγάλη ἀσέβεια πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὸ νὰ λέγωμεν ὅτι τὰ ἐγγράφα ταῦτα, ἅτινα προσθέτως χαρακτηρίζονται καὶ ὡς θησαυροί, εὐρέθησαν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ. Ὅχι. Ἀνάγονται ἅπλως εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν λησμονημένων ἀπορριμμάτων, ὅπως σκοληκόβρωτος ἔδρα ἄνευ ποδῶν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνεπαύετο εἰς πρόπαππος, ὅπως τὰ παλαιοσίδηρα μιᾶς κλίνης, ἐφ' ἧς ἐξέπνευσαν γενεαὶ προγόνων, ὅπως τὰ ἐξηρθρωμένα ξύλα κιβωτίου, ὅπου ἐφύλαττον ἐπιμελῶς τὰς προῖκας τῶν αἰ προμήτορες, ἅτινα στιβαγμένα εἰς τινα γωνίαν τῆς σοφίτας ἐβαρύνθη νὰ τὰ ρίψῃ εἰς τὸν ὁδοκαθαριστὴν ἢ ἀδράνεια μιᾶς μεγάλης σειρᾶς ὑπηρετιῶν.

Τὰ εὐρεθέντα ταῦτα ἐγγράφα ἀνῆκον εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου, ὅσον ἀνῆκον πρὸ πολλῶν ἔτων εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἄλλα ἐγγράφα τοῦ Ἀγῶνος, τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις εἶχον θεωρηθῇ χρησιμώτερα, διότι ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς τὰ παντοπωλεῖα, ὡς σάβανα ἀλιπάστων σαρδελλῶν καὶ ρεγκῶν.

Ἐγράφησαν τόσα ἐναντίον τῆς εἰρωνείας, ἐναντίον τοῦ ὕψους τοῦ σαρκασμοῦ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι εἶναι δικαιότερον τὸ γραφέν, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ σαρκασμὸς εἶναι τῆς ὀδύνης καὶ τῆς καυστικῆς ἀγωνίας ὁ ῥόγχος.

Καὶ πιέζει τῷ ὄντι τὴν ψυχὴν ἡ λήθη αὕτη καὶ ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ ἐγκατάλειψις μέχρι τοῦ νὰ ἀγνοῶμεν τὴν ὑπαρξίν τῶν μνημείων τούτων τῆς μεγάλης ἐποποιίας τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναστάσεως. Δὲν εἶναι δὲ μόνον λήθη! Εἶναι μία ἀπότομος, μία ἱστορικῶς ἀνεξήγητος, διάσπασις τῆς γενεᾶς τῶν λόγων τῆς ἀμέσως διαδεχθείσης τὴν γενεάν τῶν ἔργων, τόσον ἀπότομος, ὥστε 150,000 ἐγγράφα ἐκεῖνων τοὺς ὁποίους ὀνομάζομεν πατέρας μας καὶ οὐτινες εἶναι τὸ πολὺ πάπποι μας, νὰ εὐρεθῶν τυχαίως, ὅπισθεν τῶν ἐρμαρίων, ἐντοιχισμένα, ὡς ἀρχαιοτῆτες τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ὅπι-

σθεν τῶν ὀγκωδῶν λίθων τῶν μυκηναϊκῶν θησαυρῶν! Ὡς νὰ ἐμεσολάβησαν, μεταξὺ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς χθὲς καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν οἱ αἰῶνες, οἱ ὁποῖοι διήνοιξαν εὐρύ, βαθύ, σκοτεινὸν βάραθρον μεταξὺ τοῦ μυκηναϊκοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ πολιτισμοῦ!

Μόνον τοῦτο τὸ σύμπτωμα, μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ἐπικαλοῦνται περγαμηνὰς παρελθόντος καὶ διεκδικοῦν μέλλον, θὰ ἦτο ἱκανὴ ἀφορμὴ ἀπελπισμοῦ. Διότι, ὡς λέγει ὁ Μπρουνετιέρ, τὰ ὄνειρα καὶ οἱ πόθοι τοῦ μέλλοντος λικνίζονται ἐν τῷ λίκνῳ τῶν παραδόσεων τοῦ παρελθόντος· διότι ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἀνήκωμεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἀφ' ἡμῶν οἰχομένων· διότι τὸ αἷμα αὐτῶν κυκλοφορεῖ εἰς τὰς φλέβας ἡμῶν, διότι αἱ πράξεις τῶν ἀν' ἀποτελοῦν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν διὰ τὸ παρελθόν, ἀποτελοῦν συγχρόνως τὸ πρόγραμμα τοῦ μέλλοντος. Καὶ ὅταν ἐν ἑνὶ ἐνόχῳ τοῦ συνδέσμου μετὰ τοῦ ἀμέσου τὴν ἐνότητά τοῦ παρελθόντος, τὸ ἔθνος τοῦτο καὶ περὶ τοῦ μέλλοντός του δὲν φαίνεται ὅτι ἐνδιαφέρεται πολὺ.

Ἀλλὰ κορυφοῦται ἡ ἀπαισιοδοξία, ὅταν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὸ εἶδος τῶν ἐγγράφων τούτων καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ δικαιότερα ἀπορία πῶς κατορθώθη, λαμβανομένης ὑπ' ὅψιν τῆς φύσεως αὐτῶν, νὰ πνίξῃ καὶ νὰ στραγγάλισῃ φύσεως αὐτῶν, τόσον φονικῶς, τὴν κραυγὴν τόσον ἀποτόμως, ὥστε νὰ ἐκλίπουν, νὰ ἐξαφανισθῶν ἡ Λήθη, ὥστε νὰ ἐκλίπουν, νὰ ἐξαφανισθῶν, νὰ ταφοῦν. Διότι τὰ νικητὰς, βαθύτεροι ἀπὸ τοὺς Μυκηναϊκοὺς φοι βαθεῖς, καὶ ἀπὸ τὰς ἐντειχισμένας ἐρμαρίας, ὑπῆρξαν δι' αὐτὰ τὰ ἐντειχισμένα ἐρμαρία.

Διότι ἦσαν ἐγγράφα κραυγάζοντα. Διότι ἐκαστὴ γραμμὴ αὐτῶν ἦτο καὶ μιὰ στοναχὴ, ἐκαστὴ λέξις μία ἐπὶ κλησις ἀρωγῆς, διότι ἐν ἑνὶ λόγῳ ἦσαν τὰ ἐγγράφα τῆς λεγομένης Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀγῶνος! Διότι πολλοὶ ἐπιζητήσαντες ἐπὶ μακρὸν ἐκ τῶν 23,297 ἀγωνιστῶν τοὺς ὁποίους ἀπέβλεπον, θὰ ἀνῆρχοντο βεβαίως πολλὰς τὴν κλίμακα τὴν ἐπώδυνον, μὲ κλονιζόμενα τὰ βήματα, μὲ ἔτι μᾶλλον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν κλονιζομένην τὴν ἐλπίδα ἐπὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Πατρίδος, τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν οἱ δημοιοργοί. Ποία λοιπὸν δύναμις ἠδυνήθη νὰ θάψῃ τοὺς τίτλους 23,297 μαχητῶν μέχρις ἐξαφανίσεως, μέχρι τελείας λήθης τῆς ὑπάρξεώς των, καὶ πότε συνετελέσθη τὸ τόσον ἀνεξήγητον τοῦτο γεγονός; Αὐτοὶ δέ,

οἱ γηραιοὶ μαχηταὶ τῶν ὁποίων τινὲς ἕως προχθὲς ἔσθον βίον στερήσεων καὶ βίον ὀδύνης καθ' ὅλην ταύτην τὴν διαρρεύσαντα περίοδον ὀλοκλήρου γενεᾶς, δὲν εἶχον λοιπὸν τὴν δύναμιν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα; νὰ τείνουν τὸν δεῖκτην πρὸς τοὺς τίτλους τούτους τῶν θριάμβων των, τοὺς ὁποίους ἐνετείχισεν ἡ ἀγνωμοσύνη, διὰ νὰ ἀποτερισθῶν ὅταν οὐδεὶς ὑπάρχει πλέον ὅπως τοὺς ἐπικαλεσθῇ;

Καὶ εἶναι τόσον διδακτικὴ ἡ ἱστορία αὕτη τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀγῶνος! Εἶχε συστηθῇ διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰ δικαιώματα τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τὰ μέλη αὐτῆς διεδέχοντο ἄλληλα καὶ ἡ δραστηριότης τῆς ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους. Αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἀγῶνος, στρατηγοί, καὶ ἀρχηγοὶ ὅλων καὶ χιλίαρχοι, προσέπεσαν βεβαίως εἰς τὴν ἀντίληψίν της, ὅπως προσπίπτουν καὶ εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς ἱστορίας. Ἐσχολήθη καὶ περὶ τῶν ἀφανῶν μαχητῶν, ὅσοι εἶχον «μαρμαράδες εἰς τὴν Κορώνη», διότι φαίνεται, εἰς τὴν Κορώνην ἦσαν τότε οἱ ἰσχυρότεροι θεῖοι. Ἐσχολήθη μάλιστα καὶ περὶ πολλῶν κατ' ὄνομα ἀγωνιστῶν, οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν εἶδον τὴν λάμψιν τῶν ὅλων, οὔτε ὠσφράνθησαν τὸν καπνὸν αὐτῶν.

Ἄλλ' οἱ πολλοί, οἱ ἀφανεῖς, οἱ πληβεῖοι πρόμαχοι τῶν στρατοπέδων καὶ τῶν σκαφῶν τῶν στόλων, κατὰ τὸ πλεῖστον ἔμειναν ἐκτὸς τῶν προικοδοτήσεων, καὶ τῶν λοιπῶν ἐνδείξεων τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης. Ὅπως ἡ ἱστορία δὲν ἀσχολεῖται περὶ αὐτῶν, οὕτω δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ ἀσχοληθῇ καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀγῶνος. Καὶ ἐκλιναν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν θάνατον, ὅστις ἰσολόγησε καὶ τὰς ἐλπίδας των καὶ τὰ δικαιώματά των καὶ τὰς ἐλπίδας των, μαχηταὶ τῆς θάλασσης, συντριβέντες ὑπὸ τὸ βάρος τῶν πλῃσίων καὶ τῶν στερήσεων, ὡς συνετρίβησαν οἱ σκελετοὶ τῶν σκαφῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀγωνιζόμενοι ἀνέστησαν τὴν Ἑλλάδα.

Οὕτω, ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀγῶνος ἔπαυσε νὰ ἔχῃ ἀντικείμενον. Καὶ σιγὰ, σιγὰ, χωρὶς κανεὶς νὰ δύναται νὰ ἐνθυμηθῇ πότε, αἱ 23,297 φάκελλοι, οἱ περιλαμβανόντες τοὺς τίτλους τῶν προμάχων, ἐλησμονήθησαν, ἀπολέσθησαν, ἐτερίχθησαν.

Καὶ μετὰ τὴν θαυμασίαν ἀνακάλυψιν αὐτῶν, ὀφειλομένην ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν τύχην, ἀνεγράφη μετὰ χαρᾶς, ὅτι ἤδη δυνάμεθα νὰ ἀνασηματίσωμεν τὰς φάλαγγας τοῦ Ἀγῶνος, μὲ τοὺς ἀρχηγούς των, τοὺς ἀξιωματικούς των,

τοὺς ὑπαξιωματικοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας καὶ τὰ ἐπιτελεῖα καὶ τὰ πληρώματα τῶν σκαφῶν.

Ὅμοια θὰ ἦτο καὶ ἡ χαρὰ τῶν ἀρχαιολόγων, ὅταν εἰς τοὺς σαρκοφάγους τῶν Φαραῶν ἠδυνήθησαν νὰ εὑρουν τὴν κλεῖδα τῶν ἱερογλυφικῶν, καὶ νὰ ἀνασχηματίσουν καὶ αὐτοὶ τὴν σειρὰν τῶν δυναστεϊῶν τῆς Αἰγύπτου.

Ἄλλ' ἂν που ἐπιζῶσιν αἱ ψυχαί, αὕτη ἡ τιμητικὴ τῆς μνήμης τῶν χαρὰ τῶν νύκτων καὶ τῶν ἐγγόνων, οἱ ὅποιοι ἀφῆκαν τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν νὰ ἀποθάνουν ἐπὶ τῆς ψάθης ἢ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους, βεβαίως δὲν θὰ ἦναι ἐπαρκής, ὅπως διαλύσῃ τὴν πικρίαν, ἣν ἀπεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὸν τάφον.

Καὶ τώρα χάρις εἰς τὸν ἀνακαλυφθέντα πλοῦτον, μεταξὺ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἔγγραφα ἀναγόμενα εἰς τὴν τριετὴ κυβέρνησιν τοῦ Μεγάλου τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτου, τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, ἐν παροξυσμῷ ἐνθουσιασμοῦ, προτείνεται ἡ ὑπὸ τῆς πολιτείας, δηλαδὴ τοῦ Κράτους, σύστασις Ἑθνικοῦ Ἀρχείου, διότι, λέγουν, ὅλα τὰ ἔθνη καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ Βούλγαροι ἔχουν τὸ Ἑθνικὸν αὐτῶν Ἀρχεῖον.

Καὶ ποῖος εἶπεν ὅτι δὲν τὸ ἔχουν;
Ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου, ἀφ' ἧς ἡνοίγον τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ πρῶτον ἀμυδρὸν φῶς τοῦ πολιτισμοῦ, ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ μονιμοποιούν καὶ νὰ παραδίδουν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ἱστορίαν των, τὰς παραδόσεις των, τοῦ παρελθόντος αὐτῶν τὰς περγαμινάς. Καὶ ἡ συνειδήσις τῆς ἀνάγκης ταύτης ἐδημιούργησε τὰ Ἑθνικὰ Ἀρχεῖα. — Ἀρχεῖον τοῦ κράτους ἀπετέλουν αἱ ἀπειράριθμοι ἐνεπίγραφοι ἐξ ἀργίλλου πινακίδες τὰς ὁποίας ἐν Νινευὶ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σαρδαναπάλου ἔφερον εἰς φῶς αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Λαγιάδ καὶ τοῦ Σμίθ. Ἀρχεῖα δημόσια εἶχον καὶ οἱ Φοίνικες, ὡς βεβαιώνει ὁ Τερτυλιανός, καὶ οἱ Τύριοι, ὡς δηγεῖται ὁ Ἰώσηπος. — Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχεν ἐπίσης χαρτοφυλάκιον, καὶ τὸ Μητροῶν, τῆς Κυβέλης ὁ ναός, ἀρχεῖον ἦτο ἐπίσης, ὡς ἦτο ἀρχεῖον ἐπίσημον τῶν Ἑβραίων ὁ ναός τοῦ Σολομῶντος.

Καὶ ἐν Ρώμῃ δὲ οἱ κήνσορες ἐπεμελοῦντο εἰς τὸ *oecarium* τὰ τοῦ ἀρχιεποφυλακίου *Cura tabularum publicarum*).

Ὅτι δὲ ὅλα τὰ σύγχρονα κράτη ἔχουν ἑθνικὰ ἀρχεῖα εἶναι περὶ τὸν καὶ λόγος νὰ γίνετα. Ἐν Γαλλίᾳ τὸ Ἑθνικὸν Ἀρχεῖον, τὸ συστήθην ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, κατὰ μεταρρυθμίσιν τῶν παλαιῶν ἀρχείων τῆς Γαλ-

λίας, ἀπαιτεῖ διὰ τὴν λειτουργίαν του ἐνιαυσίαν δαπάνην 250-300 χιλιάδων φράγκων.

Καὶ ἡμεῖς δὲ εὑρομεν ἐν Ἑπτανήσῳ λειτουργοῦντα τοπικὰ Ἀρχεῖα, τελευταῖα λείψανα τοῦ ὀργανωτικοῦ πνεύματος τῆς Ἑνετοκρατίας καὶ τοῦ βρετανικοῦ πολιτισμοῦ.

Διὰ τοῦτο, νομίζω ὅτι θὰ ἀπετέλει ἐκβίασιν ἀναπεπταμένων θυρῶν ἡ ἀνάπτυξις ὅτι καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ νὰ φρουρῇ καὶ νὰ πλουτίσῃ Ἑθνικὸν Ἀρχεῖον.

Ἀλλὰ λέγουν ὅτι τὸ Ἀρχεῖον τοῦτο πρέπει νὰ τὸ συστήσῃ καὶ νὰ τὸ διευθύνῃ τὸ Κράτος.

Κατ' ἐμὲ τὸ κράτος ἔδωκε πάντοτε ἐξετάσεις ἀπολύτου ἀνικανότητος πρὸς ἀντίληψιν τῆς σημασίας τῶν ἑθνικῶν παραδόσεων καὶ τῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα εἶναι οἱ μάρτυρες αὐτῶν.

Ἐλέγετο Ἰωάννης Καποδίστριας Ἐκεῖνος ὅστις ἐνῶ ὁ ἀγὼν ἐξηκολοῦθει ἔτι, ἐνῶ ἐκρόται τὸ πυροβόλον καὶ ἐκάπνιζον ἐρείπια, ἀνορθωτὴς καὶ ρυθμιστὴς τῶν πάντων, συνίστα τὸ πρῶτον τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος Ἀρχεῖον, συνιστῶν εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς τὴν περισυλλογὴν καὶ τὴν συντήρησιν τῶν ἐγγράφων τοῦ Ἀγῶνος.

Εἶχεν ἐκεῖνος περισώσει τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἀγῶνος· λείψανα δὲ αὐτοῦ ἀνακαλύπτονται ἔτι καὶ σήμερον, ἄλλα πρὸ μακροῦ χρόνου εἰς τὰ παντοπωλεῖα, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶχον ἐμπιστευθῇ τότε εἰς τὴν φιλόστοργον φύλαξιν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, καὶ ἄλλα εἰς τειχισμένα ἐρμάρια.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς συλλογὰς, αἵτινες ἀπεκομίσθησαν ἐκ τῶν παντοπωλείων, τὸ γεγονός τῆς ἀνακαλύψεως τῶν εἰς αὐτά, ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ἀγῶνος ἀπετέλουν πολλὰ φορτώματα χάρτου, ὁ ὁποῖος εἶχε μὲν χρησιμότητα, δυνάμενος νὰ διορθώσῃ τὰ κενὰ καὶ τὰς ἀπείρους ἀντιφάσεις τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀγῶνος, περὶ τῆς ὁποίας δύναται ἄνευ παραδοξολογίας νὰ ρηθῇ ὅτι μόνον ὡς πρὸς τὰς ἑξωτερικὰς αὐτοῦ περιπετείας ἐγγράφη πράγματι, χάρις εἰς τὰ ἐπίσημα ἀρχεῖα τῶν ξένων Δυνάμεων, ἀλλ' εἶχε δυστυχῶς ὁ χάρτης οὗτος καὶ ἀξίαν ἀνταλλακτικὴν, πωλούμενος κατ' ὀκάν.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὰ μνημεῖα τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας, τὰ συνιστάμενα εἰς ἔγγραφα.

Ἄν δὲ ἦδη ἀναπολήσῃ τις, ὅτι καὶ ἄλλα ἐπίσης πολύτιμα μνημεῖα, κειμήλια παραστατικώτερα τῶν ἐγγράφων, τὸ Κράτος ἢ ἐπέτρεψε νὰ καταστραφῶν, ἢ καὶ τὰ ἐπώλησε, διὰ νὰ ἀναγράψῃ εἰς τοὺς ἀπολογισμοὺς του ἑλεεινὰ τινὰ βέβηλα κονδύλια ἐσόδων ἑκατοντάδων δραχ-

μῶν «ἐξ ἐκποιήσεως ἀχρήστου (!) ὕλικου,» θὰ συμπεράνῃ ὅτι οὔτε λόγος πρέπει νὰ γίνετα περὶ συστάσεως Ἑθνικοῦ Ἀρχείου, ἐξαρτωμένου ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ὑπῆρχον ἄλλοτε πλείσται ἐχθρικαὶ σημαῖαι, ἐνδοξα τοῦ Ἀγῶνος λάφυρα, τηρούμεναι ἐν τῇ ὀπλοθήκῃ τοῦ ἐν Ναυπλίῳ ὀπλοστασίου. Αἱ πλείσται τούτων κατεστράφησαν, ἐλάχισται δὲ περιεσώθησαν τηρούμεναι ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.

Ὑπῆρχον τηλεβόλα πολύτιμα, ἐνεπίγραφα τηλεβόλα τῆς Ἑνετικῆς καὶ τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως, μάρτυρες καὶ αὐτουργοὶ μαρτυρίων καὶ θριάμβων, τὰ ὁποῖα τὸ κράτος, ἀφοῦ ἐθρυμμάτισε διὰ δυνάμιδος, ἐπώλησεν ἐπὶ δημοπρασίας διὰ νὰ ἐσώθῃσιν συντελεῖα ἐκδέρεϊχάλκου. Μόλις δὲ ἐσώθησαν συνετελεῖα ἐκδέσεως ἀξιωματικοῦ ἀντιλαμβανομένου τῆς ἱερότητος τοιούτων κειμηλίων ἱστορικὰ τινὰ τηλεβόλα τῶν φρουρίων τοῦ Ναυαρίνου.

Δὲν ἐξηρθέθησαν δὲ τῆς πωλήσεως ἢ τῆς καταστροφῆς, διότι ἀγνοεῖται ὁ τρόπος τῆς ἐξαφανίσεώς των, οὐδὲ τὰ πολῦτιμα ὀρειχάλκινα πυροβόλα τὰ δωρηθέντα ὑπὸ τῆς Φιλικῆς Βρετανικῆς Ἐταιρίας ἐν ἔτει 1822, τὰ

φέροντα ἔκτυπον, τὸν ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννώμενον Φοῖνικα, ὃν κατόπιν ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, καθιέρωσεν ὡς ἑθνικὸν σύμβολον τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, κάτωθι δὲ ἑλληνιστὶ τὴν ἀφιέρωσιν «Ἡ φιλελληνικὴ τῶν Ἀγγλῶν Ἐταιρία τῇ ἀγωνιζομένῃ Ἑλλάδι» πυροβόλα πολυτιμώτερα, ἢ ἂν εἶχον χυθῇ ἐκ συμπαγοῦς χρυσοῦ, καὶ ἄτινα μέχρι πρὸ τινῶν ἐτῶν ὑπῆρχον ἀκόμη ἐν τῷ ὀπλοστασίῳ τοῦ Ναυπλίου.

Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα εἶναι τὰ αἷτια διὰ τὰ ὁποῖα νομίζω ὅτι εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ ἐμπιστευθῇ τὸ Κράτος εἰς ἑαυτὸ τὴν συντήρησιν καὶ διαχείρισιν τῶν ἐγγράφων τῶν περισωθέντων καὶ δυνάμενων νὰ ἀποτελέσουν τὸ Ἑθνικὸν Ἀρχεῖον. Εἶναι ἑθνικὸν καὶ φιλόπατρι νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ Κράτος, ὅτι ὑπῆρξε πάντοτε ὁ ἑλεεινότερος τῶν ἑθνικῶν κειμηλίων θεματοφύλαξ, παραδίδον δὲ ὅτι κατέχει εἰς τὴν Ἑθνολογικὴν Ἐταιρίαν, νὰ δώσῃ μετὰ πολὺ δικαιολογημένης μετριοφροσύνης τὸ καλὸν παράδειγμα, ὅπως πράξουν τὸ αὐτὸ δῆμοι, κοινότητες, σωματεῖα, ἰδιῶται.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Η ΦΟΝΙΣΣΑ *

Ἡ Δελχαρῶ, ἐν ἄκρῳ σιγῇ καὶ ὑπομονῇ, ἐπροσπάθει νὰ ἐκτελέσῃ ὅλας τὰς ἐτοιμασίας ταύτας.

— Ποῦ θὰ πᾶς, μάνα, ἐπανάλαβε κλαίονσα.

— Ὡ! καίει' ἡ καρδιά μου!

— Μὴν κλαῖς!... Κἄπου θὰ κρυφτῶ, σὲ καμμιὰ τρύπα... Ἦσυχία, ἔσεῖς, φρόνιμα! ὡς ποῦ νὰ περάσῃ ἡ ὁργὴ τοῦ Κυρίου!

Καὶ λαβοῦσα τὸ καλάθιον καὶ τὸ ῥαβδίον τῆς, κατῆλθε σιγά. Ἐκαμε τὸν σταυρὸν τῆς.

Αἶφνης ἐκοντοστάθη εἰς τὴν τρίτην βαθμίδα τῆς σκάλας, καὶ στραφεῖσα πρὸς τὴν Δελχαρῶ, τῆς εἶπε:

— Ἐέρεις τί νὰ κάμῃς;... Θὰ πᾶω ἀπ' τὸν ἀπάνω δρόμο, γιὰ νὰ γλυτώσω, νὰ μὴ μεῖς ἰδοῦν, τὰ σκυλιά... Καὶ σὺ, αὐτὴν τὴ στιγμὴ, νὰ τρέξῃς στὸ σπῖτι... νὰ καμωθῇς πῶς δὲν τοὺς βλέπεις, τοὺς ταχτικούς... καὶ

νὰ φωνάξῃς τῆς Ἀμέρσας ἀποκάτ' ἀπ' τὸ δρόμο. «Ἀμέρσα, εἶνε ἀπάνω ἡ μάνα;»... Ὁχι, μὴ λὲς «εἶν' ἀπάνω ἡ μάνα;»... μόνο νὰ πῇς: «Ἀμέρσα, πῶς εἶνε ἡ μάνα, εἶνε καλλίτερα; ἔχει σηκωθῇ;... Στὸ στρώμα εἶν' ἀκόμα;» Γιὰ νὰ πιστέψουν πῶς βρίσκομαι ἀπάνω στὸ σπῖτι, καὶ πῶς εἶμαι ἀρρωστή... Γιὰ νὰ μὴν ὑποπτευθοῦν τίποτα, καὶ με κνηγήσουν τὰ σκυλιά!... Τρέξε, γλήγορα! Εἶτα προσέθηκε:

— Ἐχετε γειά... καὶ καλὴ ἀντάμωσι!...

Εὐθὺς ὕστερον ἐξῆλθε κ' ἡ Δελχαρῶ, τρέχουσα, μ' ἑλαφρὸν βῆμα, καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν μητρικὴν τῆς οἰκίαν, νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολήν.

Ἡ Φραγκογιαννοῦ ἐπῆρε τὸν ἀπάνω δρόμον, κατὰ τὰ κοτρώνια, μὲ δρομαῖον βῆμα. Εἰς τὴν τελευταίαν ἀπήχησιν τοῦ «καλὴ ἀντάμωσι», τὸ ὁποῖον εὐχρήθη εἰς τὴν κόρην

της, άκουσίως προσέθηκε καθ' εαυτήν μετά πικρῆς εἰρωνείας « Ἡ ἐσῶς θ' ανταμώσω ἐδῶ — ἦ, τὸν ἀδελφὸ σὰς στὴν φυλακὴ θὰ πάω ν' ανταμώσω — ἦ, στὸν ἄλλο κόσμον θ' ανταμώσω τὸν πατέρα σὰς... κι' αὐτὸ εἶνε ἀπ' τὰ τρία τὸ σιγουρότερο! »

Καθὼς ἀνέβαιναν ἀσθμαίνουσα τὸν πετρώδη λόφον, « Ἐλα, Παναγία μου, ἔλεγε μέσα της, ἃς εἶμαι κι' ἁμαρτωλὴ ». Εἶτα εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς της εἶπε: « Δὲν τὸ ἔκαμα γιὰ κακό ».

Μόλις ἐπροχώρησεν ὀλίγα βήματα, καὶ εἰς τοὺς τελευταίους σποραδικοὺς οἰκίσκους τῆς πολίχνης, ἐπάνω στοὺς βράχους, καθὼς ἔκατηφόριζε νὰ φθάσῃ στὸν αἰγιαλόν, βλέπει τὸν Κυριάκον, τὸν κλήτορα τῆς ἀστυνομίας, μὲ τὸ φέσι του μὲ τὴν κοντὴν φούνταν, ἢ « γαλίπαν », ὅπως τὴν ἔλεγαν, μὲ τὸν καστανόν του στρημμένον μύστακα, καὶ κρατοῦντα εἰς τὴν χεῖρα τὸ κοντὸν ρόπαλόν του, πέριξ τοῦ ὁποίου ἐφαίνετο σκυταλοειδῶς ἡ ἐπιγραφὴ « Ἰσχύς τοῦ Νόμου ». Οὗτος, συνοδευόμενος ἀπὸ ἓνα γέροντα ἀπόμαχον, μὲ στρατιωτικὴν στολὴν, ἤρχετο ἀπὸ ἓνα πλάγιον δρομίσκον, διευθυνόμενος εἰς τὸν αἰγιαλόν, ὅπου κατήρχετο καὶ ἡ Φραγκογιαννοῦ, καὶ μετὰ μικρὸν ἐξ ἅπαντος θὰ τὴν ἐφθανον, ἢ θὰ τῆς ἐπαινον τὰ νῶτα.

Ἰσως ἡ παρουσία τοῦ Κυριάκου ἐκεῖ, μαζὶ μὲ τὸν ἀπόμαχον, νὰ ἦτο τυχαία. Ἄλλ' ἢ ἔνοχος γυνή, ὡς τοὺς εἶδεν, ἐταράχθη, κ' ἐτάχυνε τὸ βῆμα. Τῆς ἐφάνη δὲ ὅτι κ' ἐκεῖνοι τὸ αὐτὸ ἔκαμαν.

Τότε ἡ Γιαννοῦ, καθὼς ἐφθασεν εἰς τὸν αἰγιαλόν, κατ' ἀγαθὴν συγκυρίαν, αἰφνης εἶδεν ἐνώπιόν της ἀνοικτὴν τὴν θύραν μιᾶς οἰκίας, λίαν γνωρίμου εἰς αὐτήν, καὶ οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασε νὰ ὑπερβῇ τὸ κατώφλιον. Ἄμα εἰσῆλθε, τεταραγμένη, ἔβαλε τὸ μάνδαλον καὶ τὸν σύρτην.

— Μαρουσῶ, εἰς' ἐπάνω; ἔκραξε μὲ σιγανήν, ἀλλὰ συριστικὴν φωνήν, ἀνερχομένη τὴν σκάλαν.

Μία γυνὴ κοντούλα, ῥοδοκόκκινη, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν θύραν ἐνὸς θαλάμου, κ' ἐπαρουσιάσθη μειδιῶσα, ἀλλὰ καὶ ἀνήσυχος τὸ βλέμμα.

— Ποῦ 'ς αὐτὸν τὸν κόσμον, θεῖα Χαδοῦλα; ἠρώτησε.

— Μὴν τὰ ρωτᾷς, παιδί μου... Μεγάλη συφορά μοῦ ἐπενέβηκε, ἤρχισε νὰ λέγῃ ἡ Γιαννοῦ.

Εἶτα ἀνήσυχος ἠρώτησε:

— Μὴν εἶν' ἐδῶ ὁ κύρ Ἀναγνώστης;

— Ὅχι, δὲν εἶν' ἐδῶ τόσο νωρὶς δὲν ἔρχεται, εἶνε στὸν καφενέ... Ἀχ! θεῖα Χαδοῦλα, κ' ἐγὼ ἔλεγα πῶς νὰ κάμω νὰ ῥθῶ στὸ σπίτι, νὰ σοῦ πῶ τὰ τρέχοντα...

— Ἐμαθες τίποτα;

— Τὰ ἔλεγαν τώρα τὸ ἀπόγευμα, ὁ ἀφέντης μου, μαζὶ μὲ τὸν κουμπάρο μας τὸν Ἀιμερίτη, ποῦ ἦρθε γιὰ νὰ φρουμάρῃ ἓνα τσιμποῦκι καὶ νὰ κουβεντιάσουν, ὅπως συνειθίζουν.

— Καὶ τί λέγανε;

— Ὁ ρηνοδίκης μαζὺ μὲ τὸν ἀστυνόμο, θέλουν νὰ σὲ συλλάβουν... Ἐλεγαν νὰ στείλουν τοὺς χωροφύλακες. Σ' ἔχουν ὑποπτη γιὰ τὸ κοριτσάκι ποῦ πνίγηκε χθὲς μέσ' τὸ πηγάδι.

— ὦ! τρομάρα μου...

— Κ' ἔλεγα νάρθω νὰ σοῦ πῶ, γιὰ νὰ κρυφτῇς, ἂν μπορέσης... Μὰ πῶς βρέθηκες ἐδῶ;

Ἡ Φραγκογιαννοῦ διηγῆθη ὅτι, ἀφοῦ, μετὰ τὴν χθεσινὴν ἀνάκρισίν της, ἐκατάλαβεν ὅτι ὁ εἰρηνοδίκης ἄρχισε νὰ τὴν ἔξη « στὴν μπούκα τοῦ τουφεκιοῦ », ἡσθάνθη κι' αὐτὴ φόβον μὴ κακοπέσῃ ἄδικα, καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς κόρης της, τῆς Δελχαρῶς, ὅπου ἔτυχε νὰ εὐρίσκεται σήμερον τὸ δειλινόν, εἶχεν ἰδεῖ τοὺς χωροφύλακας νὰ κατασκοπεύουν τὸ δικό της τὸ σπίτι ὅτι ἀπεράσισε νὰ φύγῃ στὰ βουνά ὅτι, καθὼς ἔτρεχεν ἐδῶ κάτω, κατὰ τὸν αἰγιαλόν, σκοπεύουσα νὰ πάρῃ τὸ κρυφὸν μονοπάτι τοῦ βουνοῦ, ὀπίσω ἀπὸ τὰ Κοτρώνια, εἶδε τὸν Κυριάκον τὸν κλήτορα μαζὺ μ' ἓνα γέρο-ταχτικόν, νὰ ἔρχονται κατόπιν' της, ἀλλ' ὅτι, κατὰ θεῖαν νεῦσιν, εὐρέθη κοντὰ στὸ σπίτι τῆς Μαρουσῶς, ἡ ὁποία ξεύρει καλὰ ἀπὸ παλαιὸν καιρὸν « τὰ πάθια της », ἐφρόντισε νὰ προσθέσῃ, καὶ ἰδοῦσα τὴν θύραν ἀνοικτὴν, ἔσπευσε νὰ εἰσέλθῃ, ὅπως εὖρη ἄστυλον.

— Ἐχὼ κλειδώσει τὴν πόρτα ἀπὸ μέσα παιδάκι μου... ἀπ' τὸ σαστισμό μου, τί νὰ κάμω! Μοῦ ἦτανε γραφτὸ νὰ πάθω, τὰ παθὰ.

Ἐτσι νάχης πολὺ καλὸ, Μαρουσῶ μου... Δὲν κυττάξεις κρυφά, κρυφά ἀπ' τὸ παντζουρι ἐκεῖνο;... νὰ ἰδῇς ἂν εἶνε ὁ Κυριάκος κάτω ἢ ἔχει τραβήξει;

Ἡ Μαρουσῶ ἦλθε πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν παράθυρον, κ' ἐκύτταξε κατὰ τὸν δρόμον. Εἶτα ἐπιστραφεῖσα εἶπεν:

— Εἶνε παραπέρα, ἐκεῖ... Στέκονται στὸ δρόμο μαζὶ μ' ἓνα γέρο ἀπόμαχον... Ἐχουν πιάσει κουβέντα μὲ τὸν γείτονά μας τὸν ψαρᾶ, τὸν Φραγκοῦλη.

— Καὶ κυττάζουν κατὰ ὁδῶ;

— Κυττάζουν στὴν ἀμμουδιά, πέρα.

Ἡ γραῖα ἦτο ἔμφοβος, κ' ἔφερε τὰς χεῖρας περὶ τὸ πρόσωπον, ὡς διὰ νὰ τραβήξῃ τὰ τσουλούφια της, ἢ νὰ σχίσῃ τὰ μάγουλά της.

Ἡ Μαρουῖσα τὴν ὥκτειρε.

— Δὲν κάθισαι, θεῖα Χαδοῦλα;... Μὴ φοβᾶσαι... Ὅτι εἶνε, θὰ περάσῃ... Κάθισε, νὰ σοῦ κάμω καφεδάκι νὰ πιῇς.

Ἡ Γιαννοῦ μετὰ δισταγμοῦ ἐρρίφθη ἐπὶ τινος χαμηλοῦ скаμνίου, εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ μαγειροῦ, ὅπου ἐγίνετο ὁ διάλογος.

Ἡ οἰκία ἐφαίνετο εὐπορούσης οἰκογενείας, καὶ εἶχε πολλὰ χωρίσματα, κ' ἐπὶ πλωσιν εὐπρεπῇ.

Δὲ θυμᾶσαι τὰ δικά μου, θεῖα Χαδοῦλα;... εἶπε μυστηριωδῶς ἡ Μαρουῖσα, καὶ τὸ πρόσωπόν της ἀφ' ὅτι ἦτο ἐγείνεν ἀκόμη ἐρυθρότερον... Θυμῆσου τί τρομάρες, τί βάσανα πέρασας τότε κ' ἐγώ! Κι' ἃς εἶσαι καλά,

πόσο μ' ἐβοήθησες! Ἐτσι θὰ περάσουν καὶ τὰ δικά σου.

Γιατί εἶπα ἐγὼ πῶς ἐὼν ξέρεις τὰ πάθια μου! ἐπανελάβεν ἡ Φραγκογιαννοῦ μετριόφρων.

Ἐκεῖνα ποῦ λές, ἦταν πάθια δικά μου, διώρθησε φιλαλήθης ἡ Μαρουσῶ.

Ἐψησε τὸν καφὲν καὶ τὸν ἐκένωσε.

— Ὁ ἀφέντης μου, ὅπου εἶνε, θάρρη... Πιὲ τὸν καφέ σου. Βούτηξε καὶ τὸ ψωμάκι, προσέθηκε κόπτουσα μεγάλῃν φέταν ψωμίου.

Ἡ γραῖα ἄρχισε νὰ βουτᾷ τὸ ψωμί καὶ νὰ τὸ μασᾷ χωρὶς ὀρεξίν.

Πολὺ καλὸ νάχης, ἔλεγε. Δὲν πάει κάτω, παιδί μου... Ἀπ' τὸ χολοσκάσμο ποῦ ἔχω... Φαρμάκι βγάς, ὁ οὐρανίσκος μου.

Εἶτα ἐπέφερε:

— Δὲν κάνεις τὸν κόπο νὰ κυττάξῃς πάλι ἀπ' τὸ παραθυράκι, ἔξω;... Εἶνε ἀκόμη ὁ Κυριάκος κάτω;

Ἡ Μαρουῖσα ὑπήκουσεν.

Ἐκεῖ εἶνε, θεῖα Χαδοῦλα... Ἐπιασαν μεγάλην κουβέντα μὲ τὸν Φραγκοῦλη.

— Καὶ τώρα, ποῦ νὰ πάω;... Σὰν ἔρθ' ὁ πατέρας σου;... Βασίλειψ' ὁ ἥλιος... σουρούπωσε... θὰ νυχτώσῃ.

Ἡ Μαρουῖσα ἐσκέφθη ἐπὶ στιγμὴν, εἶτα εἶπεν:

— Ἐγὼ ἔχω μεγάλην υποχρέωσι 'ς λόγον σου, θεῖα Χαδοῦλα... Πῶς νὰ τὸ ξεχάσω!

— Θυμᾶσαι; εἶπεν ἀκουσίως μειδιῶσα ἡ γραῖα.

— Καὶ μπορῶ νὰ τὰ στοχίσω;... Ὅτι μπορέσω νὰ κάμω, θὰ κάμω γιὰ σένα.

— Ἄς εἶσαι καλά.

Μοῦ φαίνεται πῶς τὸ καλλίτερον εἶνε νὰ σὲ κρύψω ἐδῶ τὴν νύχτα, τώρα, πρὶν ἔλθῃ ὁ ἀφέντης μου.

— Ποῦ;

— Κάτω, στὸ μικρὸ κατωγάκι, στὸ σοφᾶ... ἔξερεις;

— Ἀ! εἶπεν ἡ Φραγκογιαννοῦ, ὡς νὰ τῆς ἦλθε μία ἀνάμνησις.

— Καὶ τὰ μεσάνυχτα, σὰν λαλήσῃ τὰρ-νίθι...

— Ἐ;

— Κοντὰ νὰ φέξῃ, ὅτι ὥρα νοιώσῃς... Καλά!

— Ἄν θέλῃς, σηκώνεσαι, καὶ πᾶς στὸ καλὸ, ὅπου σὲ φωτίζει ὁ Θεός.

Ἄς εἶνε! εἶπε μετὰ στεναγμοῦ ἡ γραῖα.

Τὴν ἄλλη νύχτα πάλι, ἀνίσως καὶ δὲν εὖρης ἄλλο καταφύγιο εἰς μέρος πλεῖο κρυφόν, καὶ πλεῖο σίγουρο, ἔρχεσαι, καὶ μοῦ ρίχνεις ἓνα πετραδάκι 'ς αὐτὸ τὸ παράθυρο, ἢ στὸ μικρὸ μπαλκονάκι κατὰ τὸ γιालό, κατεβαίνω, σοῦ ἀνοίγω, καὶ σὲ κρύφτω πάλι στὸ κατωγάκι.

— Καλά!... Μά, γιὰ κύτταξε, ἐφυγε ὁ Κυριάκος;

Ἡ Μαρουῖσα ἐπῆγε πέραν τοῦ μεσοτοιχοῦ, εἰς τὸ παράθυρον πρὸς τὸν δρόμον, ἀργοπόρησεν ὀλίγον, ἵσως διότι εἶχε σκοτεινιάσει πλέον καὶ δὲν διέκρινε καλῶς ἔξω, καὶ ἐπανῆλθε.

— Δὲν ἐφυγαν... ἐκεῖ εἶνε κ' οἱ τρεῖς.

— Τώρα ἓνα πρᾶμμα δὲν ξέρω, εἶπε σύν- νους ἡ Φραγκογιαννοῦ. Δὲν ξέρω ἂν μὲ εἶδε ὁ Κυριάκος νὰ μβαίνω ἐδῶ, ἢ ὄχι... Ἄν δὲν μ' ἔχει ἰδεῖ, καὶ δὲν μοῦ κάνει καρτέρι, καλλίτερα ἔχω νὰ φύγω, νὰ σᾶς σηκώσω τὸ βάρος ἀπὸ τώρα.

Ἐλεγε τοῦτο εἰλικρινῶς. Ἐστενοχωρεῖτο, ἐπὶ- θει τὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ ἡσθάνετο ὅτι θὰ εὕρισκεν ἄνεσιν, ἠλπιζε δὲ καὶ ἀσφάλειαν.

— Ὅτι κι' ἂν εἶνε, δὲν πρέπει νὰ φύγῃς ἀπόψε, εἶπε προθυμότερα γινόμενη ἡ Μαρουῖσα, καθ' ὅσον ἐθερμαίνετο ἐκ τῆς ἀναμνήσεως. Κάθισε, θεῖα Χαδοῦλα, ἀπόψε, στὸ κατωγάκι, γιὰ νὰ μὲ κάμῃς νὰ θυμηθῶ τὰ παλῆά μου βάσανα. Θὰ μοῦ ἔρδουν, τάχα, σὰν ὄνειρο στὸν ὕπνο μου;

Ἐτσι τὰ θυμᾶται, πλεῖο, κανεῖς, παιδάκι μου, εἶπε μὲ πονηρὰν ἀφέλειαν ἡ γραῖα. Ἀχ! κάθε ἁμαρτία ἔχει καὶ τὴ γλύκα της.

— Ἀλήθεια!... καὶ πόση πίκρα φέρνει στὸ τέλος! συνεπλήρωσε μελαγχολικῶς ἡ Μαρουῖσα.

Ἡ οἰκία ἦτο διπλῇ. Ἐκτὸς τοῦ κυρίως κτιρίου, εἶχε μικρὸν παράρτημα πρὸς βορρᾶν, ὅπου ἦτο τὸ μαγειρεῖον, καὶ ὑπὸ τὸ μαγειρεῖον εὐρίσκετο «τὸ μικρὸ κατωγάκι». Ἐκεῖ διὰ τῆς καταπακτῆς καὶ μικρᾶς σκάλας ὠδήγησεν ἡ Μαρούσα τὴν ξένην τῆς, πρὶν ἔλθῃ ὁ κύριος Ἀναγνώστης, ὁ οἰκοδεσπότης. Τῆς ἔφερεν ἄρτον, τεμάχιον κρύου βραστοῦ, ποτήριον οἴνου, καὶ τὴν ἐγκατέστησεν ἐπάνω εἰς τὸν σοφᾶν τοῦ μικροῦ κατωγείου, τοῦ χρησιμεύοντος ὡς ἀποθήκη διαφόρων οἰκιακῶν σκευῶν. Τῆς ἔστρωσεν ἓνα παλαιὸν κιλίμι, μίαν τριμμένην τσέγγαν, ἓνα μικρὸν σινδόνι, τῆς ἔβαλε μίαν προσκεφαλάδα σκληράν, με γέμισμα ἀπὸ λινόξυλα, καὶ τῆς εὐχρίθη καλὴν νύκτα καὶ «ὑπνον ἐλαφρόν».

Ἐλαφρὸς ἦ βαρὺς, ὁ ὕπνος τῆς Φραγκογιαννοῦς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἦτο εὐκόλος οὔτε εὐάρεστος, εὐρισκομένης εἰς τοιαύτην ταραχὴν καὶ τοιοῦτον τρόπον. Ἀλλὰ τὸ περιβάλλον τὴν ἔκαμε πρὸς ὧραν νὰ λησιμονῇ σχεδὸν τὰ ἐνεστώτα καὶ τὴν ἰδίαν τρομερὰν θέσιν τῆς, καὶ ν' ἀναπολῇ τὰ παρελθόντα. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μετριοφρόνως ἡ Γιαννοῦ εἶχεν ὀνομάσει δις «τὰ πάθια τῆς», ἡ δὲ Μαρούσα εἰλικρινῶς εἶχεν ἀναγνωρίσει μᾶλλον ὡς «πάθια» καὶ «βάσανα» ἰδικὰ τῆς, εἶχε συμβῇ πρὸ ὀκτώ ἢ δέκα ἐτῶν.

Ὁ κύριος Ἀναγνώστης Μπενίδης, ἄτεκνος, εἶχε λάβει ὡς ψυχοκόρη τὴν Μαρούσαν, καὶ τὴν εἶχεν ἀναθρέψει ὅσον αὐστηρὰ ἡδυνήθη ἡ σύζυγός του, ἥτις ἦτον ἀποθαμμένη πρὸ δέκα πέντε ἐτῶν. Ὁ κ. Μπενίδης ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ τὸ σημαντικώτερον πρόσωπον τοῦ τόπου του. Εἶχε διατελέσει δημογέρον πρὸ τοῦ Ἀγῶνος, πληρεξούσιος εἰς τὰς πρώτας Συνελεύσεις Τροιζήνης, Προνοίας, Ἀργους, κτλ. διήμαρχος πρὸ τοῦ Συντάγματος. Εἶτα μετὰ τὸ Σύνταγμα διετέλεσεν ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος εἰς πολλὰ μέρη. Τὴν Μαρούσαν ἔβραιοπούλαν, ἢ κατ' ἄλλους Τουρκοπούλαν, εἶχε προσλάβῃ εἰς ἡλικίαν σχεδὸν βρεφικὴν, καὶ τὴν εἶχε βαπτίσει.

Εἶτα, ὅταν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὡς συνταξιούχος ἀπεσύρθη εἰς τὸν τόπον του, τὴν ὑπάνδρευσε μ' ἓνα ἀνεψιὸν του, καὶ τῆς ἔδωκεν ὡς προῖκα τὸ μικρὸν αὐτὸ κολλητὸν σπιτάκι, εἰς τὸ ἰσόγειον τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο τώρα ἡ Φραγκογιαννοῦ, ἱκανὰ ἀγροτικά κτήματα, καὶ ὀλίγα μετρητά, ὑποσχεθεὶς νὰ τῆς ἀφίση ὡς κληρονομίαν καὶ τὴν κυρίως οἰκίαν, καὶ

ὅτι ἄλλο ἤθελεν εὐρεθῇ παρ' αὐτῷ μετὰ θάνατον.

Ὁ γαμβρός, ἀφοῦ ἀπέκτησεν ἓν τέκνον, ἔλειπεν ὅλον τὸν καιρὸν. Ἐταξίδευε λοστρόμος μετὰ τὰ καράβια. Ἦτον φημισμένος ναυτικός, ἀλλὰ σπάταλος καὶ ἀξένοιαστος. Τώρα τελευταῖα, εἶχεν ἀργήσει τρία ἔτη νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν τόπον. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ γηραιὸς κύριος Ἀναγνώστης εἶχε χηρεῦσαι, καὶ ἡ ψυχοκόρη, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ συζύγου ὑπηρετεῖ διαρκῶς εἰς τὴν οἰκίαν τὸν θετὸν πατέρα τῆς, ὅπως καὶ παιδιόθεν ἦτο συνειθισμένη. Ὁ σύζυγος ἔγραφεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπιστολάς, ὑποσχόμενος ὅτι θὰ ἔλθῃ, ἀλλὰ δὲν ἤρχετο. Τὸ θυγάτριον τῆς Μαρούσας ἦτο ἡδὴ τεσσάρων ἐτῶν, καὶ οὔτε ὁ πατὴρ εἶχεν ἰδεῖ ποτὲ τὸ τέκνον, οὔτε αὐτὸ ἐγνώριζε τὴν ὄψιν τοῦ πατρὸς.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, μαζὺ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς συγκοινωνίας, εἶχαν ἀρχίσει νὰ ξανοίγουν κάπως καὶ τὰ ἥθη εἰς τὸν μικρὸν, ἀπόκεντρον τόπον. Ξένοι ἐρχόμενοι ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τὰ «πλέον πολιτισμένα», εἴτε ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως, εἴτε ἔμποροι, ἐκόμιζον νέας, ἐλευθέρους θεωρίας περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων. Οὗτοι τὴν αἰδῶ καὶ τὴν συστολὴν ὠνόμαζον βλακείαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωφροσύνην εὐθείαν. Τὴν διαφθοράν καὶ τὴν λαγνείαν ὠνόμαζον «φυσικὰ πράγματα». Ἡ δύστηνος Μαρούσα, ἥτις δὲν εἶχε γεννηθῇ εἰς τὸν τόπον, ἀρχήθεν δὲν ἦτο πολὺ αὐστηρὰ οὔτε σεμνοπρεπής, εἶχε δὲ μικρὰν δόσιν ἐλαφρότητος.

Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εὐρίσκοντο εἰς τὴν νῆσον ἓνας γραμματεὺς τοῦ εἰρηνοδικείου, ἄγαμος, φουστανελλᾶς. Ἐνας γραμματεὺς τοῦ Λιμεναρχείου, βρακᾶς, ἀξιωματικὸς τοῦ οἰκονομικοῦ Ν. κλάδου, γεροντοπαλλήλαρος. Ἐνας ἐνωμοτάρχης κομψευτής, με λιγνὴν μέσην καὶ ἀγκιστροειδῆ μύστακα. Ἐνας τελωνοφύλαξ ἔχων τριπλάσιον εἰσόδημα ἀπὸ τὸν μισθὸν του, καὶ δύο ἢ τρεῖς πράκτορες ξένων ἐμπορικῶν οἰκῶν ἢ ἄλλοι μέτοικοι. Ὅλοι οὗτοι εἶχον παντοτινὴν συντροφίαν μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἄλλους νεαροὺς ἐμπορευομένους, κομψευομένους, μ' «ἐλληνοκοῦρες» πολλὰς εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ μετὰ πολλὰς «προσθήσεις». Μετὰ τοὺς τελευταίους τούτους ἠναγκάζοντο νὰ ἔρχονται συχνὰ εἰς ἐπαφὴν πολλὰι γυναῖκες, καὶ σφόδρονες ἄλλως τοῦ τόπου, χάριν τῶν ἀφενέων καὶ ἀτελειῶν ὁψωνισμάτων, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀδύνατον ν' ἀπαλλαγῇ ποτὲ ὁ γυναικεῖος κόσμος.

Ἐπεται συνέχεια

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΙΤΑΛΙΑΣ

Ἰωάννης Μπόβιο.

Ὁ Ἰωάννης Μπόβιο, ὁ Ἰταλὸς πολίτης τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ ὑπέρμαχος τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπέθανε.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ γράψω ἐνταῦθα διὰ τὴν πατρίδα τοῦ Σωκράτους ἐκείνου, ὃν οὗτος ἀνεκάλεσεν ἐκ τῶν Ἡλισίων καὶ ἀνέστησεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἰς δευτέραν καὶ ὑπέρλαμπρον ἀθανασία, ὀλίγας λέξεις εἰς μνήμην τοῦ δικαιοτάτου καὶ ἀγαθωτάτου τῶν ἀνδρῶν τοὺς ὁποίους ποτὲ ἐγνώρισα. Καθόσον ἔζησε ἐκζητῶν τὸ ἀληθές, ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πράττων τὸ ἀγαθόν, ἔζησε καταλείπων συμπαθείας ἀπειροὺς, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἔχθρας· οἱ φίλοι, οἱ μαθηταὶ του τὸν ἐλάτρευον καὶ οἱ ἀντιφρονούντες τὸν ἐσέβοντο· ἀπὸ τῶν γονιμωτάτων χειλέων του, ὡς ἐπίσης ἀπὸ τῆς γραφίδος του τῆς κρατερᾶς, οὐδέποτε ἐξῆλθε λόγος ὕβριστικός· καὶ τοῦτο εἶνε τὸ λαμπρότατον τῶν ἐγκωμίων τὰ ὁποῖα δύναται τις νὰ πλέξῃ εἰς ἄνδρα τὸν ὁποῖον ἐμίσουν οἱ κληρικοί, τὸν ὁποῖον κατεδίωκον οἱ αὐλοκόλακες, τὸν ὁποῖον κατεπολέμουν οἱ σοφιστευόμενοι φιλόσοφοι· εἰς ἄνδρα ὁ ὁποῖος διήγαγε τὸν βίον ὅλον ἐν πενίᾳ ἀξιοπρεπῇ, περιφρονῶν τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὰς τιμὰς καὶ ἀγωνιζόμενος ἀπὸ τῆς ἔδρας, ἀπὸ τῆς σκηνῆς, εἰς τὰ συλλαλητήρια, εἰς τὸ Κοινοβούλιον ὑπὲρ παντὸς ἀφορῶντος εἰς τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὸ καλόν, εἰς τὴν ἐλευθερίαν.

Ἐγὼ ὁ ὁποῖος ἠτύχησα νὰ γνωρίσω στενῶτα τὸν Ἰωάννην Μπόβιο καὶ νὰ λάβω παρ' αὐτοῦ συνετὰς συμβουλὰς καὶ πατρικωτάτην ἐνθάρρυνσιν κατὰ τὰς ὥρας τῆς πάλης ἐγὼ ὁ ὁποῖος ἀγωνίων παρηκολούθησα ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς ἐναλλαγὰς τῆς βραδείας καταστροφῆς ἢ ὁποῖα ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, αἰσθάνομαι, κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἀποπνίγοντος πένθους, ὡς ἐξεγειρομένην πάλιν ἐντός μου ὅλην τὴν ἐκ τῆς συμφορᾶς ὀδύνην καὶ ἐρμηνεύων συνάμα καὶ ὑμῶν τὴν ὀδύνην, ὦ Ἕλληνες ἀδελφοί, ἀπενθύνω ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων εὐλαβῇ ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τὸν ἐνδοξον διδάσκαλον!

Ὁ Ἰωάννης Μπόβιο ἐγεννήθη ἐν Trani τῆς Ἀπουλίας τὸ 1873. Αὐτοδίδακτος, δὲν ἠθέλησε καὶ δὲν ἀπέκτησε ποτὲ σχολικὰς δάφνας καὶ διπλώματα. «Θεωρῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ὡς τέλος καὶ σκοπὸν», ἔγραφε περὶ ἑαυτοῦ, νέος ἀκόμη, «οὐδέποτε ἠθέλησα νὰ υποβληθῶ εἰς ἐξετάσεις, καὶ νὰ ὑποβάλλω οὕτως εἰς ἀγνώστους κριτὰς τὰς ἐλευθέρους ἀρχάς μου. Δίς, πιεζόμενος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, παρεβίασα τὴν ἀρχὴν μου ταύτην, καὶ διὰ νὰ μὴ στερηθῶ τοῦ δικαιώματος τῆς κατ' ἰδίαν διδασκαλίας, ἠνέχθην νὰ ἐξετασθῶ. Ἐγείνα δεκτὸς καὶ κατὰ τὰς δύο περιστάσεις, ἀλλ' ἤμην ἐγὼ ὁ κριτής, θ' ἀπέρριπτα πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐξεταστάς μου. Ὡς μαρτύριον ὑέστην τὰς ἐξετάσεις αὐτὰς κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ἀπηνήθη καμμίαν ἀπὸ τὰς ἀρχάς μου, ἀλλ' οὔτε ἀπεδέχθην τὰς τῶν κριτῶν μου.»

Ἰδοὺ ὅλος ὁ ἄνθρωπος.

Ἐν ἡλικίᾳ 21 ἐτῶν συνέγραψε τὸν Νέον Λόγον — Δοκίμιον παγκοσμίον φιλοσοφίας, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἔωλοι πλέον ἀπέβησαν αἱ θεωρίαι τοῦ Gioberti καὶ τοῦ Ἐγγέλου, ὡς ἄλλως τε καὶ αἱ τοῦ San Tomaso τοῦ ἐξ Ἀκουίνου καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Παρευθὺς ἐξηνέχθησαν κατ' αὐτοῦ δύο ἀφορισμοί· ὁ εἰς τοῦ ἐπισκόπου τῆς Trani, ὁ ἕτερος τῶν ἐγγελεωνῶν φιλοσόφων τοῦ πανεπιστημίου τῆς Νεαπόλεως. Τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀφορισμοῦ ἀπέβησαν ταχέως αἰσθητά. Ὁ Μπόβιο διετήρει τότε ἐν Trani ἰδιωτικὴν σχολὴν φιλοσοφίας, καὶ ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ταύτης ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Γνωσθέντος τοῦ ἀφορισμοῦ, ὅλοι περίπου οἱ μαθηταὶ ἐγκατέλιπον τὸν διδάσκαλον!... — Μὴ δυνάμενος πλέον νὰ συντηρηθῇ, κατέλιπε τὴν Trani καὶ ἦλθε τῷ 1869 εἰς Νεάπολιν.

Μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποίους διεξήγαγε κατὰ τῶν αὐλοκόλων, οἱ ὁποῖοι ἐπεδίωκον τὸν ὁλεθρόν του ἕνεκα τῶν δημοκρατικῶν του ἀρχῶν, τῷ 1874 ἔγεινε δεκτὸς εἰς τὸ πανεπιστήμιον, κατ' ἀρχὰς ὡς ἑκτακτος κατὰ τὴν τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου, τῆς Ἰθνηγῆς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου, τῆς Ἑγκυκλοπαιδείας στορίας τοῦ Δικαίου καὶ τῆς ὑπουργοῦ Φ. τῆς Νομολογίας. ἔπειτα ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Φ. Μαρτίνι διωρίσθη τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ

Ιωάννης Μπόβιο

Συγκριτικού Δικαίου. Τὸ ἐπόμενον ἔτος τέλος, τῇ ὁμοθύμῳ ψήφῳ τῆς φιλοσοφικῆς καὶ φιλολογικῆς σχολῆς κατέλαβε τὴν ἔδραν τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἱστορίας. Τοιοῦτο τὸ καθηγητικὸν αὐτοῦ στάδιον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Ἰωάννης Μπόβιο εἵλκυσε τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν ἐνθουσιώδη θαυμασμόν τῶν σπουδαστῶν, οἵτινες πάντες ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν λατρείαν πραγμάτων μοναδικήν. Ὁ λόγος του ἀντῆχει πλήρως ἀγάτης καὶ παραινέσεως, κατακτῶν τὰς ψυχὰς τῶν νέων καὶ ἐξανάπτων εἰς αὐτὰς πᾶν εὐγενὲς πῦρ. Οὕτως αἱ γενεαὶ διεδέχοντο ἡ μία τὴν ἄλλην, ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν Μπόβιο λατρεία παρέμεινεν ἀκεραία, μεταβιβαζομένη ἀπὸ τῶν φοιτητῶν τῶν παλαιότερων εἰς τοὺς φοιτητὰς τοὺς νεωτέρους ἀπαραμείωτος.

Ὁ Ἰωάννης Μπόβιο ὑπῆρξε καθ' ὅλον τὸν βίον του ἡ ψυχὴ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ διδάσκαλος ἀπέθανε ἀλλὰ παραμένουν, μνημεῖα ὑπέροχα, τὰ ἔργα του τὰ φιλοσοφικὰ καὶ τὰ ἔργα του τὰ λογοτεχνικά.

Πλὴν τοῦ *Νέου Λόγου*, συνέγραψε ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνθρώποι καὶ Καιροί» τὸ δεύτερον ἔργον του, δημοσιευθὲν τὸ 1879, τὸ ὁποῖον ἐξήγειρε μέγαν θόρυβον διὰ τε τὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν ἀκριβείαν τῶν κρίσεων τὰς ὁποίας ὁ Μπόβιο παρεῖχε περὶ τῶν συγχρόνων του. Τὰ κατόπι συγγράμματά μου εἶνε «*Κριτικὸν Δοκίμιον τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τῆς ἡθικῆς βί-*

σεως», εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίθενται ἤδη πλεῖστα ὅσα πορίσματα τῆς ὅλως μεταγενεστέρως σχολῆς τοῦ Λομπρόζο· «*Ἐπιστήμη τοῦ Δικαίου*»· «*Ἐπιτομὴ τῆς Ἱστορίας τοῦ Δικαίου ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τῶν ρωμαϊκῶν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων*»· «*Μελέται φιλοσοφικαί*»· «*Μελέται φιλοσοφικοπολιτικά*»· «*ὑποτύψεις μαθηματικοῦ φυσικοκρατισμοῦ*»· «*Ἡ Μεγαλοφυΐα*»· «*Λόγοι*». Καταλείπει δὲ ἀνέκδοτον καὶ ἀτελὴ τὴν «*Φαινομενολογίαν τοῦ πνεύματος*», σύγγραμμα τρίτομον.

Ὡς φιλόσοφος ὁ Ἰωάννης Μπόβιο ἀπέβη ὁ παλιννορθωτὴς τῆς ἰταλικῆς φυσικοκρατικῆς σχολῆς τοῦ Giordano Bruno, τοῦ Galileo Galilei, τοῦ Giambattista Vico, συγχωνευομένης μετὰ τοῦ πολιτικοῦ ιδεώδους τοῦ Ἰωσήφ Ματζί· ἡ ἀρχικὴ καὶ συνθετικὴ αὐτοῦ φιλοσοφικὴ ἀφαιρεσιμὴ ὑπῆρξεν ἡ κλασικὴ διεργασίαν νευσι τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν παρετήρει μὲ τὸ γαλήνιον ὄμμα τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου, τὴν ὁποίαν ἀντελαμβάνετο διὰ τῆς καρδίας τοῦ νεωτέρου κοσμοπολίτου ἀνθρώπου καὶ τὴν ὁποίαν ὑπεύθυνε διὰ τοῦ λόγου τοῦ ἰταλοῦ ποιητοῦ. Ἀπομακρύνεται τοῦ Ματζί· ὅσον ἀφορᾷ τὸ θρησκευτικὸν μέρος· ὁ Μπόβιο ἔθετε τὸν ἄνθρωπον ὡς ἰδεῶδες κέντρον τοῦ σύμπαντος, ἐπίστευεν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, παρεδέχετο τὸ *γνωστόν*, πλὴν οὐχὶ καὶ τὸ *ἄγνωστον*. Καὶ κατὰ τοῦτο διέφερε τοῦ Σπένσερ.

Ἐδόξαζε τὸν «*μαθηματικὸν φυσικοκρατισμόν*»· εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους διέβλεπε τὴν ἐξέλιξιν τῆς φύσεως, τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως, τῆς ἱστορίας. Οἱ νόμοι οὗτοι, κατὰ τὸν Μπόβιο, διέπονται ὑπὸ τῶν μαθηματικῶν, τὰ ὁποῖα ἀκριβῶς διὰ τοῦτο εἶνε ἡ κλεις τοῦ αἰωνίου βιβλίου τῆς φύσεως. Καὶ ἔχομεν οὕτω τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τοῦ συστήματος: «Ἡ φύσις ἀντανάκλωσα ἑαυτὴν καθίσταται σκέψις· ἡ σκέψις κινουμένη καθίσταται ἱστορία»· τοῦθ' ὅπερ δὲν φέρει εἰς τὴν μεταφυσικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποκλείει, καθότι ὁ φυσικοκρατισμὸς ἀναγνωρίζει τοὺς νόμους ἀπλῶς ὅποιοι οὗτοι εἶναι καὶ δὲν προβαίνει εἰς καμμίαν ὑπερφυσικὴν ὑπόθεσιν.

Ἵνα προσδώσῃ μορφήν πραγματικωτέραν, καθαρωτέραν καὶ αἰσιωτέραν εἰς τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ καὶ φιλοσοφικὴν δοξασίαν, ἐπελήφθη τῆς ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὑποτυπώσεώς της κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ ἐνίκησε τὸ δράμα του «*Cristo alla festa di Purim*» ἀπέβη μέγας θρίαμβος καὶ μέγα σκάνδαλον· οἱ κληρικοὶ ἐπανέ-

λαβον τοὺς ἀφορισμούς των καὶ ἡ νεολαία, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἰταλικὸς λαὸς, συνησπίσθη ἰσχυρότερον περὶ τὸν ποιητὴν του. Ἐπηκολούθησαν δύο δράματα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἅγιος Παῦλος»· ἔπειτα ἐδιδάχθη ὁ «Λεβιάθαν» καὶ τελευταῖον, συλλήψεως ὄντως θαυμαστῆς, ὁ «Σωκράτης». Ἀπέμειναν δὲ ἀνέκδοτοι τινὲς «Ρωμαϊκαὶ Σκηναί». Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Μπόβιο εἶνε πρωτοτυπώματα· κανεὶς δὲν ἔγραψε πρὸ αὐτοῦ τι προσομοιάζον μὲ αὐτὰ ἀλλὰ καὶ κανεὶς μετ' αὐτὸν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τ' ἀπομιμηθῇ. Τὰ ἔργα ταῦτα ἐκπλήττουν, γοητεύουν, συναρπάζουν, φωτοβολοῦν, συνταράττουν, μεταφέρουν καὶ μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἐποχῶν τῆς ἱστορίας καὶ μέχρι τῶν ἰδεωδῶν σφαιρῶν τῆς σκέψεως. Τὰ ἐν αὐτοῖς πρόσωπα, πλάσματα ὁλοζώντανα ἀλλὰ καὶ σύμβολα ἐν ταῦτ', λαλοῦσι γλώσσαν ἡ ὁποία φαίνεται φθεγγόμενη ὅλα τὰ ῥήματα τοῦ παρελθόντος καὶ ἀνακαλοῦσα ἐκ τοῦ μηδενὸς ὡς μαγικὴ ἐμφρόδους, τοὺς μέλλοντας πόθους καὶ τὰ μέλλοντα ἰδεώδη.

Ὑπῆρξεν ὁ κράτιστος τῶν ἰταλῶν ἐπιγραμματοποιῶν καὶ ἦτο ὁ κρατερώτατος καὶ πλειότερον ἀνεμφημούμενος τῶν συγχρόνων ρητόρων. Τὰ ἐπιγράμματά του, θαυμαστὰ λόγῳ τέχνης, πυκνότητος περὶ τὸ νόημα, λακωνικότητος καὶ σαφηνείας, εἶνε χυμένα καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν· οἱ λόγοι του εἶνε ἀναρίθμητοι· ἐνθυμίζω τὸν λόγον περὶ τοῦ Βολταίρου τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν εἰς τὸ Μιλάνον καὶ ὁ ὁποῖος ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ ὡς ὁ ἀριστος ἐπὶ τοῦ θέματος τὸν περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἀντέ· περὶ τοῦ Vico· τοῦ Galilei· τοῦ Bruno τοῦ Fernecio· καὶ τοὺς ἐπιμνημοσύνης τοῦ Οὐγγῶ, τοῦ Γαριβάλδη, τοῦ Mario, τοῦ Felice Cavallotti, τοῦ Antonio Maceo, τοῦ Matteo Imbriani, τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ. Ἡ ρητορικὴ του ἦτο ἐγκρατὴς καὶ σεμνή· ἡ λαλιά του ἡχηρὰ καὶ βαθύφθογγος, θερμὴ καὶ ἔγχρωμος· ἐξέπληττεν ἐν τῇ ὀργῇ, κατέπλησεν ἐν τῇ θοῇ, ἐβανκάλιζεν ἐν τῇ θωπείᾳ, ἐμεγαλύνετο ἐν τῇ ἐνθουσιασμῷ. Τὸν ἐπαναβλέπω ἀκόμη δεσπόμενος τῆς βοῆς καὶ τοῦ θορύβου προσφάτου δημοκρατικοῦ συλλαλητηρίου· εὐθυγενῆς, εὐρυμέτωπος, μὲ βλέμμα μαῦρον καὶ ζωηρότατον, μὲ δασείας καὶ κάπως συνεσπασμένας ὀφρὺς, ἐθώπευε κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς σιωπῆς τὴν πολιάν του γενειάδα διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς. Καὶ ἡ φωνὴ του κατελείβετο ἐν τούτοις εἰς τὰς καρδίας τοῦ πλήθους ὡς βάλαμον· εἰσέ-

δυνε εἰς τὰ πνεύματα ὡς φῶς ὠμίλει δι' ὅλους, πεπαιδευμένους καὶ ἀπαιδεύτους, ἀπίστους καὶ πιστοὺς, καὶ ὅλοι τὸν ἤκουον συγκινημένοι, ἀσπαίροντες, συναρπαζόμενοι!

Τὰ χεῖλη ἐκείνα ἤδη εἶνε ἄφωνα, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκείνοι δὲν ἀσπαστράπτουσι πλέον... Ἀλλὰ δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἐγνώρισαν καὶ τὸν ἠγάπησαν, δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἤκουσαν, διακονίζεται ἡ ἡχὴ τῶν λόγων του καὶ περὶ τινὲς τοῦ προσφάτου του λόγου περὶ τοῦ ἱμβροῖανι θὰ παραμείνουν ὡς κώδις τῆς ἀνακαινιζομένης ἀνθρωπότητος.

Καὶ ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ ὁ Ἰωάννης Μπόβιο δὲν ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον μέγας δι' αὐτόν, ἄλλως τε, ὁ ὁποῖος ἤθελε πλήρη τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πολιτικὴ ὑπῆρξεν, ὡς διὰ τὸν Φελίσε Καβαλόττι, τὸν Αἰμιλίον Καστελλάρο, τὸν Βίκτωρα Οὐγγῶ, ἡ πρακτικὴ καὶ καθ' ἡμέραν ἐφαρμογὴ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἐθνικῶν ἰδεῶν.

Ἀνῆκεν εἰς τὴν δημοκρατικὴν μερίδα, ἀποδεχόμενος ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ σχεδὸν ὅλας τὰς ἀρχὰς τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὁποίας τὰς διέτυπωσε προηγουμένως ὁ Ματζί· τὸ εὐρύτερον καὶ ὑπεροχώτερον πνεῦμα τῆς ἰταλικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Μπόβιο ἄλλως τε προσέβαινεν ἐτι μᾶλλον καὶ ὠνειροπόλοι κοινωνικὸν καθεστῶς κατὰ τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἦσαν ἐλεύθεροι, τίμιοι καὶ θὰ εἶχον συναίσθησιν ἑαυτῶν· ὠνειροπόλοι ἐν ἐνὶ λόγῳ τὴν πολιτείαν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ. Αἱ πολιτικαὶ του αὐταὶ ἰδέαι, ἐκφερόμεναι μὲ θάρρος καὶ εὐστάθειαν ἀκλόνητον, τῷ ἀπέκλεισαν τὸ στάδιον τῶν ἐπισήμων θέσεων καὶ τιμῶν, ἀλλὰ κατέστησαν αὐτὸν ἄφ' ἑτέρου ὑπέροχον πάντος δικαίου τοῦ καταδυναστευομένου λαοῦ· ἄλλως τε πάντες οἱ μεγάλοι ἰταλοὶ φιλέλληνες ἀνῆκον εἰς τὴν δημοκρατικὴν μερίδα ἀπὸ τοῦ Σανταρόζα ἕως τοῦ Φράττι, ἀπὸ τοῦ Tommaseo ἕως τοῦ Cavallotti, ἕως τοῦ ἱμβροῖανι ἕως τοῦ Μπόβιο.

Οὗτος ἐπὶ πλέον ἦτο ὁ ἀντιλήπτορ τῶν θλιβομένων καὶ ὁ ὑπερασπιστὴς τῶν καταπιεσμένων· ὁ οἶκος του ἦτο ἀνοικτὸς εἰς πάντας τοὺς ποθοῦντας δικαιοσύνην καὶ ἐγκαρδίωσιν· καὶ ὁ λόγος τοῦ Μπόβιο ἐθεράπευε, ἡ ὀρθοκρίσις τοῦ Μπόβιο καθησύχαζεν. Ἡ χολέρα τοῦ 1884 τὸν εἶδε μετὰ τῶν θαρραλεωτέρων ἀποστόλων τῆς φιλανθρωπίας, ὅταν τὸ Κοινὸν βούλιον, τοῦ ὁποῖου ἦτο μέλος ἀπὸ πολλῶν ἑτῶν, τὸν ἤκουσε ἀντεπεξερχόμενον λαῶν κατὰ

τῶν διαχειριστῶν τῶν εὐαγῶν ιδρυμάτων καὶ νοσοκομείων οἵτινες «κατεβίβρωσκον τὴν κληρονομίαν τῶν πτωχῶν...» — Ὁ Ἰωάννης Μπόβιο ἦτο κριτήριον ἀνέκκλητον, ἐν εἶδος Ἀρείου Πάγου ἦτο ἄσυλον ἀσφαλές ἦτο ὁ πατήρ, ὁ ἀδελφός, ὁ φίλος παντὸς χρηστοῦ καὶ παντὸς δυστυχούς.

Καὶ ἀπέθανε!

Ὅλη ἡ Ἰταλία, ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος καταθέτει, ἐνῶ γράφω βαρυπενθῶν τὰς σελίδας ταύτας, τὰ δάκρυα τοῦ πένθους τοῦ καὶ τὰς δάφνας τοῦ θαυμασμοῦ τοῦ εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Ἰωάννου Μπόβιο, τοῦ ὑστάτου τῶν μεγάλων μας πολιτῶν τῆς ἰδέας καὶ τῆς δράσεως. Ἡ νεκρώσιμος πομπὴ ἀντιπαρέχεται ἤδη κάτω εἰς τὴν ὁδόν· ὑπὸ οὐρανὸν ὁ ὁποῖος λύεται εἰς θρήνους, ἀνὰ μέσον ἀπείρου πλήθους λαοῦ συγκεκινημένου καὶ ἀνὰ μέσον πενθίμων λαβάρων καὶ ἐπὶ τοῦ φερέτρου προσκλίνουν τρεῖς σημαῖαι· δύο ἐρυθραὶ ἡ δημοκρατικὴ καὶ ἡ σοσιαλιστικὴ καὶ μία κυανόλευκος, ἡ ἐλληνικὴ... Ἐμπρὲς εἰς τὸν νεκρὸν τοῦτον ὁ κλάδος τῆς δάφνης ὁ δρεπόμενος ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀκροπόλεως, ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Παρθενῶνος!

Νεάπολις, 17 Ἀπριλίου 1903.

ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΣ ΦΕΛΙΤΣΕ ΔΑΜΙΑΝΙ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ πόλις μας φέρει στολὴν ἐφορτάσιμον μυριανθισμένην καὶ μυρωμένην. Οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἤχου ἀργυρόηχοι καὶ ρυθμικοὶ προσκαλοῦντες εἰς τοὺς ναοὺς τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ πρὸ πάντων τὰς λυγρὰς Βυζαντινάς, αἵτινες προσεύχονται τώρα σοβαραὶ καὶ λησιμονήσασαι ἐντελῶς καὶ τὴν τελευταίαν τρελλὴν εἰκόνα τῆς ἐκπνευσάσης ἀπόκρεω.

Ἄλλ' ἰδίως ἡ κίνησις καὶ ὁ συνωστισμὸς παρατηρεῖται εἰς τὰ πατριαρχεῖα, τὴν καρδίαν τῆς Νέας Ρώμης.

Εἰς τὸ μυστηριῶδες τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἡμίφως, τὸ ὁποῖον μάτην προσπαθοῦν νὰ λευκάνουν πολυέλαιοι καὶ κηρία, εἰς τὸν θρόνον τῶν Χρυσοστόμων καὶ τῶν Φωτίων, ἵσταται ὁ ἀνὴρ ὁ γεράσιμος, διὰ τὸν ὁποῖον ὡς μία καρδιά ἀλλοῦν ὅλοι αἱ καρδίαι τοῦ ποιμνίου του.

Ὁ ἀνὴρ, εἰς τὸν ὁποῖον ὅλοι με πεποιοῦσιν ἀποβλέπουν, ὁ Ἰωακείμ ὁ τρίτος, μέγας καὶ ὠραίου παραστήματος πρεσβύτες ἵσταται

εὐλογῶν καὶ προσευχόμενος περιβεβλημένος τὸν ἰόχρουν μανδύαν του.

Ἡ Παμμάκαριστος μέσα εἰς τὸ βαρὺν πλαῖσιν της, ἀκούει τὸ «τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια».

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ρήτορες ἐκήρυξαν ἀνεξάντλητον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τώρα τὰ ἰόχροα τοῦ πένθους ἄμφια τῶν ἱερέων, μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα θ' ἀντικατασταθῶσι μετὰ χρυσοῦφῃ ζωῶν χρωμάτων. Τὰς τρεῖς ἐφορτάσιμους πατριαρχικὰς στολὰς ἀριστουργήματα ποικιλικῆς καὶ πλούτου, θὰ περιγράψω εἰς ἰδιαιτέραν ἐπιτολήν.

Προετοιμάζονται τὰ μυρία ἀρώματα τοῦ ἁγίου μύρου, τὸ ὁποῖον θὰ παρασκευασθῇ νὰ χρῆσθαι τὴν νέαν γενεάν, καθαῖρον ἀπὸ τοῦ παπατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ ἀπὸ τῶν προγονικῶν.

Εἴθε αἱ εὐχαί, τὰς ὁποίας μετὰ ρίγους ἀκούω πάντοτε εἰς τὰς βαπτίσεις κατὰ τὴν σιγὴν τοῦ χρίσματος, νὰ ἐπαληθεύσων καὶ εἴθε ἡ νέα γενεά, νὰ γίνῃ γενεά λεοντόκαρδος καὶ λεοντόθυμος, μετὰ ἴσα ἴσως ὄνειρα καὶ ἰδανικά, ἀλλὰ μετὰ ἀντοχὴν περισσοτέραν.

Καὶ ἐπειδὴ ἐσταμάτησα εἰς τὴν λέξιν ἀντοχή, θὰ σὰς ἀναφέρω γυναικα ἐκτάκτου ἀντοχῆς τὴν κ. Σουλτάναν Παντελεήμονος ἡ Πυθάραιναν ἐκ Βασιλικῆς τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἡ ὁποία ἐπὶ τριάκοντα ἔτη εἶναι πλοίαρχος, διότι ὁ σύζυγός της ἔπαθε παραλυσίαν τῶν κάτω ἁκρῶν, καὶ ἐκείνη σθεναρὰ καὶ ἀκάματος, διευθύνει τὸ πλοῖον εἰς θάλασσαν κλυδωνιζομένην καὶ διοικεῖ τοὺς ναύτας, ὅταν ὁ κλύδων τῆς ἀναρχίας ἐκραγῇ. Ἡ πατρίς της εἶναι ἡ καθ' αὐτὸ ναυτομάνα τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἀλλὰ τώρα, ὅταν δὲν ταξιδεύῃ ἡ πλοίαρχος μένει εἰς τὸ Σωσθένιον τοῦ Βοσπόρου.

Οὔτε φαντάζεται κἀν ὅτι εἶναι χειράφετος, ἀλλὰ δίδει τὰς διαταγὰς, καὶ βοηθεῖ πολλὰς εἰς τὴν ἄγκυραν, πλέκουσα περιπόδια θαυμάσια κατὰ τὰ διαλείμματα.

Στενοχωρεῖται πολὺ ἅμα μείνη ὁκτὼ ἡμέρας εἰς τὴν ξηρὰν καὶ λέγει — ἐμεῖς οἱ θαλασσινοὶ δὲν μποροῦμε νὰ γένουμε στεριανοί. Εἶναι τέλειος ναύτης, ἀλλὰ τῆς λείπει γνώρισμα πολὺ χαρακτηριστικὸν — δὲν βλασφημεῖ.

Καὶ ἀπὸ τῆς βλασφημίας ἐπιστρέφω καὶ πάλιν εἰς τὴν εὐχήν καὶ εὐχόμαι νὰ λυθῇ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἂν καὶ μόνον ὁ χρόνος ὠριμάζει τὰς σταφυλὰς καὶ λυεῖ τὰ ζητήματα διὰ

νὰ δυνηθῇ καλὸς φίλος ἱατρὸς καὶ λόγιος, ἀλλὰ φανατικὸς ὁπαδὸς τῆς καθαρευούσης, νὰ παρακολουθήσῃ τὴν σύγχρονον παραγωγὴν, τῆς ὁποίας ἐν τῇ φανατικότητι τοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξὶν ἀρνεῖται. Καὶ μένει ἐκτὸς τοῦ νυμφῶνος, χωρὶς νὰ εἶναι παρθένος μωρὰ.

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΣΣΑ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Τὸ πατριωτικὸν δράμα.

ΛΕΓΟΥΝ οἱ παρερρεθέντες εἰς τὴν πρώτην παράστασιν τῆς «Μακεδονίας», δράματος ἐθνικοῦ καὶ ἱκανοποιούντος τὰ ἑλληνικὰ δίκαια, ὅτι σπανίως δραματικὸς συγγραφεὺς ἠσθάνθη τόσον τὴν μέθην τῆς ἐπιτυχίας, ὅσον φιλόπατρις ἐκείνος Ἑλλήν ὁ γράψας τὸ ἔργον διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ Μακεδονία δίδεται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ «Μακεδονία» εἶνε τὸ ἔργον μετὰ τὸ ὁποῖον ἡ «Ἑθνικὴ Σκηνὴ» τοῦ κ. Μανιάκη κάμνει τὴν ἐμφάνισίν της. Ἐὰν ἡ πρώτη παράστασις εἶνε καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς σωτηρίας αὐτῆς ἐπιχειρήσεως, τότε ὁ συγγραφεὺς τοῦ δευτέρου δράματος τὸ ὁποῖον θὰ παῖξῃ ἡ «Ἑθνικὴ Σκηνὴ» πρέπει νὰ μᾶς δώσῃ καὶ τὴν Θράκην. Τὸ τρίτον δὲ δράμα νὰ τελειώσῃ μετὰ τὴν προσάρτησιν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὸ τέταρτον νὰ συμπληρώσῃ τὸ πρόγραμμα τῆς πανελληνίου ἐνότητος. Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ 1897 ἡ κυρία Παρασκευοπούλου εἶχε σφάξει ἀρκετοὺς Τούρκους ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Βαριετὲ μετὰ τὰ δράματα τοῦ κ. Περρεσιᾶ τοῦ Βαριετὲ μετὰ τὰ γνωστὰ γεγονότα, ἕως ὅτου ἐπλήθον τὰ γνωστὰ γεγονότα, καὶ κατέθεσε τὴν αἵμοσταγὴ μάχαιραν. Τὴν καὶ κατέθεσε τὴν εὐτυχῶς τὴν παρέλαβεν ὁ κ. Χαντζάραν αὐτὴν εὐτυχῶς τὴν παρέλαβεν ὁ κ. Μανιάκης. Ἦτο ἀνάγκη νὰ τὴν δρᾷξῃ ἄτρομος χεὶρ. Σοβαρῶς δὲ δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὁ μελετῶν τὰ πράγματα, ὅτι διὰ λαὸν ὁ ὁποῖος ἀγάλλεται ὅταν σκοτώνονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς οἱ ἡθοποιοὶ οἱ φοροῦντες τὰ ἐνδύματα τῶν ἐχθρῶν του, ἡ «Ἑθνικὴ Σκηνὴ» ἦτο ἔργον φιλανθρωπίας. Αὐτὰ τὰ ἐθνικὰ σύμβολα ἄλλως τε ἀπεδείχθησαν σωτηρία διὰ τοὺς δραματικούς συγγραφεῖς ὅπως καὶ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς ταχυδακτυλουργοὺς οἱ ὁποῖοι κατορθῶνουν ἀπὸ ἓνα αὐτὰ νὰ βγάλουν τὴν ἐλλανικὴν σημαίαν. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ὅταν ἓνα κομμάτι μειδύλλιον ἐκινδύνευε νὰ μαζιλαρωθῇ, ἐκτύπα ὁ ἐθνικὸς ὕμνος, ὑψώνετο ἡ σημαία εἰς τὴν σκηνήν καὶ τὸ ἔργον ἐχειροκροτεῖτο μανιωδῶς.

Ἀφοῦ ἡ φιλάνθρωπος αὐτὴ σημαία ἔσωσε τόσα ἱπποδρόμια, τόσα ἔργα, τόσους ταχυδακτυλουργοὺς ἀπὸ τὸ ναυάγιον, διατὶ νὰ μὴ σώσῃ καὶ τὴν «Ἑθνικὴν Σκηνήν»; Εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ προχθεσινοῦ δράματος ἐξορίθησαν μπουκέτα καὶ περιστέρια, ἐδόθησαν στέφανοι ἐν μέσῳ τῶν ἀλαλαγμῶν καὶ ἐστάλησαν φιλήματα βροχηδόν. Ταῦτα μόνον διότι ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Μακεδονίαν. Φαντασθῆτε τὸν θρίαμβον τοῦ συγγραφέως ὁ ὁποῖος εἰς τὸ τέλος τῆς ἑκτῆς πράξεως τοῦ δράματός του θὰ ὁργανῶνῃ στρατὸν κατὰ τὰς ἰδέας τὰς ἐκτιθεμένας εἰς τὸ «Ποινικὸν Δίκαιον» τοῦ κ. Μανιάκη καὶ θὰ καταλαμβάνῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ περιέργον σύμπτωσιν αἱ ἰδέαι τῶν ἱδρυτῶν τῆς «Ἑθνικῆς Σκηνῆς» συμφωνοῦν μετὰ τὰς ἰδέας τοῦ διασάρχου ἐνὸς λαϊκοῦ θεατροδίου τῆς Κολοκυνθῆς, ἀκάματος πρὸ τεσσάρων περὶ τοῦ ἐτῶν. Τὸ θέατρον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον εἶδομεν ἓνα βράδυ μετὰ τὸν κ. Δ. Καμπουρογλοῦν, εἶχε Φασουλὴν, τὴν Κιὸρ-Κατίναν καὶ θίασον ὁ ὁποῖος ἔπαίξε τακτικῶς ἐθνικὸν δράμα, ἔχον τὴν ἐξῆς ὑπόθεσιν:

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐζήτησεν εἰς γάμον τὴν κόρην τοῦ Σουλτάνου Χαμίτ. Ὁ Σουλτάνος παρεκάλεσε τὸν Ἑλληνα στρατηλάτην νὰ μὴ ἐπιμένῃ διότι ἡ κόρη του ἀγαπᾷ ἄλλον. Ἀλλ' ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο ἀμετάπειστος καὶ ἐδήλωσεν εἰς τὸν Σουλτάνον ὅτι θὰ στείλῃ στρατὸν ἐναντίον του διὰ νὰ τὴν πάρῃ διὰ τῆς βίας. Ὁ Σουλτάνος διατάσσει τὸν Ἐτέμ Πασμύλιν κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως μετὰ 100 ἄλλων καλεῖ ἀμέσως εἰς ἐπικουρίαν τὸν ὑποστράτηγον Σμολένσκη, ὁ ὁποῖος, μολονότι τότε ἦτο ὑποψήφιος βουλευτῆς Ἀττικῆς, σπεύδει παρὰ τὸ πλευρόν του καὶ ὁ Σουλτάνος ἡττάται, γίνεται δὲ καὶ ὁ γάμος.

Ἐὰν ἡ «Ἑθνικὴ Σκηνὴ» δὲν ἔχει παραγόνον δράμα, νομίζω ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ἄλλο συμφωνότερον πρὸς τὰς ἰδέας τῆς ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω. Δὲν θὰ ἦτο δὲ ἄσχημον κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν παραστάσεων νὰ ζητήσῃ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου πανοραμάντζῃ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς, ὁ ὁποῖος στρέφον τὸ κομβίον τοῦ πανοράματος παρουσίαζε τὴν εἰκόνα τοῦ Τούρκου ἀρχιστρατήγου μετὰ τὰς ἐξῆς ἐπεξηγήσεις:

— Αὐτὸς εἶνε ὁ χαμάλης, ὁ παλάνθρωπος, ὁ Ἐτέμης...

Ἀσυγχώρητος θὰ ἦτο ἡ ἔλλειψις τῆς «Ἐθνικῆς Σκηνῆς» διὰ τοιοῦτον λαόν. Εἶνε πέντε ἔτη μετὰ τὸν πόλεμον καὶ ἡ δίψα τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸ πατριωτικὸν δράμα ἐκορέσθη μόνον μὲ τὸν Βουλγαροκτόνον τοῦ κ. Καλοσύπη, ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον οἱ Βούλγαροι ἔφρουγον προτροπάδην. Τόσον φλογερὰ εἶνε αὐτὴ ἡ δίψα, ὥστε δύο μῆνας μετὰ τὴν υποχώρησιν τῆς Λαρίσης ὁ θίασος τοῦ κ. Ἀρνιωτάκη ἀπεφάσισε νὰ παῖξῃ τὸν «Ἀθανάσιον Διάκον». Εἰς τὸ δράμα αὐτὸ δύο εἶνε, ὡς γνωστόν, τὰ κύρια πρόσωπα, ὁ Διάκος καὶ ὁ Τοῦρκος πασσάς. Ἀλλ' ἡ παράστασις ἐνανάγησε διότι κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ υποκριθῇ τὸν ἥρωα τῆς Ἀλαμάνας καὶ ὅλοι οἱ ἠθοποιοί, παρακαλοῦμενοι ἀπεγνωσμένως ἀπὸ τὸν κ. Ἀρνιωτάκη νὰ δεχθοῦν τὸν ρόλον, τοῦ ἔλεγον ἐμπιστευτικῶς.

— Προτιμῶ τὸν Πασσά.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὸ Παρίσι τελευταίως δείχνει κάπως περισσότερον ἐνδιαφέρον πρὸς τὰ δραματικά ἔργα τῶν ξένων συγγραφέων. Ἐκτὸς τῶν ἰταλικῶν, συχνὰ παίζονται με ἐπιτυχίαν ἔργα τῶν βορείων φιλολογίων. Οὗτο εἰς τὸ «Ὀδείου» ἐξακολουθοῦν ἐπιτυχῶς αἱ παραστάσεις τῆς «Ἀναστάσεως» τοῦ Τολστόϊ, τοῦ ὁποῦ ἐδώσαμεν εἰς προηγούμενον τεύχος ἀνάλυσιν. Εἰς τὸ θέατρον «Ἀντουάν» παίζεται «Ἡ καλὴ ἐλπίς» τοῦ Ὀλλανδοῦ συγγραφέως Χάυερμαν, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ ἐπεδίωξε τὴν ἀναπαράστασιν ὁλλανδικῶν ἐθίμων διὰ σειρὰς θλιβερῶν σκηνῶν μᾶλλον παρὰ διὰ τῆς συγκρούσεως τῶν αἰσθημάτων. Τὸ δράμα τοῦτο τοῦ Χάυερμαν ἀνέκει εἰς τὴν ἄκραν ρεαλιστικὴν σχολήν. ἡ ὁποία ὄχι μόνον ἐδῶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ συγκινήσῃ τὸ ἑλληνικὸν κοινόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς της ὀλίγους μόνον ἔχει τοὺς πιστούς. Τὸ ἔργον ἐν τούτοις συγκινεῖ. Εἰς τὸ «Θέατρον τῆς διεθνούς τέχνης» ἐπαίχθησαν τὸ ἰταλικὸν δράμα «Ἀπίστος», ὁ «Θρίαμβος» καὶ τὸ «Ἀλληλουδία» καὶ τελευταίως ἡ «Νεότης» τοῦ Γερμανοῦ Μὰξ Χάλμπε, ἡ ὁποία παρ' ὅλην τὴν ἐπιτυχίαν τὴν ὁποίαν ἔσχε εἰς τὰ διάφορα γερμανικά θέατρα, δὲν ἠμπόρεσε, χάρις εἰς τὴν καθαρῶς γερμανικὴν ἔμπνευσιν τοῦ ἔργου, νὰ προκαλέσῃ πολὺν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παρισινοῦ κοινοῦ. Καὶ φαίνεται μὲν κάπως κλονισμένη καὶ υποχωροῦσα ἡ ἀντιπάθεια τῶν Γάλλων πρὸς τὸ ξένον δράμα ἀλλ' ὅμως πάντοτε με ἰδιαιτέρως ἀγάπην ἀποκλίνει ἡ λατινικὴ τῶν ψυχῇ πρὸς τὰ συγγενῆ με αὐτὴν ἔργα ὁποῖα τὰ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας. Καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία τῆς «Ἀναστάσεως» ὀφείλεται ἴσως ἐν μέρει εἰς τὴν διασκευὴν τοῦ Γάλλου συγγραφέως Bataille, ὁ ὁποῖος μεταθέτει τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον ἀπὸ τοῦ πρίγκιπος Νεζλν-δουφ εἰς τὴν Μασλόβαν, θυμὰ τῶν προλήψεων καὶ τῆς ἀνισότητος τῶν κοινωνικῶν τάξεων.

Καὶ δὲν ἐξετάζομεν ἐδῶ ἂν ἡ διασκευὴ αὐτῆς τοῦ μυθιστορήματος τοῦ μεγάλου Ρώσου, δικαιολογεῖται.

Ἀναγράφομεν μόνον τὸ γεγονός τῆς παρατηρουμένης τροπῆς τοῦ ρεύματος τοῦ παρισινοῦ κοινοῦ πρὸς ἔργα ξένα, ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ βεβαίως ἠμποροῦν νὰ καταλεχθοῦν μεταξύ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς διεθνούς τέχνης.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΕΡΒΕΡΤ ΣΠΕΝΣΕΡ. — Ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ Ἀγγλοῦ φιλοσόφου τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Τζῶρτζ Ἀϊλς παραθέτομεν ἐνδιαφέρονσαν περιλήψιν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν γαλλικὴν «Διεθνὴ Κριτικὴν». Ἡ βιογραφία αὕτη παρέχει νέας λεπτομερείας περὶ τοῦ Σπένσερ.

Γεννηθεὶς τὴν 27 Ἀπριλίου 1820, ὁ Ἐρβερτ Σπένσερ ἦτο κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν υγιείας λεπτοφυοῦς. Δεκαοκταετῆς ἐργάζετο εἰς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ ἐφθασε τὸν βαθμὸν τοῦ μηχανικοῦ χωρὶς νὰ παραμελῇ τὴν ἐργασίαν του κατεγίνετο εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ ἔγραφε σειρὰν ἀρθρῶν περὶ τῆς ἀληθοῦς κυβερνητικῆς ἐξουσίας. Τὸ 1848 κατέλιπε τὴν σιδηροδρομικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἔγινε ὑποδιευθυντὴς τοῦ «Οἰκονομολόγου» καὶ συντάκτης τοῦ «Leader».

Τὸ 1850 ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἔργον του: *Κοινωνικὴ Σττιστικὴ*, περιέχουσα ἐν τῇ γεννήσει τῶν τὰς φιλοσοφικῶν του ιδέων. Τὸ 1852 ἤρχισε νὰ δημοσιεύῃ τὴν σειρὰν τῶν δοκιμῶν του, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται τὸ κάλλιστον τῶν ἔργων του. Τὸ τρίτον τῶν δοκιμῶν τούτων ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως ἣτις ὑπῆρξε πρόδρομος τῆς συνθετικῆς φιλοσοφίας του. Τὸ 1896 κατέλιπε κάθε ἐργασίαν.

Ὁ Σπένσερ ἠγάπα βαθύτατα τὴν μητέρα του. Κατὰ τὴν μακρὰν ἀσθενείαν τῆς ὁ Σπένσερ ἐφεῖρε εἶδος κλίνης, ἡ ὁποία ἐκινεῖτο καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Νεώτατος ἀκόμη, διαρκούσης τῆς σιδηροδρομικῆς του ὑπηρεσίας ἐφεῖρε μηχανήμα πρὸς καταμέτρησιν τῆς ταχύτητος τῶν ἀτμαμαζῶν.

Ἀπὸ τοῦ 1860, ὁπότε ἤρχισε τὸ σύγγραμμά του «Ἀρχαὶ Βιολογίας», μετεχειρίσθη γραμματέα πρὸς τὸν ὁποῖον ὑπαγόρευε. Δηρύγεται τότε τὸ θέρος παρὰ τὰς ὀχθὰς τῆς λίμνης τῆς Σκωτίας καὶ κάθε πρωτὶ ὑπαγόρευε καὶ ἐξησκεῖτο εἰς τὴν κωπηλασίαν ἐναλλάξ κατὰ τέταρτον τῆς ὥρας, διὰ νὰ ἐπιταχύνῃ οὕτω τὴν κυκλοφορίαν. Ἐκτοτε δὲν ἐργάζετο ποτὲ μετὰ μεσημβρίας. Εἰς τὸ Λονδίνον τὴν κωπηλασίαν ἀντικατέστησε διὰ τῆς σφαίρας ἡ διὰ τοῦ περιπάτου. Ἐνίοτε ἐκάπνιζε μισὸ ποῦρον ὅπως ὑποβοηθῇ τὴν σειρὰν τῶν σκέψεων του.

Ἡ ὑπαγόρευσις ἐγίνετο ταχεῖα καὶ χωρὶς διακοπὰς, ἐκτὸς μικρῶν παύσεων τὰς ὁποίας αὐτὸς ἤθελε. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν χειρογράφων ὀλίγας μόνον διορθώσεις ἔκαμνε.

Ὁ Σπένσερ δὲν ἐδιάβαζε πολὺ καὶ ἔλεγε, ὅχι πρὸς μεγάλην τιμὴν τῶν συγχρόνων συγγραμμάτων, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη ἀπεφάσιζε νὰ διαβάσῃ ὅ,τι ἐδημοσιεύετο, δὲν θὰ ἐμάνθανε τίποτε περισσότερον ἀπ' ὅ,τι ἐγνώριζε. Ἐν τούτοις εἶχε μεγάλην πολυμάθειαν καὶ τίποτε δὲν ἠγνόει ἐξ ὅλων τῶν δημοσιευμάτων τὰ ὁποῖα εἶχον σχέσιν πρὸς τὰς μελέτας του. Ἐμάνθανε ἅλως τε πολλὰ ἀπὸ τοὺς φίλους του οἱ ὁποῖοι ἐθεώρουν τιμὴν τῶν νὰ θέτουν τὰς γνώσεις τῶν εἰς τὴν διάθεσιν του. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ Χέξλεϋ, ὁ Τύνταλλ καὶ Χούκερ.

Ἡ μνήμη του ἦτο ἰσχυροτάτη εἰς γεγονότα καὶ εἰς σκέψεις ἀλλ' ἐλαχίστη εἰς τὰς λέξεις. Ποτὲ δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ μικρότερον ποῖμα χωρὶς λάθος. Αἱ φιλολογικαὶ ἄλλως τε γνώσεις του ἦσαν ἀσήμαντοι.

Πάν ὅ,τι ἐδίδασκε εἰς τὴν «Ἡθικὴν» του, τὸ ἔδωσε εἰς πράξιν. Ποτὲ δὲν παρέλεψε τὸ καθήκον, ἀκόμη

καὶ διὰ λόγους υγιείας. Ἐπὶ σαράντα ἔτη καὶ πλέον, ἐπέβλεπε μόνος του εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν βιβλίων του εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ τυπογραφείου, τῆς χαρακτικῆς, ἀκόμη καὶ τῆς βιβλιοδετήσεως.

Ἰδιοσυγκρασίας ἐκ φύσεως ἰσχυρᾶς, διέτηρεσε ἀκμαίως τὰς δυνάμεις του μέχρι τοῦ ἑξηκοστοῦ ἔτους. Τὸ 1897 ἠσθένησε σοβαρῶς ἀλλ' ἀνέλαβε χάρις εἰς αὐστηράν διαίταν.

Πρὸ δέκα ἐτῶν ὁ φιλόσοφος διαμένει εἰς Μπράιτον, ἐναντι τῆς θαλάσσης. Δὲν ἐργάζεται πλέον καὶ δέχεται μόνον ὀλίγους φίλους ἀλλ' ὁ θάνατός της Ἀγγλίας ὅλης φθάνει μέχρις αὐτοῦ, ἐνὸς τῶν ἐνδοξότερων τέκνων της.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΠΟ τὸ πρῶτον τεύχος τῆς «Ἱστορικῆς Βιβλιοθήκης» τοῦ κ. Γ. Βλαχογιάννη «Ἡ βιογραφία τοῦ στρατηγοῦ Γεωργίου Καραϊσκάκη ἀναδημοσιεύομεν τὰ ἐπόμενα χαρακτηριστικὰ ἀνέκδοτα:

Τὸ φιλὶ τοῦ Μάρκου.

Σ τὸν πόλεμον τοῦ Κεφαλόβρυσου, ὅπου σκοτώθηκε ὁ Μάρκος Μπότσαρης εἶχε στείλῃ καὶ ὁ Καραϊσκάκης ἓνα μικρὸ σῶμα, αὐτὸς ὅμως δὲν ἔλαβε μέρος σ τὸν πόλεμον, γιατί ἦταν ἀρρωστός σ τὸ μοναστήρι τοῦ Προυσοῦ. Ἀφοῦ σκοτώθηκε ὁ Μάρκος, ἔφεραν οἱ Σουλιῶτες τὸ λείψανό του καὶ τὸ ξάπλωσαν ἐμπρὸς σ τὸ νάρθηκα τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ Μοναστηριοῦ. Σηκώθηκε τότε ὁ Καραϊσκάκης ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ ἐπῆγε σέρνοντας καὶ φίλησε μὲ δάκρυα τὸ νεκρὸ τοῦ Μάρκου καὶ εἶπε:

— Ἀμποτε, ἥρωα Μάρκο, καὶ ἐγὼ ἀπὸ τέτοιο θάνατο νὰ πάω.

Κ' ἐπῆγε ἀληθινὰ ὅπως εὐχήθηκε. ὁ ἥρωας. Αὐτὸν τὸ θάνατο εὐχόνταν ὅλοι οἱ γενναῖοι ἐκεῖνον τὸν καιρὸ νὰ πᾶν ἀπὸ βόλι. Τὸν ἴδιο θάνατο εὐχήθηκε καὶ ὁ Γκούρας καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐπῆγε.

Τὸ βρακὶ τῆς Κατερίνας.

Σ τὸν πόλεμον τῆς Δομπραϊνας ὁ Καραϊσκάκης εἶχε διατάξῃ τὸν ὀπλαρχηγὸ Βασίλη Μπουσγο νὰ πιάσῃ μιά ράχη παραπέρα ἀπὸ καὶ ποῦ γίνονταν ὁ πόλεμος καὶ νὰ περιμένῃ ὡς ποῦ νὰ τὸν κράξῃ. Ἐνῶ λοιπὸν ἀκολοῦθοῦσε ὁ πόλεμος, ὁ Καραϊσκάκης ἤρθε μεγάλη ἀντίσταση σ τοὺς Τούρκους καὶ ἔστειλε ἓνα παλικάρι νὰ πᾶ νὰ φωνάξῃ τὸ Μπουσγο βοήθεια. Ὁ στρατιώτης ὅμως δειλίωσε καὶ δὲν ἔφερε τὴ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ σ τὸ Μπουσγο. Ἐτοῖς ὁ Καραϊσκάκης ἀναγκάστηκε νὰ τραβηχθῇ καὶ φτάνει σ τὴ ράχη, ὅπου φύλαγε, ἄνεργος, ὁ Μπουσγος. Δαμονίστηκε καθὼς τὸν εἶδε ὁ Καραϊσκάκης, γιατί νόμισε πὼς ἀπὸ φόβο δὲν εἶχε ἐρθῇ βοήθεια του.

— Τὸ βρακὶ τῆς Κατερίνας! Φέρτε μου τὸ βρακὶ τῆς Κατερίνας!

Ὁ Καραϊσκάκης γὰ ντροπίασμα τῶν δειλῶν εἶχε μαζί του ἓνα παλιόβρακο, ποῦ τῷ ξεραν ὅλοι μ' αὐτὸ τ' ὄνομα «τὸ βρακὶ τῆς Κατερίνας» καὶ ὑποχρέωνε ὅσους ἔπιανε φοβιτσάρηδες νὰ τὸ φορέσουν. (Αὐτὸ μᾶς θυμίζει τὴ Μόσκω τοῦ Τζαβέλα ποῦ ἅμα ζῶγωνε πόλεμος ἔβανε ντελάλι μέσα σ τὸ Σουλὶ, ὅτι ὁποῖος Σουλιώτης μείνῃ σ τὸ χωριὸ καὶ δὲν πᾶν μὲ τοὺς ἄλλους νὰ πολεμήσῃ, θὰ φορέσῃ γυναῖκα.)

Ὁ Μπουσγος ὅμως, ἀφοῦ δὲν ἔφταιγε σ τίποτα, ἀνᾶψε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ θυμὸ του. Τραβιέται πίσω, καὶ ὅξω τὴν κοιμπούρα! Ἐκεῖ ὅμως ἐξηγήθηκαν τὰ πράγματα καὶ ὁ Καραϊσκάκης, ἀφοῦ κατάλαβε τὸ λάθος του, ζήτησε συμπάθειον ἀπὸ τὸ Μπουσγο καὶ δακρυσμένους τὸν φίλησε.

Ἡ προσευχὴ τοῦ Καραϊσκάκη.

Σ τὰ 1826, ὅστερα ἀπὸ τοὺς περιφίμους πολέ-

μους τῆς Ἀράχωβας, τοῦ Διστόμου καὶ τόσους ἄλλους, ὁ Καραϊσκάκης μὲ τὸ στρατό του εἶχε κινήσῃ καὶ ἐρχόνταν βοήθεια τῆς Ἀθήνας, ποῦ κινδύνευε ἀπὸ τὸν Κιουταχλή. Ἐφτάσε σ τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Σεραφεῖμ, ὅπου εἶναι καὶ τὸ λείψανό του, τιμημένο πολὺ λείψανον ἀπὸ τοὺς Ρουμελιώτες. Ἐκεῖ ὁ Καραϊσκάκης γονατιστὸς σ τὸν ἅγιον τάφον κοντά, μ' ὅλα τὰ παλικάρια του, προσευχήθηκε: «Βοήθησέ μας, Ἄϊσεραφεῖμ, νὰ διώξωμε τὸν Κιουταχλή ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, νὰ γλυτώσωμε τοὺς κλεισμένους χριστιανοὺς καὶ νὰ κάμωμε σ τοὺς Τούρκους δεύτερη Ἀράχωβα, καὶ νὰ σοῦ φέρω χρυσὸ καντήλι σ τὸν τάφο σου καὶ λαμπάδες ἐκατὸ ἴσα μὲ τὸ κορμὶ μου καὶ νὰ στολίσω σὰν παλάτι τὸ μοναστήρι σου!» Καὶ ὅλος ὁ στρατὸς ἔσκαυφωτος καὶ γονατισμένος εἶπε τὴν ἴδια προσευχή. Ὁ Ἅγιος Σεραφεῖμ ὅμως δὲν τοὺς ἀξίωσε.

Καραϊσκάκης καὶ Κιουταχλῆς.

Τὴν 9 Ἀυγούστου, σ τὰ 1826, ὁ Καραϊσκάκης ἀνταμώθηκε κατὰ τύχῃ μὲ τὸν Κιουταχλή σ τὴ Γαλλικὴ φεργάδα τοῦ ναυάρχου Λερνῦ, ποῦ ἦταν ἀραγμένη σ τὸν Πειραιᾶ. Ὁ Κιουταχλῆς μὲ τὸν Ὁμέρ πασσά τῆς Χαλκίδας εἶχαν πᾶν νὰ ἰδοῦν τὸ ναύαρχο. Δὲν πρόφτασαν νὰ κατεβοῦν σ τὴ σάλλα καὶ φτάνει ὁ Καραϊσκάκης μὲ τὸ Χρηστίδῃ σὲ βάρκα Ἑλληνικὴ ἀπὸ τὸ μπρὶκι τοῦ Ψαριανοῦ τοῦ Γιαννίτη ποῦ ἦταν ἀραγμένο σ τὴ Λεψίνα καὶ τὸς ὁ Καραϊσκάκης σ τῆς διαταγῆς του. Λένε πὼς ἐπῆλθε ὁ Γάλλος ναύαρχος εἶχε φέρῃ ἔτσι τὸ πρᾶμα, γὰ νὰ σμῖξουν οἱ δύο ἀρχιστράτηγοι. Καὶ αὐτὸ τοῦ τὸ εἶχε ζητήσῃ ὁ Κιουταχλῆς. Ταραχτήκε ὁ Καραϊσκάκης καθὼς εἶδε τὸν Κιουταχλή μπροστά του. Ἐβαλε τὸ χερὶ σ τὸ σπαθὶ καὶ εἶπε σ τὸ Χρηστίδῃ.

— Ὡρὲ Χρηστίδῃ, μὴ μᾶς κάνουν χαμμά μπάμπεσά; Τὸν καθησύχασε ὁ Χρηστίδης. Καὶ ὁ Κιουταχλῆς ὅμως ταραχτήκε, καθὼς εἶδε τὸν Καραϊσκάκη. Χαιρέτησε ὁ Καραϊσκάκης τὸν Κιουταχλή, κατὰ τὴν τουρκικὴ συνήθεια (μὲ τὴν ἀπαλάμη σ τὸ στήθος) καὶ κάθισε. Χαιρέτησε καὶ ὁ Κιουταχλῆς μὲ τὸ κεφάλι, ἀγέροχος, καὶ μίλησε πρῶτος Ἀρβανίτικα.

— Τί κάνεις, Καραϊσκάκη; Ἐλπίζω νάοῦν σ τὰ Μπιτώλια νὰ μὲ προσκυνήσῃς καὶ νὰ σοῦ δώσω ὅλα τὰ βλαέτια, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὡς τὴν Ἀρτα.

— Ἐγὼ νὰ σὲ προσκυνήσω; τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Καραϊσκάκης. Ἄν εἶσαι Ρουμελὴ Βαλεσῆς ἐσὺ εἶμαι καὶ ἐγὼ Ρουμελὴ Βαλεσῆς. Καὶ ἂν ἤξερε ἡ Διοίκησή μου ὅτι κρένομε τώρα μαζί, μὲ κρεμάγε καὶ ἐμένα καὶ δεκαπέντε χιλιάδες στρατεύματα ποῦ ἔχω σ τὴ Λεψίνα.

— Καὶ πὼς μπορεῖ νὰ σὲ κρεμάσῃ;

— Μήπως δὲ σὲ κρεμάει ἐσένα ὁ Σουλτάνος, ὅταν θέλῃ; Καὶ ἡ ὄχι;

— Ναι, γιατί τὸν ἔχω βασιλιά.

— Λοιπὸν μὲ κρεμάει καὶ ἐμένα, γιατί τὴν ἔχω βασιλιά;

Χαιροῦντο ὁ Κιουταχλῆς. Σηκώθηκε πρῶτος καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸ καράβι.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Κιουταχλῆς τοῖστέιλε καρφέ, ζάχαρη καὶ καπνὸ. Ὁ Καραϊσκάκης τοῖστέιλε ἓνα φόρτομα κρασί.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἐν Ὀδησσῷ εἰς τὴν ἑλληνικὴν λέσχην «Ὁμόνοια» ὁ Ἀραμῆς ἐθροιάμβευσε μὲ τὰ δημοτικὰ τραγούδια.

Κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Λάκου ἐν Λαμῖα θ' ἀπαγγεῖλῃ ποῖμα ὁ κ. Αρ. Προβελέγγιος.

Γραφικώτατος ὁ ἱππικὸς τετράρχος εἰς τὸ ποδηλατοδρόμιον Φαλήρου κατὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἱππικοῦ

Ὁμίλου. Ἦτο μία ὥραιότης ζωντανῆ εἰκὼν· οἱ κυρία μαζί με τὴν χάριν ἐπέδειξαν καὶ δεξιότητα σπανίαν εἰς τοὺς ποικίλους ἐλιγμούς τοῦ τετραγύρου.

Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων ἔργων εἰς τὸν γλωσσικὸν διαγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρίας ἐβραβεύθησαν δέκα: «ἡ ἐν Οἰνῇ διάλεκτος τοῦ κ. Χρ. Συμβουλίδου ἱατροῦ, τὰ «Θεσπρωτικά» τοῦ κ. Δ. Παναγιωτίδου ἱατροῦ, ἡ «Διάλεκτος τῆς Καστορίας» τοῦ κ. Ζωγράφου, τὰ «Λευκαδικὰ» τοῦ κ. Σπ. Λάλλα τὰ «Λεσβιακά» τοῦ κ. Ἀναγνώστου, τὰ «Γορτυνιακά» τοῦ κ. Τάκη Κανδηλώρου, τὰ «Φιλολογικὰ Λεντεκάδας» (Κυπριασσίας) τοῦ κ. Παππαϊωάννου, τὰ «Αἰτωλικά» τοῦ κ. Δ. Λουκοπούλου, τὰ «Μανιάτικα Μυρολόγια» τοῦ κ. Κ. Γ. Πασαγιάννη, καὶ τὰ «Φιγαλεϊκά» τοῦ κ. Ν. Βέν.

Ἐπιτροπὴ ἐκ Χίων ἀνέλαβε τὴν δι' ἐράνων ἐκδοσιν τῆς Ἱστορίας τῆς Χίου προϋπολογισθεῖσαν εἰς 200 χιλιάδας δραχμῶν. Ἡ συγγραφή τῆς ἱστορίας ἀνετέθη εἰς τὸν ἐν Χίῳ γυμνασιάρχην κ. Γ. Ζολύταν.

Εἰς τὸ Βερολίνον συγκροτεῖται κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου ἐ. ε. τὸ πέμπτον διεθνὲς συνέδριον τῆς ἐφηρμοσμένης χημείας, εἰς τὸ ὁποῖον προσεκλήθη νὰ συμμετάσχῃ ἡ Ἑλλάς.

Ὁ Βασιλεὺς ἀπένευψε εἰς τὸν Νοβέλλι τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος.

ὑπὸ τοῦ κ. Τρουφιᾶ ἐδόθη κάποια ὥθησις εἰς τὴν κυκλοφοροῦσαν ἀπὸ πολλοῦ ἰδέαν τῆς διοργανώσεως παραστάσεων ἀρχαίων δραμάτων εἰς τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου. Κατὰ τὸν Φιγαρὸ ἐπροτάθη ὑπὸ τινος λογίου ἡ ἰδρυσις πρὸς τοῦτο διεθνούς καλλιτεχνικῆς εταιρίας.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ 1902, 7381 βιβλία, ἐκ τῶν ὁποίων 1743 μυθιστορήματα καὶ 567 ἔργα θεολογικά.

Ετοιμάζεται ἐκδοσις τῶν ἀπάντων τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ Λορέντζο Στεκέτι.

Ὁ «Νέος Κόσμος τῆς Μόσχας» ἐκδίδει μέγα λεύκωμα περιλαμβάνον ὅλας τὰς εἰκόνας καὶ γελοιογραφίας τοῦ Τολστόϊ τὰς δημοσιευθείσας εἰς διαφόρους ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ὄλων τῶν ἐθνῶν.

Ἐξ ἀνταποκρίσεως τοῦ «Νέου Ἀστεως» ἀπὸ τὸ Παρίσι: «Ὁ μόνος Ἕλληνας, ὁ ὁποῖος φηγουράρει εἰς τὸ «Σαλὸν» τῶν Παρισίων, εἶναι ὁ Γαλάνης μ' ἓνα πορτραῖτο γυναικὸς πολὺ ὡραῖον, ζωγραφισμένον μὲ εὐδυνειδισίαν, σχεδιασμένον κυρίως πολὺ καλὰ, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνθυμίζει τὸν γελοιογράφον ἀλλ' ἓνα μεταμορφωθέντα Γαλάνην, ὅστις προσπαθεῖ νὰ μνηθῇ εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ μάθῃ ὅλα τὰ μυστήρια τῆς τέχνης του. Εἶναι μία πρόοδος καὶ μία ὡραία πρόοδος τοῦ Γαλάνη».

Εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς καθιερώθη κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἡ τετραφωνία καὶ καθιερώθη ἡ Βυζαντινὴ μουσική. Τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας. Συνεζητήθη ἤδη ἡ πρόσκλησις ἱεροψαλτῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ μέγας Ἰταλὸς ἡθοιοπὸς Σαλβίνι ἀποχωρεῖ τῆς σκηνῆς. Ὁ Ὁθέλλος καὶ ὁ Ὁρέστης θὰ εἶναι οἱ τελευταῖοι ῥαλοῖ του.

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Μουσείου τῶν Δελφῶν ὁρίσθησαν διὰ τὴν 19 τρέχοντος Ἀπριλίου.

Ἡ «Revue» ἐδημοσίευσεν μελετὴν τοῦ κ. Ἰωάννου Λοβέρδου, ἀγρονομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τοῦ ὑπουργείου τῆς Γεωργίας ἐν Παρίσι περὶ ἐνοφθαλμισμού τῶν ζώων.

Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῶν Ἀγγλῶν κλασσικῶν ἐγενετο νέα ἐκδοσις τοῦ βιβλίου τοῦ Γουίλιαμ Χάτλιτ· Χαρακτήρες τῶν δραμάτων τοῦ Σαίξπηρ καὶ διαλέξεις ἐπὶ τῶν Ἀγγλῶν ποιητῶν. Ὁ Χάτλιτ εἶναι ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὰ μάλιστα συνέβαλον εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ μεγάλου δραματικοῦ συγγραφέως τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ «Ερμῆς τῆς Γαλλίας» δημοσιεύει περίεργον κατάλογον τῶν θεατρικῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος.

ὑπὸ τὸν τίτλον «Σύγχρονοι Ἀγγλοὶ συγγραφεῖς» ἐκδίδεται ἐν Ἀγγλίᾳ σειρά μονογραφικῶν τῶν ζώντων Ἀγγλῶν συγγραφέων. Ὁ τελευταῖος ἐκδοθεὶς τόμος εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὸν γηραιὸν Ἀγγλὸν Τζώρτζ Μέρειν.

ὑπὸ τῆς «Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης τῆς Τέχνης» ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξεδόθη νέος τόμος τοῦ Καμὶλ Μωκλαίρ, περιλαμβάνων ἱστορικὴν καὶ κριτικὴν μελέτην ἐπὶ τῆς νέας μορφῆς τῆς ζωγραφικῆς ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1860-1900 ἡτοι ἐπὶ τοῦ impressionnisme καὶ τῶν impressionnistes. «Εἶναι καιρὸς, λέγει, νὰ ἐξετάσωμεν τὴν φάσιν αὐτὴν τῆς γαλλικῆς τέχνης ἀπαθῶς, χωρὶς διθυράμβους καὶ χωρὶς ἐχθρότητας». Ὁ συγγραφεὺς καθορίζει τὴν προσπάθειαν τῶν καλλιτεχνῶν αὐτῶν οὕτω: ἀντίδρασις κατὰ τοῦ γραικολατινικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σχολαστικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς τέχνης τοῦ ζωγραφίζεω, ὁ ὁποῖος παρήγαγε τὴν δευτέραν Ἀναγέννησιν καὶ τὴν γαλλο-ιταλικὴν σχολὴν τοῦ Φοντενμπλώ, τὸν αἰῶνα τοῦ Λουδοβίκου 14ου, τὴν σχολὴν τῆς Ρώμης, τὸν οὐθμὸν Empire. Ἐξετάζει τὰς θεωρίας τῶν impressionnistes καὶ τὸ ἔργον ἐνὸς ἐκάστου καὶ ἀπαριθμεῖ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς τέχνης αὐτῆς, προσπαθὼν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ἣ ὁποία τῆς ἀνήκει εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γαλλικῆς τέχνης. Ἐν τέλει ἐξετάζει τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

NEA BIBLIA

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΙΑΣ, ὑπὸ Ἀνδρ. Μιχ. Ἀνδρεάδου. — Ἀθῆναι 1903. Τυπογραφεῖον Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. δρ. 1.

Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΓΕΣΚΑΚΗ ὑπὸ τοῦ ἰδιατέρου γραμματέως του Δ. Λινιάνος Ἐκδοσις β'. μετὰ συλλογῆς ἀνεκδότων καὶ ἀποφθεγμάτων ὑπὸ Ι. Βλαχογιάννη. Ἀθῆναι 1903 τυπογραφεῖον Γ. Σ. Βλαστοῦ σ. 16ον σελ. 128 δρ. 1.50.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ὑπὸ Ἀδόλφου Γάσπαρη, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου τεύχος Α'ον — Βιβλ. Μαρσλῆ δρ. 197. — Ἐν Ἀθήναις τυποὶς Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

Η ΡΕΥΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΗΚΤΗΣ ὑπὸ τῶν μικροβίων ὑπὸ Α. Μαυρογιάννη ἱατροῦ. Ἐν Ἀθήναις τυποὶς Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΘΙΚΗ ὑπὸ Ἀμβροσίου Κασσαρά Ἐπισκόπου Λαρίσσης, Φαρσάλων καὶ Πλαταμῶνος. Ἐν Ἀθήναις τυποὶς Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΣΟΛΩΜΟΥ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ὑπὸ Ἀγιδος Θεόρου. — Σπάρτη ἐκδοσις «Ἠχοῦς Σπάρτης» 1903.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Καλλιτεχν. Διακοσμηθεὶς Οἰκοδομῶν

Ἀδελφοὶ Ρόδιοι, ὁδὸς Βουλῆς, 8.

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κοιμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Ἐδωδιμοπωλεία

Ι. Κ. Ἀσπιώτης, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, ἔναντι Βουλῆς, 3

Ἀποκλειστικὴ ἀποθήκη τῶν φημισμένων ἐγχωρίων κονσερβῶν: χορταρικά, ὀπώρα, τουρσιά κλπ.

Modes

Ἐρμεῖον, Γαλλίδες ράπτρια, ράπτει, τὰ καλλίτερα φορέματα, ὅλοι οἱ νεωτερισμοί.

Μαυροοργανωθεῖα

Ιωάννης Γ. Χαλδούρης, ὁδὸς Πανεπιστημίου 69

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκη, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδου, ὁδὸς Ἡπείρου 67.

Ἀνταλλάσσω γραμματόσημα μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Philatelist, 202 W. 128th St. New York U. S. A.

“ΑΤΛΑΝΤΙΣ,”

Ἑλληνικὴ Ἐφημερὶς Ἰδρυθεῖσα τῷ 1894,

Ἐκδιδομένη δις τῆς ἐβδομάδος ἐν Νέα-Υόρκη.

Ἐτησίαν Συνδρομὴ Φράγκα Χρ. 15.

THE “ATLANTIS”, 2 Stone St. NEW-YORK, U. S. A.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΠΗΧΗ ΠΡΟΤΑΣΙΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ

Σχολαί

Προπαιδευτικὴ
Γεωργικὴ
Βιομηχανικὴ
Μεταλλευτικὴ
Μηχανουργικὴ
Ἐμπορικὴ
Ναυτικὴ

φοίτησις διετής. — δίδακτρα ἐτήσια δρ. 325 - 485. Διάρκεια μαθημάτων ἀπὸ 15 7/8 βερίων - 15 Ἰουνίου.

Οἰκοτροφεῖον Γαλλικόν· τροφεῖα ἐτήσια δρ. 1200.

Ἑσπερινὰ μαθήματα ξένων γλωσσῶν, μηνιαῖα δίδακτρα Δρ. 5.
ΔΕΛΤΙΟΝ μηνιαῖον τῶν προσόδων τῆς γεωργίας, βιομηχανίας κλπ. κυκλοφοροῦν εἰς 12.500 ἀντίτυπα (συνδρομὴ ἐτησίαν δρ. 2.)

ΑΓΩΝ

Ὁργανον Ἑρένης τῶν ἠθικῶν καὶ ὁλικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Παρέχον καθ' ἐβδομάδα τελείαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ καθ' ὅλου καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ φυλετικῆς καὶ πολιτικῆς κινήσεως δι' ἀνταποκρίσεων ἐκ πάσης γωνίας τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, διὰ στατιστικῶν πληροφοριῶν πληθυσμοῦ, γλώσσης, σχολείων καὶ παρακολουθεῖν τὴν ὁλικὴν καὶ ἠθικὴν πρόοδον τοῦ ἔθνους ἐν Ἠπείρῳ, Ἀλβανίᾳ, Μακεδονίᾳ, Θράκῃ, ταῖς νήσοις καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Διευθυντής: Ι. ΑΛΑΜΠΡΙΔΗΣ, Διηγήτορας.

Συνδρομὴ ἐτησίαν προπληρ. Ἐν Ἑλλάδι. Δρ. 10

Ὁδὸς Ἱπποκράτους, 5.

ΕΡΕΥΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

Ἐν Ὁξφόρδῃ τῆς Ἀγγλίας

Ἐρμηνεύει τὰς ἀρχὰς τῆς βιονομίας ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἐρευνᾶν τῶν νόμων τῆς αὐτανάπτυξεως. Περιέχει πάντοτε ἄρθρα σύντομα καὶ μετὰ, φρονιματικῶν καὶ διακεντῶν.

Τίμημα ἐγγραφῆς 8 φρ. χρ. κατ' ἔτος προκαταβολικῶς στελλόμενα εἰς τὴν ἐκδότην 26 Michael Street, Oxford εἰς τὴν Τράπεζαν Ἑμποροκλήους Ἀθῆνας.

LA PLUME

Revue bi-mensuelle illustrée
littéraire et artistique

Directeur: KARL BOËS

31 Rue Bonaparte, Paris, VI

Abonnements: un an Frs 18.

ΤΥΠΟΣ

Ἐφημερὶς Θεσσαλικὴ καὶ Μακεδονικὴ ἐν Βόλῳ

Διευθυντής καὶ ἰδιοκτήτης: Δ. Α. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ

Δημοσιεύει τὰς ἀκριβεστέραις καὶ νοσητέρας Θεσσαλικὰς καὶ Μακεδονικὰς εἰδήσεις.

ἔχει τὴν μεγαλειτέραν κυκλοφορίαν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπὸ ὅλας τὰς ἐλληνικὰς ἐφημερίδας.

Ἐρευνᾷ τὰ Θεσσαλικά καὶ Μακεδονικά ζητήματα.

Συνδρομὴ ἐτησίαν: Ἐσωτερικοῦ Δρ. 15

Ἐξωτερ. Φρ. Χρ. 15

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν

Συντάκτης καὶ Διευθυντής

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 ὁδὸς Ζήνωνος 16 ἐν Ἀθήναις

Συνδρομὴ ἐτησίαν δρ. 6: Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὑπνωτισμός, Πνευματισμός, ψυχοπαιδαγωγία, Ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Ἐργηματολογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ἠλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Ἱατροδικαστικὴ, Ἱστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία κλπ. κλπ.

“ΡΩΣΣΙΑ,” ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
 ΖΩΗΣ, ΠΥΡΚΑΙΑΣ
 ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
 ΘΡΑΥΣΕΩΣ ΥΕΛΩΝ
 ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΝΩ ΤΩΝ 200.000.000 ΔΡ.
 ΕΠΛΗΡΩΘΗΣΑΝ ΤΟΙΣ ΗΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙΣ ΠΛΕΟΝ ΤΩΝ 400.000.000 ΔΡ.
 Διευθυντής τῶν ἐν Ἑλλάδι Πρακτορειῶν: ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΟΡΕΣΣΗΣ
 ΓΡΑΦΕΙΑ ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 21
 ΛΕΚΤΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ — ΟΡΟΙ ΣΥΜΦΕΡΩΤΑΤΟΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κεφάλαιον 20.000.000 — Ἀποθεματικὸν 13.500.000

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
 & ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΣΠΥΡ. ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀθῆναι, ὁδὸς Κολοκοτρώνη, 7.

Ἔργασία καλλιτεχνική. — Ὑλικά
 α' τάξεως. — Τιμαὶ συγκαταβατικά.

ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ
 ΚΑΠΝΩΝ & ΣΙΓΑΡΕΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Δ. ΣΑΡΜΟΥΣΑΚΗ
 ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΟΥ ΤΗΣ Β. ΑΥΛΗΣ
 Πλατεία Ὁμονοίας.

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὅργανον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ ὅ τυπογραφικῶν φύλλων ὄου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἀρθροῖς εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὥς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομή: Ἑσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8
 Ἑξωτερικοῦ Φράγκα 8

Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἥμισυ τῆς συνδρομῆς.

Πᾶσα αἴτησις ἀπευθυντέον:

Κον Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ

Εἰς Ἀθήνας

LA CRITIQUE INTERNATIONALE

Revue mensuelle des Livres, des Théâtres et des Arts.

Directeur: E. SANSOT - ORLAND; Rédacteur en

chef: ROGER LE BRUN

Bureaux: 20, Rue Mazarine, PARIS

La Critique Internationale est fondée dans le but de suivre le mouvement des diverses littératures française et étrangères.

La Critique Internationale se recommande spécialement:

Aux lecteurs français soucieux d'être tenus au courant des livres nouveaux publiés à l'Etranger et aux lecteurs étrangers désireux d'être bien renseignés sur les actualités littéraires françaises.